



Grey Scale #13



A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19



Abi. 61.48

DODATEK
METODYCZNO-WYSZKOLENIOWY
DO „PRZEGLĄDU PIECHOTY“

*3
XIV*

WSKAZÓWKI
ORGANIZACYJNO-METODYCZNE
DO TEMATU PIERWSZEGO
Z WYSZKOLENIA STRZELECKIEGO



W A R S Z A W A 1 9 4 9

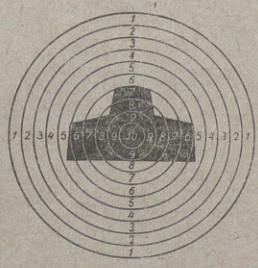


Asst. 61.485

3
XIV

DODATEK
METODYCZNO-WYSZKOLENIOWY
DO „PRZEGLĄDU PIECHOTY“

WSKAZÓWKI
ORGANIZACYJNO-METODYCZNE
DO TEMATU PIERWSZEGO
Z WYSZKOLENIA STRZELECKIEGO



W A R S Z A W A 1 9 4 9

DODATEK
METODYCZNO-WYSZKOLENIOWY
DO „PRZEGLĄDU PIECHOTY“

WSKAZÓWKI
ORGANIZACYJNO-METODYCZNE
DO TEMATU PIERWSZEGO
Z WYSZKOLENIA STRZELECKIEGO

W A R S Z A W A 1 9 4 9

355.51 (37)

T R E Ś Ć

	Str.
<i>Od Redakcji</i>	
<i>Płk Aleksander Witkowski</i> — Wskazówki ogólne	5
<i>Płk Aleksander Witkowski</i> — Dział I. Części składowe kbk <i>Mjr Teodor Łukasik</i>	17
<i>Płk Aleksander Witkowski</i> — Dział II. Krótkie wiadomości o zasadach strzelania z broni piechoty	39
<i>Płk Aleksander Witkowski</i> — Dział III. Sposoby i zasady strzelania z kbk	54
<i>Mjr Karol Szary</i> — Dział IV. Rzucanie granatami ręcznymi	74
<i>Płk Aleksander Witkowski</i> — Dział V. Obserwacja pola wal- ki i wskazywanie celów	93
<i>Mjr Teodor Łukasik</i> — Dział VI. Ocena odległości	96



WYDANO Z DUBLETON
Biblioteki Narodowej

32800/2

1950 20181/2

OD REDAKCJI

Chcąc przyjść z pomocą dowódcom plutonów i drużyn w ich pracy wyszkoleniowej, w tak ważnym dziale, jakim jest wyszkolenie strzeleckie, „Przegląd Piechoty” wydaje niniejszą pracę w formie dodatku metodyczno-wyszkoleniowego.

Zawiera ona wskazówki organizacyjno-metodyczne do poszczególnych lekcji tematu pierwszego „Prowadzenie ognia z kbk do celu nieruchomego ogniem pojedynczym, leżąc, z podpórką“, zgodnie z rozplanowaniem, podanym przez ppłk. Aleksandra Witkowskiego w artykule „Planowanie wyszkolenia strzeleckiego” zamieszczonym w „Przeglądzie Piechoty” zeszyt 9/49.

W wskazówkach organizacyjno-metodycznych autorzy uwzględnili nie tylko organizację lekcji, ale również wskazali sposób przekazania danego materiału w formie przystępnej i zrozumiałej dla strzelca.

Dlatego też uważamy, iż praca niniejsza odda pewne usługi w wyszkoleniu, szczególnie jako pomoc dla dowódców drużyn.

Po wykorzystaniu powyższej pracy w szkoleniu praktycznym w oddziałach, prosimy naszych Czytelników o wypowiedzenie się, co do jej przydatności oraz potrzeby tego rodzaju publikacji na przyszłość.

Praca niniejsza nie ma charakteru oficjalnego, a jest wyrazem osobistych poglądów autorów.

Ppłk ALEKSANDER WITKOWSKI

WSKAZÓWKI OGÓLNE

Pracę niniejszą, którą opracowaliśmy w formie wskazówek organizacyjno-metodycznych do poszczególnych lekcji pierwszego tematu wyszkolenia strzeleckiego, uważamy za wskazane poprzedzić krótkimi wskazówkami dla tych dowódców szkolących, dla których jest ona w pierwszym rzędzie przeznaczona, to jest dla dowódców plutonów i drużyn.

Każda lekcja zawiera wskazówki, odnoszące się do organizacji i metodyki danej lekcji. W niniejszych wskazówkach ogólnych chcemy poruszyć zagadnienia wspólne, które w formie pewnych ogólnych zasad metodycznych będą aktualne w całości kształcie wyszkolenia strzeleckiego.

Szczegółowiej zostały tu omówione tylko dwa działy, jako najważniejsze, wymagające najwięcej komentarzy, a mianowicie: nauka o broni oraz sposoby i zasady strzelania. Inne działy wyjaśnień takich nie wymagają i wystarczą wskazówki, zamieszczone przy poszczególnych lekcjach.

Zbiór wskazówek organizacyjno-metodycznych do poszczególnych lekcji opiera się na materiale zawartym w artykule „Planowanie wyszkolenia strzeleckiego”, który ukazał się w „Przeglądzie Piechoty” zeszyt 9/49.

Na wstępie podam krótkie wyjaśnienie dla dowódców plutonów, którzy, być może, nie są jeszcze dostatecznie zorientowani w sposobie wykorzystania tabel (1 i 2), zamieszczonych w wyżej wspomnianym artykule.

Dowódca plutonu patrząc na tabelę 2 widzi, że ma osobiście zapoczątkować wyszkolenie strzeleckie dwugodzinnym ćwiczeniem z nauki o broni (L. 1 Pielęgnacja i czyszczenie kbk). Następne ćwiczenie (L. 2 Pokaz, przeznaczenie i właściwości bojowe kbk, rkm i granatów) przeprowadzi prawdopodobnie dowódca kompanii lub też oficer specjalnie wyznaczony w tym celu przez dowódcę pułku.

Ćwiczenia następne będą stale przeprowadzane przez dowódcę plutonu.

Obecnie pragnę zaznajomić ogół dowódców plutonów ze sposobem korzystania z tabel i opracowania na ich podstawie planów-konspektów.

Weźmy dla przykładu ćwiczenie 3/3. W ćwiczeniu tym mamy:

L. 2 — nauka o broni	1 godz.
L. 1 — balistyka	½ godz.
L. 1 — sposoby i zasady strzelania	1 godz.
L. 1 — rzucanie granatem	½ godz.

Po wynotowaniu numerów poszczególnych lekcji, patrzymy na tabelę pierwszą i wynotowujemy treść (zagadnienia) każdej lekcji.

Jeśli chodzi o formę planu-konspektu, to została ona podana w Instrukcji Strzelania Piechoty część V. Wzór takiego planu-konspektu podaję w załączeniu (zał. 1) z tą różnicą iż w punkcie „Organizacja i plan” dla skrócenia konspektu nie uwzględniam oddzielnych podpunktów „organizacja” i „plan” (punkt ten można ująć również graficznie).

Plany-konspekty powinien dowódca plutonu, moim zdaniem, pisać w grubym zeszycie, według ustalonego typu dla całego pułku. Zeszyt musi być bardzo starannie i czytelnie prowadzony. Uważam, że pisanie planów-konspektów na różnych świstkach papieru nie powinno mieć miejsca z następujących względów:

- a) plany-konspekty zebrane w zeszycie dają najlepszą kontrolę zagadnień już przerobionych i tych, które nie zostały jeszcze przerobione,
- b) w szóstym punkcie planu-konspektu dowódca plutonu pisze uwagi o przebiegu ćwiczeń. Skoro przywiązuje się do nich wagę, to przecież nie można ich pisać na byle papierku lecz w trwałym zeszycie, zwłaszcza że niewątpliwie będą tam cenne uwagi o drużynowych i strzelcach plutonu.

Dowódca plutonu sporządza plan-konspekt w sposób następujący:

Po wypełnieniu formalnych nagłówek, wpisuje jako punkt pierwszy temat danego ćwiczenia. Temat ćwiczenia odczytuje w L. 1, działu III.

Z kolei redaguje 2 punkt, a mianowicie cel ćwiczenia, którego treść będzie zależna od tematu i zagadnień poszczególnych ćwiczeń, składających się na całość ćwiczenia.

Wreszcie treść ćwiczenia, to jest zagadnienia, które będą przepracowane w drużynach (w grupach rkm) i na punkcie kontrolnym.

Treść do ćwiczenia w drużynach czerpie z zagadnień tych lekcji, jakie są przewidziane na dane ćwiczenie.

Szczegółowe opracowanie planu-konspektu do ćwiczenia trzeciego znajdują czytelnicy w załączniku 2. W załączeniu podaję również dokładny plan-konspekt do pierwszego strzelania amunicją bojową (zał. 3).

Poza tymi dwoma przykładami planów-konspektów, praca niemiejsza obejmuje 74 opracowania, które w formie wskazówek organizacyjno-metodycznych, za wyjątkiem 2 pierwszych z nauki o broni, są pomyślane przede wszystkim jako pomoc dla dowódców drużyn.

Na ich podstawie dowódca plutonu może również przeprowadzić instruktarz dla drużynowych, a następnie rozdać je tym ostatnim do wykorzystania przy prowadzeniu lekcji.

Podane opracowania nie mają charakteru oficjalnego, a zatem nie są obowiązujące. Nie obowiązuje również podana metoda przeprowadzenia ćwiczeń lub pogadanek. Jeśli ktoś wypróbował metodę lepszą i słusniejszą, niech ją z powodzeniem stosuje. Obowiązująca jest tu jedynie treść zagadnień, oparta na programie szkolenia, której nikomu zmienić nie wolno, którą można jednak inaczej uszeregować, aniżeli podają wspomniane opracowania.

Wskazówki organizacyjno-metodyczne podają przykłady ćwiczeń lub pogadanek, lecz nie powinny być traktowane jako szablon, od którego nie można odstąpić. Mają one służyć jako pomoc przy prowadzeniu lekcji przez drużynowych. Dowódca plutonu, przygotowując się do przeprowadzenia instruktarzu, powinien, oprócz własnego konspektu, zużytkować również wskazówki organizacyjno-metodyczne do mającej odbyć się w dniu następnym lekcji, o ile oczywiście dadzą się one zastosować w konkretnych warunkach; myślę jednak, że jeśli nie w całości, to przynajmniej częściowo dadzą się one wykorzystać w każdych warunkach.

Dowódca plutonu, tak przygotowany do instruktarzu, przeprowadzi go w myśl ogólnie przyjętych zasad, a mianowicie:

- na początku omówi krótko niedociągnięcia z lekcji ubiegłej,
- następnie poda temat, cel, treść i organizację przyszłego ćwiczenia, wymieniając również konieczny do niego sprzęt,
- wreszcie przeprowadzi właściwy instruktarz, polegający na kontroli stopnia przygotowania drużynowych do przeprowadzenia zaplanowanych ćwiczeń. O ile kontrola ta wypadnie niedostatecznie, wówczas będzie uczył drużynowych dotąd, aż będą całkowicie przygotowani do przeprowadzenia ćwiczenia.

W końcu rozda im wybrane do danej lekcji wskazówki organizacyjno-metodyczne.

Po tak przeprowadzonym instruktarzu rozpoczyna w następnym dniu ćwiczenie. Przed rozpoczęciem podaje szeregowym krótko (3—5 minut) temat i treść ćwiczenia oraz stawia w razie potrzeby pytania kontrolne, po czym nakazuje drużynowym zaprowadzić drużyny do zajęć.

Dowódca plutonu na początku ćwiczenia kontroluje jego organizację i przygotowanie sprzętu, a następnie rozpoczyna pracę na swoim punkcie kontrolnym. Zwracam uwagę, iż dowódca plutonu w pierwszych ćwiczeniach wyszkolenia strzeleckiego, nie będzie miał jeszcze materiału do kontroli, dlatego też nie będzie zachodziła potrzeba posiadania punktu kontrolnego, czas zaś pozostający mu do dyspozycji, zużytkuje do pomocy w pracy drużynowych. Punkt kontrolny stanie się niezbędny dopiero w 5, 6 lub 7 ćwiczeniu.

Po zakończeniu ćwiczenia dowódca plutonu omawia ze strzelcami popełniane przez nich błędy i daje wskazówki na przyszłość (3—5 min.); niedociągnięcia drużynowych omawia na następnej odprawie instruktorskiej.

OGÓLNE WSKAZÓWKI METODYCZNE DO DZIAŁU I i III

Dział I Nauka o broni

Z punktu widzenia nauczania dział pierwszy wydaje się najtrudniejszy, bowiem trzeba uczyć rzeczy takich, których strzelec często ani zobaczyć ani dotknąć w danej chwili nie może, a jednak nauczyć ich trzeba, jak na przykład: działanie rozdzielacza-wyrzutnika, ukrytego w komorze zamkowej. Przy zamku zamkniętym nie jesteśmy w stanie dostrzec jego pracy, gdy zaś zamek jest otwarty, rozdzielacz-wyrzutnik nie pracuje, mimo więc otwarcia zamka nie jesteśmy w stanie pokazać jego pracy. Stąd nasuwa się wniosek, że przy nauce o broni należy jak najczęściej stosować rysunki, przekroje i modele, bez których nauczanie bardziej skomplikowanej broni byłoby niemiernie trudne.

Mając przekroje, modele, tablice poglądowe oraz kbk na stan szkolonych, można nauczyć budowy broni metodą poglądową.

Na czym polega metoda poglądowa?

Polega ona na tym, że każdą część broni lub też funkcję danej części pokazuje się szkolonemu, przez co umożliwia się mu należyte zrozumienie danej funkcji lub też zapamiętanie odnośnych danych. Metoda ta jest wyjątkowo ważna w odniesieniu do szeregowych, u których wyobraźnia nie jest zbyt rozwinięta.

W nauce o broni dobre wyniki daje również pokaz z równoczesnym wykonaniem danej czynności przez szkolonych. Weźmy na przykład rozkładanie kbk. Drużynowy zapowiada, iż „aby rozłożyć kbk, należy najpierw wyjąć zamek; w tym celu uchwytnujemy prawą ręką rączkę zamkową w ten sposób... (wskazuje), a lewą trzymamy za szyjkę — tak... (wskazuje), strzelcy zaś równocześnie z pokazem drużynowego, wykonują podawane czynności. Drużynowy sprawdza prawidłowość chwytów rąk i zapowiada: „podnieść rączkę zamkową do góry i pociągnąć ją do tyłu, naciskając palcem lewej ręki na spust“, drużynowy wykonuje to najpierw sam, a za nim wszyscy strzelcy. W ten sposób pokazując powoli czynność za czynnością, każe je wykonać strzelcom albo równocześnie z nim albo też natychmiast po jego pokazie. Dla utrwalenia w pamięci i przekonania się o stopniu zrozumienia można też żądać, aby strzelcy wytłumaczyli w kilku słowach wykonaną czynność, na przykład: sposób wyjmowania zamka, wyciora itp.

Broń na ogół żołnierza interesuje, każdy niemal bez wyjątku rad by ją poznać. Jednakże trzeba wziąć pod uwagę, że szczegółowy opis broni, przy którym trzeba przyswoić sobie także drobiazgi, szybko nuży żołnierza. Toteż zwykle, gdy opis broni prowadzi mało doświadczony instruktor, osiąga on przeważnie słabe wyniki wskutek nieumiejętnego prowadzenia lekcji.

Instruktor musi pamiętać o tym, aby lekcja budziła wśród żołnierzy zainteresowanie. Zbyt dużo teorii na raz, jak i zbyt wiele danych pamięciowych szybko nuży. Stąd też przy opisie samych części, należy żądać aby każdy strzelec znalazł ją sam, a jeśli to jest bardzo drobna część, aby dotknął jej palcami, lub patyczkiem, co da pewność, że strzelcy będą wiedzieli o jakiej części jest mowa i co zapewni lepsze skupienie ich uwagi, a tym samym większe zainteresowanie. Wskazany jest, po opisie każdej części przeprowadzić krótkie powtórzenie za pomocą pytań.

Trudniejsze do nauczania, ale za to więcej interesujące żołnierzy jest współdziałanie broni. Metoda nauczania współdziałania wymaga przed każdym wykładem specjalnego przemyślenia. Należy przyjąć zasadę, że powinno się uczyć najpierw działania poszczególnych części lub oddzielnych funkcji (na przykład funkcji ryglowania, napinania lub zabezpieczenia), a potem dopiero przejść do współdziałania wszystkich części, to znaczy do omówienia ich harmonijnej współpracy. Przy nauce współdziałania wskazane jest podać:

- cel danego działania, na przykład odryglowanie,
- części, które biorą udział w danym działaniu,
- samo działanie sposobem praktycznym (jak się dana czynność odbywa).

Powyższy porządek nauczania uważam za konieczny i dający najlepsze wyniki.

Najtrudniej jest jasno i zrozumiale wytłumaczyć szeregowym, jak dana funkcja odbywa się praktycznie.

Jednak krótkie lecz jasne wytłumaczenie instruktora, z równoczesnym pokazem na przekroju lub modelu, poparte jeszcze pokazem na tablicy pogładowej oraz broni, musi trafić nawet do najmniej rozwiniętej wyobraźni.

Ucząc broni, nie należy obciążać pamięci szeregowych zbyt wielką od razu ilością danych liczbowych. Należy je podawać stopniowo, rozkładając na wszystkie lekcje.

Wreszcie dobre wyniki osiąga ten instruktor, który szeroko stosuje zwięzłe sformułowane pytania i żąda na nie krótkich i jasnych odpowiedzi. Nie wolno pytać zbyt długo tylko jednego strzelca. Na każdej lekcji powinni odpowiadać wszyscy i to po kilka razy. Jeśli chodzi o samą metodę zadawania pytań, to należy:

- postawić najpierw jasne i krótkie pytanie skierowane do całej drużyny,

- po krótkiej pauzie wywołać nazwisko szeregowego, który ma na nie odpowiedzieć,

- po odpowiedzi zadawalającej, przejść do następnego pytania, w przeciwnym wypadku zapytać innego; jeżeli ten ostatni dał odpowiedź dobrą, można ją kazać powtórzyć temu, który nie potrafił na pytanie odpowiedzieć; chodzi o to, aby w pamięci żołnierzy utrwaliło się wrażenie dobrej odpowiedzi.

Wskazane jest aby na zadane pytanie strzelcy odpowiadali podając:

- cel danej czynności,

- jakie części biorą w niej udział,

- praktyczny pokaz odbywania się danej czynności.

Dział III. Sposoby i zasady strzelania

Dział ten jest najważniejszym działem szkolenia, wymagającym poświęcenia mu najwięcej uwagi. Dlatego też zanim dowódca plutonu uruchomi swój punkt kontrolny, powinien poświęcić kilka minut na obserwację pracy, specjalnie w tym dziale.

Sposoby i zasady strzelania są przedmiotem nauki we wszystkich ćwiczeniach i nie ma takiego, w którym nie byłaby na to przewidziana przynajmniej jedna godzina; szkolenie bowiem w tym dziale najwięcej wymaga ciągłości.

W lekcjach działu III przewiduję główne dwa zagadnienia, co nie znaczy jednak, aby dowódca plutonu miał przerabiać niewolniczo tylko te dwa zagadnienia. Dowódca plutonu, który bezpośrednio

obserwuje szkolenie, będzie mógł lekcję uzupełniać zagadnieniami, których dalsze doskonalenie uważa za konieczne.

Ja sam starałem się poszczególne lekcje urozmaicić wprowadzając, na przykład do lekcji 6 ćwiczenie trójkąta błędów; nie znaczy to jednak, że koniecznie musi się ono odbyć w lekcji 6. Może to ćwiczenie mieć miejsce wcześniej lub później, zależy to od stopnia pojętności uczących się. Mówiąc o trójkącie błędów zwracam uwagę, że rozróżniamy:

- ćwiczenie trójkąta błędów bez punktu instruktora oraz
- ćwiczenie trójkąta błędów z punktem instruktora.

Ćwiczenia trójkąta błędów bez punktu instruktora mają na celu sprawdzenie jednolitości celowania. Obraz jednolitego celowania daje trójkąt, powstający z połączenia 3 punktów strzelca.

W tym ćwiczeniu instruktor zupełnie nie kontroluje, w jakim stosunku leżą punkty (nakłucia) strzelca do punktu instruktora, a zatem nie bierze pod uwagę różnicy między wzorowym celowaniem instruktora a celowaniem strzelca.

Ćwiczenie trójkąta błędów można rozpocząć od odległości 10 lub 25 m, zależy to od stopnia wyszkolenia strzelców.

Poza tym istnieje trójkąt błędów bezpośredni i pośredni.

Wszystkie rodzaje trójkąta błędów dają dobrą kontrolę jednolitości i prawidłowości celowania, toteż powinny być przedmiotem codziennych ćwiczeń. Technikę przeprowadzenia trójkąta błędów opisałem szczegółowo w lekcji 6, działu III. Do obowiązków dowódcy plutonu należy codzienna kontrola trójkąta błędów i jego ocena.

Wynik uważa się za dostateczny, jeżeli trzy nakłucia znajdują się w kole o promieniu równym $1/2000$ części odległości od stanowiska do celu.

ZATWIERDZAM

Załącznik nr 1

DOWÓDCA KOMPANII

(wzór)

.....
..... 1949 r.

PLAN - KONSPEKT

wyszkolenia strzeleckiego 1 plutonu, 1k5pp na dzień 28.08.48,
od 9.00 — 12.00

Temat: Ćwiczenie przygotowawcze do strzelania amunicją bojową nr 1 z kbk i rkm.

Cel: Skontrolować przygotowanie poszczególnych strzelców do odbycia strzelania amunicją bojową.

Treść ćwiczenia: a) W drużynach:

I grupa

- 1) Przyjmowanie postawy strzeleckiej leżąc i oddanie strzału nabojem ślepyim z wykorzystaniem podpórki (trening).
- 2) Sprawdzanie umiejętności załadowania, rozładowania kbk i nastawienie celownika w ograniczonym czasie (10 sek.—trening).

II grupa

- 3) Sprawdzanie przez szkło kontrolne umiejętności celowania na 100 m, leżąc z wnętrza (trening).
- 4) Wpływ oświetlenia na celowanie (szkolenie).

III grupa

- 5) Obserwacja i ocena odległości do 300 m — ćwiczenie 1 (trening).
- 6) Rzut granatem — ćwiczenie 1 (trening).

b) Punkt kontrolny dowódcy plutonu:

- 7) Tor pocisku do 300 m.
- 8) Wpływ wiatru i oświetlenia przy celowaniu do 300 m.
- 9) Sprawdzanie przez szkło kontrolne celowania z wnętrza strzeleckiego.

c) Grupa rkm:

- 10) Zajęcie i zmiana SO.
- 11) Wpływ słońca i wiatru na celowanie do 300 m.
- 12) Obserwacja i ocena odległości — ćwiczenie 1.
- 13) Rzut granatem — ćwiczenie 1.

Sprzęt wyszkoleniowy: Szklka kontrolne — po 1 na drużynę i jedno na punkcie kontrolnym, naboje ślepe — po 3 na strzelca, granaty ćwiczebne — 6 sztuk zaczepnych.

Za dotarczenie odpowiedzialny zastępca dowódcy plutonu — kapral Żuk.

Organizacja
i plan:

Godziny	Tematy według treści ćwiczeń		
	I gr.	II gr.	III gr.
9 — 9.50	1 druž.	2 druž.	3 druž.
10 — 10.50	2 druž.	3 druž.	1 druž.
11 — 11.50	3 druž.	1 druž.	2 druž.

Zmiana drużyn co 50 minut.

Uwagi o przebiegu ćwiczeń:

DOWÓDCA PLUTONU

ZATWIERDZAM:
DOWÓDCA KOMPANII

Załącznik nr 2

..... 1949 r.

PLAN -KONSPEKT

wyszkolenia strzeleckiego 1 plutonu, 1kl5pp na dzień 5.11.1949,
od 8.00 — 12.00

Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.

- Cel:
- Zaznajomić z rozkładaniem i składaniem kbk oraz budową i sposobem wykorzystania przyrządu celowniczego.
 - Nauczyć prawidłowego nastawiania muszki uniwersalnej oraz przyjmowania postawy strzeleckiej.

Treść ćwiczenia: **W drużynach:**

I grupa

- Powtórzenie właściwości kbk.
- Główne części kbk.
- Zasady rozkładania.
- Rozkładanie kbk, nazwy części, składanie

II grupa

- Cel i przeznaczenie celownika.
- Opis przyrządu celowniczego.
- Sposób nastawiania celownika.
- Rzut granatem na donośność stojąc, odległość 20 m.



III grupa

- 9) Pokaz wycelowanego kbk przy pomocy diafragmy.
- 10) Branie linii celowania muszką uniwersalną.
- 11) Przyjmowanie postawy strzeleckiej stojąc (bez ładowania).

b) Punkt kontrolny dowódcy plutonu: —

c) Grupa rkm: —

Sprzęt
wyszkoleniowy:

Schemat danych liczbowych kbk, stół lub płachta-namiot, klocki do rozkładania zamka, 3 stojaki uniwersalne do postawy stojąc, 3 diafragmy Jankowskiego, 3—4 muszki uniwersalne, 4 tarcze ramowe 1 × 1 m, 2 figury bojowe (tułowia lub biegnące), stojaki do nauki celowania, ewent. worki z piaskiem lub darniną, 12 granatów ćwiczebnych RG-42 z zapalnikami, 2 chorągiewki czerwone.

Organizacja
i plan:

Godziny	Tematy według treści ćwiczeń		
	I gr.	II gr.	III gr.
9 — 9.50	1 druż.	2 druż.	3 druż.
10 — 10.50	2 druż.	3 druż.	1 druż.
11 — 11.50	3 druż.	1 druż.	2 druż.

Zmiana drużyn co 50 minut.

Uwagi o przebiegu ćwiczeń:

DOWÓDCA PLUTONU

ZATWIERDZAM:
DOWÓDCA KOMPANII

Załącznik nr 3

.....
.....
1949 r.

PLAN - KONSPEKT

wyszkolenia strzeleckiego 1 plutonu 1k15pp, na dzień 28.11.1949,
od 8.00 — 11.00

Temat: Strzelanie szkolne z kbk nr 1 amunicją bojową.
Cel: Szkolenie w oddaniu strzału amunicją bojową.

Treść ćwiczenia: a) **W drużynach:**

I grupa

- 1) Strzelanie nr 1 amunicją bojową.
- 2) Doskonalenie materiału przerobionego z balistyki.

II grupa

- 3) Strzelanie nr 1 amunicją bojową.
- 4) Powtórzenie budowy i działania granatu wz. 42.

III grupa

- 5) Strzelanie nr 1 amunicją bojową.
- 6) Przygotowanie kbk do strzelania amunicją bojową.

b) **Punkt kontrolny dowódcy plutonu:**

- 7) Oddanie strzału amunicją ślepą do tarczy na 100 m.

c) **Grupa rkm:**

- 8) Strzelanie nr 1 amunicją bojową.
- 9) Doskonalenie materiału z balistyki.

Sprzęt
wyszkoleniowy:

4 tracze sportowe nr 6, szkła kontrolne, 2 chorągiewki czerwone do oznaczenia linii ognia, 2 chorągiewki białe do oznaczenia linii wyczekiwania, amunicja bojowa — 3 naboje na strzelca plus 10% jako rezerwa, amunicja ślepa — jeden nabój na strzelca, amunicja ćwiczebna, pakuły, smar do czyszczenia, 3 przekroje granatu i 1 tablicka poglądowa granatu wz. 42.

Organizacja
i plan:

Godziny	Tematy według treści ćwiczeń		
	I gr.	II gr.	III gr.
8 — 8.50	1 druż.	2 druż.	3 druż.
9 — 9.50	2 druż.	3 druż.	1 druż.
10 — 10.50	3 druż.	1 druż.	2 druż.

Zmiana drużyn co 50 minut.

Uwagi o przebiegu ćwiczeń:

DOWÓDCA PLUTONU



U w a g a: Przy opracowaniu powyższego konspektu dowódcy plutonu przyjąłem, że kierownikiem strzelania jest dowódca kompanii, natomiast dowódca plutonu znajduje się na punkcie kontrolnym, gdzie przeprowadza ostateczną kontrolę „wątpliwych” strzelców. Przyjąłem również, że pluton strzela z 3 stanowisk; każda drużyna ma swoje stanowisko, przy którym jest drużynowy. Zastępcy (pomocnicy) prowadzą zajęcia w drużynach. Drużynowi wpisują wyniki strzelców do książeczek strzeleckich.

Czyszczenie broni przed i po strzelaniu oraz napiw strzelców do strzelania regulują pomocnicy dowódców drużyn.

Ppłk ALEKSANDER WITKOWSKI

DZIAŁ I CZĘŚCI SKŁADOWE KBK

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 1 NAUKI O BRONI

Temat: Pielęgnacja i czyszczenie kbk.

Cel: Nauczyć pielęgnowania i czyszczenia kbk.

Treść ćwiczenia: 1) Obchodzenie się z kbk w garnizonie i na ćwiczeniach.
(zagadnienia) 2) Przybory i środki do czyszczenia kbk.
3) Czyszczenie kbk i smarowanie.

Czas i miejsce:

2 godziny, na sali broni lub sali wykładowej.

Sprzęt: 3 duże i 1 mały stół, smar, pakuły, patyczki drewniane, kbk na cały stan plutonu.

Przeprowadzenie

Zagadnienie 1

Dowódca plutonu, po uroczystym wydaniu broni, zbiera pluton na sali, ustawia strzelców za ustawionymi w półkole trzema stołami, tak aby wszyscy widzieli go przy małym stole; drużynowi znajdują się z tyłu przy swoich drużynach. Na stołach pakuły i smar oraz patyczki drewniane.

Dowódca plutonu, nawiązując do przemówienia z uroczystego wręczenia broni, wyjaśnia żołnierzom, iż broń którą otrzymali jest dobrem naszej Ludowej Ojczyzny, jest owocem pracy robotnika i chłopą polskiego i jako taka musi być należycie szanowana.

Broń ta odda nieocenione usługi w walce z nieprzyjacielem, o ile będzie należycie pielęgnowana.

Następnie dowódca plutonu rozpoczyna naukę pielęgnacji broni omawiając następujące szczegóły:

a) podaje strzelcom, iż każdy kbk ma swój numer, który należy dobrze zapamiętać; przy tym nakazuje odczytać nie-

którym strzelcom numery kbk (aby strzelcy wiedzieli gdzie należy numeru szukać),

b) objaśnia jak należy obchodzić się z kbk i czego nie wolno z nim robić, na przykład:

— nie wolno rozkładać broni dęta, dopóki strzelców tego nie nauczą drużynowi,

— kbk należy uważać zawsze za załadowany i dlatego nigdy nie należy celować do kolegi,

— nie należy zatykać przewodu lufy pakułami lub szmatami,

— nie wolno nosić kbk wewnątrz budynku inaczej niż za „szyjkę” (pokazuje jak to się robi),

— nie wolno upuścić broni na ziemię ani też uderzać zbyt mocno kolbą o ziemię,

— nie używać do czyszczenia pilników, nożyków, szczoteczek metalowych, papieru szklonego itp.,

— nie wolno strzelcom dokonywać żadnych napraw broni,

— nie wieszac na broni jakichkolwiek przedmiotów, nie opierać się na broni, nie opierać broni muszką o ścianę lub inny przedmiot,

— nie zwalniać iglicy w sposób nieprzepisowy,

— broń trzymać tylko na stojakach,

— o uszkodzeniach żołnierz musi natychmiast meldować swemu drużynowemu, ukrywanie uszkodzeń jest niedopuszczalne.

Powyższe szczegóły muszą być obszernie przez dowódcę omówione, aby rekrut nie spowodował uszkodzeń broni przez nieświadomość i nie naraził skarbu Państwa na stratę.

Podczas pogadanki szeroko stosować metodę pytań polegającą na tym, że dowódca nie podaje sam wszystkich szczegółów, lecz od czasu do czasu rzuca pytanie w celu skontrolowania uwagi słuchaczy oraz zmuszenia ich do samodzielnego wnioskowania. Pytając, należy najpierw postawić pytanie, a następnie po pewnej pauzie wskazać odpowiadającego.

Zagadnienie 2

Dowódca plutonu nakazuje położyć kbk na stole, wyjąć woreczki z przyborami do karabina i kolejno objaśnia przeznaczenie i sposób ich użycia. Nie należy tu podawać zbyt wiele szczegółów, lecz zorientować strzelców ogólnie, bowiem do przyborów wróci się jeszcze w dalszych pogadankach. (Przed wykładem dowódca plutonu powinien przeczytać: Instrukcję utrzymania i konserwacji broni piech. w jednostkach §§ 30—35 oraz Instrukcję strzelecką kb 1891/30, kbk 38, 44 i kb wyborowy § 29).

Zagadnienie 3

Dowódca plutonu nakazuje wziąć karabiny do ręki i pokazuje, jak należy wyjąć zamek, strzelcy wykonują równocześnie tę czynność, po czym układają zamki i kbk na stole. Drużynowi szybko rozkładają w drużynach zamki i układają części przy właściwych kbk. Następnie dowódca plutonu przy pomocy jednego z drużynowych pokazuje sposób czyszczenia kbk, a strzelcy równocześnie wykonują te same czynności przy swoich kbk. Drużynowi dopilnowują, aby wszyscy strzelcy prawidłowo wykonywali pokazane czynności. Dowódca plutonu pokazuje przebieg czyszczenia karabina w tempie powolnym, aby strzelcy mogli należycie oczyścić swą broń, która była przez dłuższy czas zmagazynowana. Czyszczenie kbk, a następnie smarowanie, należy przeprowadzić ściśle według instrukcji utrzymania i konserwacji broni piech. w jednostkach — § 54.

Po skończonym czyszczeniu, dowódca plutonu nakazuje drużynowym złożyć zamki, włożyć je do kbk i złożyć przybory. Na zakończenie dowódca plutonu przeprowadza krótkie powtórzenie za pomocą pytań (o ile mu czas pozwoli). Wskazaną wyżej pogadankę należy traktować jako wstępną.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 2 NAUKI O BRONI

Temat: Pokaz przeznaczenia i właściwości bojowych kbk, rkm i granatu wz. 42.

Cel: Przekonać strzelców o niezawodnej sprawności bojowej kbk, rkm i granatu wz. 42.

Treść ćwiczenia:

- 1) Przeznaczenie kbk i najważniejsze dane taktyczno-techniczne kbk, rkm i granatu wz. 42.
- 2) Możliwości ogniowe:
 - celność kbk i rkm,
 - szybkostrzelność kbk i rkm,
 - zdolność przebijania pocisku.
- 3) Możliwości kbk i granatu w walce z bliska.

Czas i miejsce:

2 godziny, na strzelnicy.

Sprzęt: Skrzynia z piaskiem, grubości około 80 cm. z przegródkami tekturowymi w środku co 10 cm.

Skrzynia z desek, grubości 2,5 cm każda, ilość desek 32, w odstępach co 2,5 cm.

Ścianka z cegły pojedyncza i podwójna.
Płyta stalowa grubości 6 mm oraz druga grubsza, np 8—
10 mm, wiązka słomy w worku, obłana naftą.
Figury, amunicja — zwykła, ppanc, smugowa i zapala-
jąca; chorągiewki, tarcza sportowa nr 6.

Przeprowadzenie

Zagadnienie 1

Pokaz przeznaczenia i właściwości bojowych kbk, rkm oraz granatu stanowi niejako wprowadzenie do nauki wyszkolenia strzeleckiego. Powinien on stać na wysokim poziomie pod względem organizacyjnym, jak również pod względem doboru żołnierzy-wykonawców. Dlatego też pokaz tego rodzaju najlepiej jest organizować w ramach pułku dla wszystkich kompanii. Kompanie przybywają na strzelnicę pod dowództwem swych dowódców i tu kolejno dla każdego z nich należy przeprowadzić pokaz — najpierw właściwości bojowych kbk, a następnie granatów i rkm.

Dowódca kompanii lub też oficer, wyznaczony do przeprowadzenia pokazu przez pułk, rozpoczyna ćwiczenie pogawędką w przybliżeniu o następującej treści: „Strzelcy! Broń, którą wam niedawno oddano do użytku, została wynaleziona przeszło 50 lat temu przez znakomitego konstruktora rosyjskiego Mossina. „Przeżyła” ona kilka zwycięskich wojen, lecz nic nie straciła na swej wartości i aktualności. Przeciwnie, zyskała sobie opinię najlepszej broni ręcznej w świecie, nie tylko dzięki swej doskonałej celności i zdolności przebijania pocisku, ale również dzięki swej odporności na warunki atmosferyczne, jak deszcz, błoto, piasek, mróz itp. Karabin ten (pokazuje) wynaleziony w 1891 roku, ulepszony w 1944 r. jest najlepszą i niezawodną bronią piechura. Oddaje on nieocenione usługi w zwalczaniu ogniem celów żywych, pojedynczych, które ukazują się na krótki czas lub poruszają się z miejsca na miejsce, jak również w walce wręcz bagnietem i kolbą. Dzięki swej niedużej wadze (3,9 kg) nie obciąża on zbyt wiele strzelca. Dużą jego zaletą stanowi prostota budowy i łatwość obsługi. Nadaje się zawsze do natychmiastowego użycia”.

Dalsza część ćwiczenia jest właściwym pokazem. Kierownik ćwiczenia objaśnia krótko daną właściwość broni demonstrując ją praktycznym pokazem. Po zakończeniu każdego fragmentu należy strzelców zaprowadzić do figur i pokazać im trafienia.

Zagadnienie 2.

Czynności kierownika	Czynności pomocników
Kierownik podaje, iż jakkolwiek największa donośność pocisku kbk wynosi 3 km, to jednak najcenniejszy ogień pojedynczego piechura sięga 400 m.	Pomocnik, najlepszy strzelec pułku, oddaje: 2 strzały na 100 m — do główki, 2 strzały na 200 m — do popiersia, 2 strzały na 300 m — do tułowia, 3 strzały na 100 m — do tarczy nr 6.
Strzelając ogniem zbiorowym, np. drużyną do jednego celu, możliwość trafienia się zwiększa.	Na potwierdzenie słów kierownika ćwiczenia, drużyna najlepszych strzelców st. rocznika oddaje po 3 strzały do ckm na 600 m. Trafienia w tarczę potwierdzają słowa kierownika ćwiczenia.
Szybkostrzelność kbk wynosi do 10 strzałów na minutę. Przy tej, a nawet i większej szybkostrzelności każdy nieomal strzał na bliskich odległościach powinien być skuteczny.	Pomocnik oddaje 10—12 szybkich strzałów do tyłuż (padających) główek na 100 m. Niknące główki potwierdzają słowa kierownika pokazu.
U w a g a. Przy tym można podać, że sierżant Armii Radzieckiej, Stecenko, dzięki swej pracy oddaje z kbk do popiersia, na odległość 100 m 60 strzałów na minutę, w tym 57 trafnych.	
Dalej kierownik podaje, że za byle jaką przeszkodą nie można się czuć bezpiecznym przed pociskiem kbk. Pocisk zwykły przebija na 100 m: — 32 deski grubości 2,5 cm każda, — pień drzewa dębowego o średnicy 70 cm, — ogrodzenie z cegły grubości 15—20 cm, — warstwę czarnej ziemi lub piasku grubości 70 cm. — płytę stalową grubości 6 mm. Ponadto strzelamy pociskami ppanic, smugowymi i zapalającymi.	Pomocnik strzela do skrzyni z 32 złożonych desek, pnia drzewa, ogrodzenia z cegły, warstwy czarnej ziemi i płyty stalowej. Następnie oddaje 2 strzały pociskiem ppanic do grubszej płyty stalowej, 2 strzały pociskiem smugowym dla pokazania toru pocisku oraz dwa pociski zapalające do kupy słomy oblanej naftą dla pokazania skutku strzelania pociskiem zapalającym.
Kierownik ćwiczenia wspomina, że w walce wręcz kbk oddaje również nieocenione usługi, przy czym można nim kłuć bagnietem lub zadawać ciosy kolbą lub całym karabinem.	Kiedy kierownik mówi o znaczeniu kbk w walce wręcz, pomocnik na znak wybiega z rowu i kłuje bagnietem manekin, a potem zadaje cios kolbą.

Czynności kierownika

W końcu kierownik mówi, że piechota posiada jeszcze do walki na bliższe odległości różnego rodzaju granaty. Granat wz. 42, o którym niebawem będą się strzelcy uczyć, służy do walki, gdy jesteśmy w ruchu, nieokopani. Pokazuje ten granat strzelcom (ćwiczebny) i omawia krótko jego zalety.

Czynności pomocników

Po zakończonym omówieniu właściwości bojowych granatu, pomocnik, na znak kierownika ćwiczenia wykonuje rzut granatem wz. 42 w marszu. Strzelcy obserwują wybuchy z odległości 100 m.

Po tym pokazie należy przeprowadzić pokaz z rkm, ponieważ w każdej kompanii i to niemal już od pierwszego dnia szkoli się erkmistów.

Z rkm należy pokazać dodatkowo:

- strzelanie ogniem pojedynczym — na celność,
- strzelanie ogniem seryjnym — na celność.

Na tym pokaz należy zakończyć. Pokaz należy uważać za udany, jeśli wszyscy strzelcy wrócą przekonani, że ich broń jest istotnie doskonałą, celną i niezawodną, że pocisku karabinowego nie wolno sobie lekceważyć, chowając się za byle przeszkodę. Pokaz osiągnie swój cel, jeżeli zostanie dobrze zorganizowany i pomocnicy będą strzelać bez zarzutu. Podając właściwości taktyczno-techniczne, nie należy podawać ich dużo, ograniczając się tylko do tych danych, które powyżej wymieniłem. Pozostałe dane należy uzupełniać na następnych wykładach. Pożądane jest (podczas lub po zakończeniu pokazu) pozwolić oddać kilka strzałów 2—3 strzelcom (rekrutom) do tarczy, np. nr 6 na 100 m, dla pokazania różnicy w sprawności strzeleckiej wyszkolonych i niewyszkolonych żołnierzy. Do strzelania wybrać najlepiej takich, którzy nigdy nie strzelali.

Mjr TEODOR ŁUKASIK

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 3 NAUKI O BRONI

- Temat:** Częściowe rozkładanie i składanie kbk wz. 1944.
Cel: Nauczyć rozkładania, nazywania części i składania kbk.
Treść ćwiczenia: 1) Powtórzenie właściwości bojowych kbk wz. 1944.
2) Główne części kbk.
3) Zasada rozkładania i składania kbk.
4) Rozkładanie kbk, nazywanie części i składanie.
Czas i miejsce: 1 godzina, na placu strzeleckim.
Sprzęt: Schemat danych liczbowych kbk, stół lub płachta — namiat, a na niej klocki do rozkładania zamka.

Przeprowadzenie

Zagadnienie 1

Drużynowy, po ustawieniu drużyny naokoło stołu lub płachty stawia następujące pytania:

- 1 — Co przerabialiśmy ostatnio na strzelnicy?
- 2 — Jak szybko można strzelać skutecznie z kbk?
- 3 — Jak daleko strzela skutecznie z kbk grupa strzelców?
- 4 — Ile waży kbk wz. 1944?
- 5 — Jak daleko polecą wystrzelony pocisk z kbk?
- 6 — Jakie przeszkody może przebić pocisk zwykły kbk na 100 m?

Zagadnienie 2

Z kolei drużynowy przechodzi do opisu kbk, wskazując główne części i zwracając uwagę na kolejność w wymienianiu nazw części. Omawiając nazwy części, trzyma karabinek w rękę i każdą część pokazuje. Po wymienieniu wszystkich części, wywołuje 2—3 strzelców i każe im powtórzyć, wymagając, aby odpowiadający pokazywał część, którą wymienia.

Kbk składa się:

- 1 — z lufy,
- 2 — komory zamkowej,
- 3 — rozdzielacza — wyrzutnika,
- 4 — urządzenia spustowego,
- 5 — przyrządu celowniczego,
- 6 — zamka,
- 7 — magazynka,
- 8 — łoża,
- 9 — nakładki,
- 10 — bagnetu,
- 11 — wyciora,
- 12 — okuć,
- 13 — przyborów do karabina.

Zagadnienie 3

Przy omawianiu tego zagadnienia podać, kiedy karabinek rozkłada się i jakie przepisy obowiązują przy rozkładaniu i składaniu. Pamiętać przy tym o pokazywaniu na kbk tego, o czym się mówi. Podkreślić silnie konieczność przestrzegania przepisów. Rozkładamy kbk tylko wtedy, kiedy zachodzi potrzeba, tj. do czyszczenia smarowania i przeglądu, a więc po strzelaniu, po ćwiczeniach i dla sprawdzenia gotowości bojowej. Rozkładanie i składanie powinniśmy ćwiczyć na karabinach ćwiczebnych, ponieważ częste rozkładanie i składanie karabinów bojowych zużywa je. Rozkładając i składając kbk przestrzegać, aby:

- 1) rozkładać i składać na stole, a w polu na czystej płachcie lub kocu,
- 2) rozkładać i składać ostrożnie bez użycia siły,
- 3) wkręty wkręcać ostrożnie, nie wyjmując ostrza wkrętaka, dopóki wkręt nie będzie odkręcał się swobodnie, przy czym od tej chwili odkręcać palcami. Przy wkręcaniu i wykręcaniu wkrętu, wstawiać całe ostrze wkrętaka w rowki wkrętów. Szerokim ostrzem wkręcać wkręty główne i zaczepu kurkowego, a wązkim wszystkie inne,
- 4) składając, uważać na numery części, by nie pomieszać ich z częściami innych karabinów.

Zagadnienie 4

Z kolei skontrolować za pomocą kilku pytań znajomość przepisów dotyczących rozkładania i składania, po czym przejść do zagadnienia czwartego. Instruktor rozkłada kbk w sposób widoczny

dla wszystkich, a strzelcy wykonują za nim te same czynności. W ten sam sposób należy przeprowadzić złożenie kbk; należy przy tym przestrzegać, aby strzelcy nazywali każdą część broni prawidłowo. Następnie należy powtórzyć te same czynności, ale już bez pokazu instruktora.

Aby przeprowadzić częściowe rozkładanie kbk, należy:

- 1 — wyjąć zamek,
- 2 — wykręcić i wyjąć wycior,
- 3 — odłączyć wieczko pudełka,
- 4 — rozłożyć zamek.

Aby wyjąć zamek, należy palcem wskazującym lewej ręki nacisnąć na język spustowy, a prawą otworzyć i wyjąć zamek.

Aby odłączyć wieczko pudełka, należy nacisnąć palcem główkę zatrzasku i otworzyć wieczko, ścisnąć urządzenie donoszące i zdjąć wieczko z jego osi.

Aby rozłożyć zamek, należy:

- a) wziąć zamek do lewej ręki i przytrzymując tłok zaporowy palcem wskazującym, a rączkę zamkową kciukiem, prawą ręką odciągnąć kurek tak, aby występ napinacza wyszedł z rowka, a ząb kurka nie wychodził z widełek łącznika, po czym przekręcić kurek w lewo i puścić go,
- b) przełożyć zamek do prawej ręki, odłączyć tłok zaporowy wraz z łącznikiem od trzonu zamkowego, ściągając je do przodu,
- c) odłączyć tłok zaporowy od łącznika,
- d) odłączyć kurek i postawić trzon zamkowy pionowo, oprzeć iglicę grotom o drewnianą podkładkę; lewą ręką nacisnąć na rączkę zamkową ku dołowi, i prawą odkręcić kurek od iglicy; osłabiając stopniowo nacisk na rączkę, wyjąć iglicę wraz ze sprężyną igliczną z trzona zamkowego.

Aby złożyć kbk, wykonujemy omówione czynności w odwrotnym porządku:

- 1 — składamy zamek,
- 2 — zakładamy wieczko pudełka wraz z urządzeniem donoszącym,
- 3 — układamy wycior w rowek wyciora,
- 4 — wkładamy zamek do przewodu komory zamkowej.

Aby złożyć zamek, należy:

- a) nałożyć sprężynę igliczną na iglicę,
- b) włożyć iglicę ze sprężyną igliczną do przewodu trzonu zamkowego,

- c) postawić trzon zamkowy pionowo, opierając grot o drewnianą podkładkę i naciskając ręką na rączkę zamkową ścisnąc sprężynę igliczną,
- d) nakręcić kurek na iglicę i stopniowo osłabiając nacisk na rączkę zamkową ostrożnie wprowadzić napinacz kurka w zęśliż kurka zamkowego i wycięciem wkrętaka (nie łącznikiem) ustawić rysę na iglicy naprzeciw rysy uchwytu kurka,
- e) lewą ręką nałożyć tłok zaporowy na rurkę łącznika i przekręcić go w prawo do oporu,
- f) prawą ręką włożyć iglicę do rurki łącznika tak, aby widełki jego weszły w rowki zęba kurka, a czop kurka zaporowego w swe gniazdo w grzbiecie trzonu zamkowego. Sprawdzić wycięciem wkrętaka wystawanie grotu — powinien przechodzić w głębokim rowku średniego wycięcia (z liczbą 95) i zatrzymać się w małym wycięciu (z liczbą 75); przy niedostatecznym lub zbyt dużym wystawianiu grota iglicznego, odłączyć tłok zaporowy i łącznik od trzonu zamkowego i dokręcić lub odkręcić iglicę wycięciem wkrętaka.
- g) ująć wskazującym i średnim palcem lewej ręki tłok zaporowy, a kciukiem rączkę zamkową, prawą ręką odciągając kurek i przekręcić go w prawo tak, aby występ napinacza wszedł w rowek na trzonie zamkowym.

Aby założyć wieczko pudełka wraz z urządzeniem donoszącym, należy: przycisnąć donośnik ze sprężyną i ramieniem do wieczka, założyć wycięciem na oś wieczka, puścić donośnik, wieczko zamknąć.

Aby włożyć wycior w rowek wyciora, powinniśmy powoli opuszczać go i zakręcić do oporu.

Aby włożyć zamek do przewodu komory zamkowej, należy położyć karabinek na stół, nacisnąć wskazującym palcem lewej ręki na język spustowy, prawą wprowadzić zamek do komory zamkowej, obrócić rączkę w prawo i zdjąć palec z języka spustowego.

U w a g a: Na zakończenie należy pokazać jak złożyć bagnet w położenie marszowe i jak postawić go do położenia bojowego.

Wykonując tę czynność należy postawić kbk kolbą na ziemi i trzymając go lewą ręką za lufę, palcami prawej ściągnąć do góry wspornik ruchomy na tyle, aby otwór ramienia zszedł z lufy, po czym opuścić bagnet w prawo do dołu. Sprężyna ściągnie wspornik ku osi, który swoimi wycięciami zaskoczy za dolne występy ramion nieruchomej tulejki i w ten sposób umocuje bagnet w położeniu złożonym.

Aby postawić bagnet do położenia bojowego, należy, trzymając kbk lewą ręką, palcami prawej odciągnąć wspornik ruchomy w dół i obrócić bagnet na osi w prawo w górę, do oporu. Wspornik ruchomy górnymi występami ramion nieruchomej tulejki zostanie podniesiony do góry, a osada bagnetu nasunie się swym otworem na wylot lufy i umocuje bagnet w położeniu bojowym.

O m ó w i e n i e

W omówieniu zwrócić uwagę na konieczność przyswojenia sobie nazw części i kolejności składania i rozkładania; omówić przebieg lekcji i wyróżnić najlepszych, słabszych zaś zachęcić do większych wysiłków.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 4 I 5 NAUKI O BRONI

Temat: Całkowite rozkładanie i składanie kbk oraz sposób codziennego przeglądu przez strzelca.

Cel: Nauczyć całkowitego rozkładania i składania kbk oraz sposobu codziennego przeglądu kbk przez strzelca.

Treść ćwiczenia: 1) Powtórka częściowego rozkładania.

2) Całkowite rozkładanie.

3) Złożenie kbk po całkowitym rozłożeniu.

4) Sposób codziennego przeglądu kbk przez strzelca.

Czas i miejsce: 2 godziny, na placu strzeleckim.

Sprzęt: Stół i 5 placht — namiotów, klocki do rozkładania zamka, przybory do karabinka.

Przeprowadzenie

Ćwiczenie przeprowadza się w terenie, sprzęt uprzednio przygotowany, kbk ćwiczebne na stan drużyny (rozkładania i składania kbk bojowego przeprowadzać nie wolno), przybory do rozkładania oraz stół. Żołnierzy rozmieścić w półkolu przy stole.

Rozpoczynając lekcję należy podać temat i zagadnienia oraz postawić 3—4 pytania kontrolne.

Pytania kontrolne:

1 — Czyją bronią jest kbk i do czego służy?

2 — Na jaką odległość jest skuteczny ogień pojedynczego strzelca?

3 — Opisać ogólnie kbk (wymienić główne części).

4 — Zasady rozkładania i składania kbk.

Zagadnienie 1

Drużynowy przypomina krótko kolejność rozkładania. Następnie rozkazuje wykonać tę czynność strzelcom, którzy rozkładając kbk, wymieniają nazwy części.

Porządek rozkładania kbk:

- 1 — wyjąć zamek,
- 2 — wykręcić i wyjąć wycior,
- 3 — odłączyć wieczko pudełka,
- 4 — rozłożyć zamek.

Porządek rozkładania zamka:

- a) odciągnąć kurek i przekreślić w lewo,
- b) odłączyć tłok zaporowy z łącznikiem,
- c) odłączyć tłok zaporowy od łącznika,
- d) odłączyć kurek,
- e) rozłączyć sprężynę i iglicę.

Zagadnienie 2

Po częściowym rozłożeniu kbk drużynowy przystępuje do całkowitego rozkładania. Zwraca przy tym uwagę strzelców, że nie wolno im odłączać rozdzielacza — wyrzutnika. Rozkładanie całkowite przeprowadza się tą samą metodą jak i częściowe, to znaczy drużynowy rozkłada kbk, objaśniając szczegółowo czynności, i wymaga, aby strzelcy wykonywali te same czynności razem z nim.

Podkreśla, że wolno rozkładać tylko to, co pokazuje i zwraca uwagę, iż dalsze rozkładanie przeprowadzić może dowódca plutonu i rusznikarz. Mając kbk częściowo rozłożony, należy wykonać następujące czynności:

- 5 — odłączyć nakładkę,
- 6 — odłączyć lufę od łoża,
- 7 — odłączyć zatrzask wieczka pudełka,
- 8 — odłączyć i rozłożyć urządzenie spustowe.

Aby rozłożyć urządzenie spustowe, należy:

- a) wykręcić wkręt zaczepu kurkowego,
- b) wypchnąć oś spustu,
- c) odłączyć od lufy spust z zaczepem kurkowym,
- d) odłączyć zaczep kurkowy od spustu.

Aby odłączyć nakładkę, należy:

- a) wyjąć pas z górnego otworu,
- b) wykręcić dwoma obrotami wkręty główne — przedni i tylny,
- c) przesunąć bączki do przodu, nacisnąwszy uprzednio sprężyny bączków,
- d) zdjąć nakładkę.

Aby odłączyć lufę od łoża, należy:

- a) postawić karabin pionowo i trzymając go lewą ręką wykręcić przedni wkręt główny,
- b) położyć kbk na stół, uchwycić ręką komorę zamkową wraz z magazynkiem i wykręcić tylny wkręt główny,
- c) odłączyć magazynek,
- d) oddzielić lufę od łoża, włożywszy palec wskazujący do komory nabojoyej.

Aby odłączyć zatrzask wieczka pudełka, trzeba odkręcić wkręt zatrzasku i wyjąć go z gniazdka.

Aby odłączyć i rozłożyć urządzenie spustowe, należy:

- a) skrócić lufę w dół i przytrzymując lewą ręką komorę zamkową obok rozdzielacza — wyrzutnika tak, aby celownik o nic się nie opierał, wykręcić wkręt zaczepu kurkowego,
- b) wypchnąć oś spustu zapalką,
- c) odłączyć spust z zaczepem kurkowym od lufy,
- d) odłączyć zaczep kurkowy od spustu.

Zagadnienie 3

Złożenie kbk wykonuje się w odwrotnym porządku. Po złożeniu kbk strzelcy rozkładają i składają kbk samodzielnie, pod nadzorem i przy pomocy drużynowego.

Aby złożyć kbk, należy:

- 1 — złożyć urządzenie spustowe,
- 2 — złożyć pudełko z urządzeniem donoszącym,
- 3 — połączyć łożo z lufą i magazynkiem,
- 4 — nałożyć nakładkę,
- 5 — złożyć zamek,
- 6 — wkręcić wycior,
- 7 — włożyć zamek do komory zamkowej,
- 8 — przymocować pas.

U w a g a: Po złożeniu sprawdzić działanie urządzeń kbk.

Aby złożyć urządzenie spustowe, należy:

- a) włożyć zaczep kurkowy w wycięcie w spuście,
- b) włożyć spust z zaczepem kurkowym między ucha komory zamkowej i wstawić oś,
- c) wkręcić wkręt zaczepu kurkowego do oporu, przytrzymując lewą ręką zaczep.

Aby złożyć pudełko z urządzeniem donoszącym, należy:

- a) włożyć zatrzask pudełka do gniazdka (zębem do pudełka), przytrzymując pudełko kabląkiem spustowym ku sobie, wkręcić wkręt zatrzasku, przytrzymując zatrzask palcem wskazującym za główkę, a kciukiem za stopkę;
- b) połączyć wieczko pudełka z urządzeniem donoszącym, przyciskając donośnik ze sprężyną i ramieniem do wieczka, założyć wycięciem na oś wieczka, puścić donośnik, wieczko zamknąć.

Aby połączyć łożę z lufą i magazynkiem, należy:

- a) przytrzymując łożę lewą ręką od dołu, włożyć lufę częścią wylotową w łożysko lufy i, kierując język spustowy w jego otwór, ostrożnie opuścić komorę zamkową w jej gniazdo,
- b) włożyć magazynek,
- c) wkręcać na przemian wkręty główne (przedni i tylny).

Aby nałożyć nakładkę, należy:

- a) nałożyć nakładkę na lufę tak, aby tylnym końcem opierała się o podstawę celownika,
- b) nałożyć tylny, a następnie przedni bączek, tak aby zaskoczyły za sprężynę. Jeśli łożę napęczniało od wilgoci, bączki nałożyć tak, aby ściśle przylegały do łoża; po wyschnięciu przesunąć bączek przedni dalej od sprężyny.

Złożenie zamka dokonuje się jak w lekcji 3.

Zagadnienie 5

Drużynowy omawia cel, sposób i wypadki, w których przeprowadza się codzienny przegląd kbk. Sposób codziennego przeglądu przerabia praktycznie; po przerobieniu zagadnienia, stawia kilka pytań. Strzelec powinien przeglądać codziennie kbk przed wyjściem na ćwiczenia i w czasie czyszczenia broni. Przegląd codzienny przeprowadza w stanie złożonym, w czasie zaś czyszczenia broni — w stanie rozłożonym. Czynność tę wykonuje po to, aby sprawdzić sprawność bojową kbk.

Co należy sprawdzić przy przeglądzie codziennym?

- a) czy na częściach metalowych nie ma rdzy, zanieczyszczeń, a na częściach drewnianych — pęknięć i innych uszkodzeń,
- b) działanie zamka, wieczka pudełka i urządzenia spustowego,
- c) stan muszki i celownika,
- d) stan i czystość przewodu lufy oraz czy nie jest on zatkany,
- e) osadzenie bagnetu,
- f) zakręcenie wycioru.

Jeśli strzelec stwierdzi jakieś uszkodzenia lub wadę broni, natychmiast melduje o nim swojemu przełożonemu. Drużynowy zwraca przy tym uwagę na skutki, jakie może mieć niezauważona czy nieusunięta wada, np.: zatkanie lufy spowoduje rozdęcie, niesprawność wieczka — wypadnięcie naboju; zły stan muszki lub też celownika — niecelność; złe osadzenie bagnetu — większy rozrzut itp.

O m ó w i e n i e

Podkreślić raz jeszcze zakaz całkowitego rozkładania kbk bojowego oraz konieczność i celowość codziennego przeglądu.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 6 NAUKI O BRONI

Temat: Opis części kbk.

Cel: Uczyc opisowi lufy, komory zamkowej i przyrządu celowniczego.

Treść ćwiczenia: 1) Przeznaczenie, budowa i opis lufy.

2) Przeznaczenie, budowa i opis komory zamkowej.

3) Przeznaczenie, budowa i opis przyrządu celowniczego.

Czas i miejsce: 1 godzina, na placu strzeleckim.

Sprzęt: Stół lub płachty — namioty, przybory do rozkładania, przekroje, kbk na cały stan.

Przeprowadzenie

Ćwiczenia przeprowadzić metodą poglądową, to znaczy pokazując i omawiać w ten sposób, aby żołnierz widział i dotykał część, o której się mówi. Żołnierze ustawieni w półkolu. Opisując jakąś część, najpierw ją wymienić, podać do czego służy i opisać ją na przykładach: lufa (pokazując) służy do, wewnątrz lufy jest przewód itd. Po opisaniu jednej części, kazać opisać ją 2—3 strzelcom. Przy wykładzie posługiwać się przekrojami. Przekroi powinno być przynajmniej 3 (1 dla drużynowego i 2 dla strzelców).

Na początku ćwiczenia podać temat, zagadnienia i zadać kilka pytań kontrolnych:

- 1 — Kiedy rozkładamy kbk i jakie przy tym obowiązują przepisy?
- 2 — Przeprowadzić codzienny przegląd kbk przez strzelca.
- 3 — Rozłożyć całkowicie kbk.

Zagadnienie 1

Korzystając z tego, że kbk są rozłożone, wziąć do ręki lufę (najlepiej przekrój) i opisać. Przy opisie każdą wymienioną część czy wycięcie pokazać tak, aby wszyscy strzelcy mogli na swoich karabinach to zobaczyć i dotknąć. Po omówieniu powtórzyć materiał, zadając kilka pytań. Położyć nacisk na zrozumienie przeznaczenia części i zapamiętanie szczegółów.

Lufa (pokazać) służy do nadania pociskowi kierunku lotu; wewnątrz lufy jest przewód z częścią gwintowaną i komorą naboju. Gwint jest prawoskrętny, nadaje pociskowi ruch obrotowy i ma 4 pola i 4 bruzdy.

Kaliber, czyli średnica mierzona od pola do pola, wynosi 7,62 mm.

Przednia część lufy nazywa się wylotem, tylna wlotem. Tylna część gładka nazywa się komorą naboju i służy do pomieszczenia naboju. Część lufy między komorą naboju a częścią nagwintowaną nazywa się przejściowym stożkiem pociskowym.

Na zewnątrz lufa posiada przy wylocie podstawę muszki, a na tylnej podstawie celownika. W okolicy wlotu nad komorą naboju wybite są numery, rok wykonania kbk i cecha fabryczna. Tylna zgrubiona część lufy ma zewnątrz gwint, na który nakręcona jest na stałe komora zamkowa (pokazać na przekroju). Na tylnym ścięciu lufy jest skos dla pazura wyciągu. Przy wylocie lufa ma nasadzoną na stałe nieruchomą tulejkę z osadą bagnetu, do której przymocowany jest bagnet. Na przednim końcu tulejki jest podstawa muszki. Osada bagnetu ma dwa ramiona z otworami na oś bagnetu, mają one na końcach skośne występy: dolne — do zamocowania wspornika ruchomego przy położeniu marszowym, górne — do podnoszenia wspornika ruchomego przy osadzaniu bagnetu w położenie bojowe.

Powtórzyć przyswojenie materiału przez strzelców, za pomocą pytań (3—4 pytań).

Zagadnienie 2

Do pokazu i opisu użyć koniecznie przekroju.

Komora zamkowa (pokazać) służy do pomieszczenia zamka. Przymocowane są do niej: rozdzielnik — wyrzutnik, magazynek i urządzenie spustowe.

Komora zamkowa posiada na zewnątrz:

- a) górny właz naboju — do ładowania naboju i do pomieszczenia grzbietu trzona zamkowego; właz ma z przodu

skos dla ułatwienia otwierania zamka, z tyłu oporę zamka do ześlizgiwania się tylnej części grzbietu trzonu zamkowego przy zamykaniu zamka,

- b) wkład — do wstawiania łódki z nabojami,
- c) górne wodzidło — dla nadania kierunku ruchu grzbietowi trzonu zamkowego i grzbietowi kurka,
- d) ogon z otworem — dla głównego wkrętu tylnego,
- e) czop oporowy — do połączenia z łożem (ma nagwintowany otwór dla przedniego wkrętu głównego),
- f) dolny wiaz naboju — do przejścia naboju z komory zamkowej do magazynka i odwrotnie,
- g) otwór nagwintowany — dla wkrętu zaczepu kurkowego,
- h) uszka — dla osi spustu,
- i) otwór — na urządzenie spustowe z oparciami dla spustu przy odciąganiu zamka,
- j) wycięcie dla skrzydła wyrzutnika,
- k) gniazdo — stopki rozdzielacza z otworem gwintowanym dla jego wkrętu.

Wewnątrz komora zamkowa posiada:

- a) przewód do pomieszczenia zamka,
- b) gwint — do nakręcania komory zamkowej na tylną część lufy,
- c) dwa podłużne i jedno pierścieniowe wyżłobienia na rygle tłoka zaporowego — do przesuwania i zaryglowania zamka (tylne wyżłobienia pierścieniowe tworzą opory ryglowe),
- d) wyżłobienie — dla przejścia wyciągu w czasie zamykania i ryglowania zamka,
- e) wślizgi — do skierowania naboju z pudełka magazynka do komory naboju,
- f) przytrzymywacz (występ z prawej strony na ścianie włazu naboju) — do utrzymywania przed wyskoczeniem (wspólnie z rozdzielaczem — wyrzutnikiem) kolejnego naboju, podanego z magazynka do komory zamkowej,
- g) dolne wodzidło — dla nadania łącznikowi kierunku ruchu i dla przejścia rygla tłoka zaporowego,
- h) wyżłobienie — (z prawej strony pod wkładem) dla przejścia kryz łusek przy ładowaniu naboju z łódki.

Postawić kilka pytań kontrolnych:

- 1 — Do czego służy komora zamkowa?
- 2 — Gdzie są opory ryglowe i do czego służą?
- 3 — Gdzie jest przytrzymywacz i jakie jest jego zadanie?

Zagadnienie 3

Pokazać najpierw przyrząd celowniczy, następnie opisać go szczegółowo, pokazując każdą omawianą część. Po wyczerpaniu zagadnienia postawić kilka pytań.

Przyrząd celowniczy składa się z celownika i muszki. Służy on do skierowania karabina do celu i nadania mu odpowiednich kątów podniesienia oraz nadania kierunku na różne odległości.

- 1) Celownik służy do nadawania kąta podniesienia i skierowania karabina do celu. Składa się z:
 - a) podstawy celownika,
 - b) ramienia celownika,
 - c) suwaka i sprężyny.

Podstawa celownika ma dwa grzbiety krzywiznowe. Na przednim końcu ma uszka z otworem dla osi ramienia celownika, na tylnym końcu — gniazdo dla przymocowania sprężyny ramienia celownika. Ramię celownika jest osadzone stopką na osi w uszkach podstawy celownika i na niej się obraca. Na tylnym końcu znajduje się krawędź ze szczyrbką do celownika.

Ramię celownika ma podziałkę liczbową od 1—10, oznaczającą odległości w setkach metrów, z prawej są liczby parzyste, z lewej nieparzyste.

Na obu bokach ramienia są nacięcia dla zacisków suwaka.

Suwak celownika nasunięty na ramię celownika, utrzymuje się w nadanym mu położeniu za pomocą zacisków. Każdy zacisk ma sprężynę i ząb zacisku, którym zaskakuje w nacięcia na bokach ramienia celownika.

Sprężyna ramienia celownika tylnym końcem umocowana w gnieździe podstawy celownika, przednim opiera się o stopkę ramienia celownika, utrzymując ramię w żądanym położeniu.

2) Muszka — wspólnie ze szczyrbką służy do celowania. Mieści się w otworze osłony muszki, osadzonej swym występem w gnieździe podstawy muszki na nieruchomej tulejce lufy. Na przedniej ścianie osłony muszki jest rysa ustawcza, która powinna pokrywać się z rysą na przedniej ścianie podstawy muszki.

Na zakończenie zadać kilka pytań z całości materiału, np.:

- 1 — Do czego służy lufa i jaki jest jej kaliber?
- 2 — Opisać komorę zamkową (wewnątrz).
- 3 — Z czego składa się przyrząd celowniczy?
- 4 — Jaka jest podziałka ramienia celownika?

Omówienie

Omówić postępy strzelców, podać ewentualne uwagi.

U w a g a: Dalsze lekcje z nauki o broni należy prowadzić metodą wskazaną w poprzednich lekcjach.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 7 NAUKI O BRONI

Temat: Opis części kbk.

Cel: Nauczyć opisu rozdzielacza — wyrzutnika, urządzenia spustowego oraz magazynka.

Treść ćwiczenia:

- 1) Przeznaczenie, budowa i opis rozdzielacza-wyrzutnika.
- 2) Przeznaczenie, budowa i opis urządzenia spustowego.
- 3) Przeznaczenie, budowa i opis magazynka.

Czas i miejsce: 1 godzina, na placu strzeleckim.

Sprzęt: Jak w lekcji 6.

Przeprowadzenie

Przygotowując i przeprowadzając ćwiczenie, trzymać się wskazówek podanych w lekcji 4 i 5. Przed przystąpieniem do przerobienia pierwszego zagadnienia przeprowadzić całkowite rozłożenie kbk. Drużynowy powinien mieć pod ręką dwa karabinki — jeden w stanie rozłożonym, drugi w stanie złożonym. Należy zarządzić, aby strzelcy rozkładali tylko co drugi kbk. W ten sposób można będzie przy opisie pokazać każdą część przy kbk rozłożonym, zaś przy omawianiu budowy — przeprowadzić pokaz działania na kbk złożonym lub częściowo rozłożonym. Pracę części pokazać przy pomocy naboju ćwiczebnych.

Rozpoczynając zajęcia, podać temat i materiał do przerobienia, a następnie postawić kilka pytań kontrolnych, np.:

- 1 — Podać właściwości bojowe kbk.
- 2 — Opisać przyrząd celowniczy.
- 3 — Opisać komorę zamkową.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE
DO LEKCJI 8 NAUKI O BRONI

- Temat: Opis części kbk.
Cel: Nauczyć opisu zamka.
Treść ćwiczenia: 1) Rozkładanie zamka.
2) Opis części zamka.
3) Składanie zamka.
Czas i miejsce: 1 godzina, w terenie.
Sprzęt: Jak w lekcji 6.

Przeprowadzenie

Strzelcy zebrani w półkolu (siedzą) z kbk i przyborami do rozkładania. Ćwiczenie rozpocząć od podania tematu i zagadnień oraz postawienia pytań kontrolnych. Rozkładanie zamka strzelcy przeprowadzają samodzielnie. Omawiając zamek, pokazać każdą część w sposób dla wszystkich widoczny. Podawać przy opisie przeznaczenie danej części.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE
DO LEKCJI 9 NAUKI O BRONI

- Temat: Opis części kbk.
Cel: Nauczyć przeznaczenia, budowy i opisu łoża, nakładki bagnetu i wyciora.
Treść ćwiczenia: 1) Przeznaczenie, budowa oraz opis łoża i nakładki.
2) Przeznaczenie, budowa oraz opis bagnetu i wyciora.
Czas i miejsce: 1 godzina, w terenie.
Sprzęt: Jak w lekcji 6.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu pomocniczego i rozmieszczenie go tak samo jak w poprzednich ćwiczeniach.

Pytania kontrolne:

- 1 — Rozłożyć częściowo kbk.
- 2 — Z jakich części składa się zamek?

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE
DO LEKCJI 10 NAUKI O BRONI

- Temat: Opis części kbk.
- Cel: Nauczyć przeznaczenia, budowy i opisu okuć, przyborów, naboju, łódki oraz sposobu układania naboju w łódce.
- Treść ćwiczenia: 1) Przeznaczenie, budowa i opis okuć.
2) Przeznaczenie, budowa i opis przyborów.
3) Przeznaczenie, budowa i opis naboju do kbk.
4) Sposób układania naboju w łódce.
- Czas i miejsce: 1 godzina, w terenie.
- Sprzęt: Jak w lekcji 6.

Przeprowadzenie

Przed zajęciem przygotować sprzęt wyszkoleniowy, naboje ćwiczebne w łódkach, przekroje naboju, schematy.

Na wstępie podać temat i zagadnienia oraz postawić kilka pytań kontrolnych, np.:

- 1 — Podać przeznaczenie łoża i opisać je.
- 2 — Opisać bagnet i złożyć go w położenie marszowe.
- 3 — Do czego służy wycior?

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE
DO LEKCJI 11 NAUKI O BRONI

- Temat: Powtórzenie przerobionego materiału.
- Cel: Sprawdzić i uzupełnić wiadomości z przerobionego materiału.
- Treść ćwiczenia: Powtórzenie oraz doskonalenie przerobionego materiału.
- Czas i miejsce: 1 godzina, w terenie.
- Sprzęt: Jak w lekcji 6.

Przeprowadzenie

Lekcję należy potraktować jako powtórkę przerobionego materiału. Położyć nacisk na sprawdzenie znajomości rozkładania i składania oraz nazywania części kbk.

Przykłady pytań:

- 1 — Jaką bronią jest kbk i do czego służy?
- 2 — Na jaką odległość strzela skutecznie z kbk pojedynczy żołnierz, drużyna?
- 3 — Ile waży karabin i iloma nabojami go ładujemy?
- 4 — Jakie są zasady rozkładania i składania kbk?
- 5 — Przeprowadzić częściowe rozkładanie kbk.
- 6 — Opisać zamek kbk.
- 7 — Wymienić części zamka kbk.
- 8 — Złożyć zamek.
- 9 — Wymienić i pokazać części kbk.
- 10 — Jak strzelec przeprowadza codzienny przegląd kbk?
- 11 — Jak należy przechowywać kbk w koszarach, obozie, na wartowni, na kwaterach itp.?
- 12 — Jak należy czyścić kbk po strzelaniu?
- 13 — Jak obchodzić się z kbk w czasie przejazdu samochodami, koleją itp.?
- 14 — Jak obchodzić się z kbk na ćwiczeniach?
- 15 — Jakie znacze przybory do kbk i do czego służą?
- 16 — Złożyć kbk.

O m ó w i e n i e

Omówić stopień opanowania znajomości kbk i podkreślić pielęgnację i konserwację kbk.

Por. ALEKSANDER WITKOWSKI

DZIAŁ II

KRÓTKIE WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA Z BRONI PIECHOTY

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 1 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

Temat: Przyrząd celowniczy i jego wykorzystanie.

Cel: Nauczyć budowy i wykorzystywania przyrządu celowniczego.

Treść ćwiczenia:

- 1) Cel i przeznaczenie przyrządu celowniczego.
- 2) Opis budowy przyrządu celowniczego.
- 3) Sposób nastawiania celownika.

Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: 2 stojaki do kbk, 2 diafragmy Jankowskiego, tarcza nr 3.

Przeprowadzenie

Zagadnienie 1

Przed pogadanką drużynowy ustawia tarczę nr 3 na odległości 100 m oraz kbk z założoną diafragmą na stojaku; kbk jest wycelowany w spód czarnego koła. Drużynowy ustawia drużynę dookoła stojaka i rozpoczyna pogadankę: „Przyrząd celowniczy służy do dokładnego celowania, czyli do takiego nakierowania kbk, przy którym cel napewno zostanie trafiony. Do dokładnego skierowania kbk na cel służy muszka i szczerbina (pokazuje). Ponieważ trafienie do celu bez przyrządu celowniczego byłoby trudne, a nawet niemożliwe, dlatego też żołnierz powinien go dobrze znać, umieć się nim posługiwać i należycie go pielęgnować. O pielęgnacji przyrządu celowniczego mówiono wam na nauce o broni. O ich budowie pokrótce teraz wam powiem:

Muszka — w kształcie słupka (strzelcy pokazują ją palcami na swoich kbk) jest osadzona w gnieździe na nieruchomej tulejce lufy. Muszka posiada osłonkę, która ją chroni przed wpływami zewnętrznymi, na przykład przed uderzeniem, obtarciem a częściowo i działaniem słońca.

Celownik — składa się z podstawy celownika, ramienia celownika, suwaka i sprężyny.

Ramię celownika jest połączone z podstawą przy pomocy ośki osadzonej w uszkach. Na tylnym końcu znajduje się krawędź ze szczyrbina do celowania. Ramię celownika ma podziałkę liczbową od 1—10, oznaczającą odległości w setkach metrów; z prawej strony są liczby parzyste, z lewej — nieparzyste. Na obu bokach ramienia celownika są nacięcia dla zacisków suwaka.

Suwak celownika, umieszczony na ramieniu, posiada dwa zaciski; każdy zacisk posiada sprężynę i ząb zacisku, który zaskakuje w nacięcia na bokach ramienia celownika. Spróbujcie suwak przesunąć! Przy celowaniu szczyrbina musi być zgrana z muszką, tak jak to widzicie na muszce uniwersalnej (pokazuje) i przez diafragmę (wszyscy kolejno oglądają). Przyrząd celowniczy służy nie tylko do zgrania muszki ze szczyrbina, tak jak to przed chwilą widzieliście, lecz również do nadania lufie nachylenia. Co to jest nachylenie lufy? Lufa przy strzelaniu jest zawsze podniesiona do góry i inne jest jej nachylenie na przykład na 100 m, a inne na 200, 400 itd. Czy konieczne jest nadawanie nachylenia lufy? Żeby na to pytanie odpowiedzieć, przypomnijcie sobie, co robi strażak, gdy chce skierować strumień wody dalej lub bliżej (zapytać jednego ze strzelców). Tak samo, gdy chcemy wyrzucić z rurki ziarenko grochu na odpowiednią odległość, to podnosimy rurkę odpowiednio wyżej (pokazuje). Podobnie jest i przy strzelaniu z karabina.

Lufa karabina przy strzelaniu na każdą odległość posiada odpowiednie nachylenie; łatwo się o tym przekonać, patrząc przez dolny otwór diafragmy. Patrząc przez górne oczko diafragmy — widzicie, że kbk jest wycelowany pod cel. Wydawałoby się więc, że i lufa skierowana jest w to samo miejsce. Jeśli popatrzycie przez drewniany przewód diafragmy, przekonacie się, że lufa „patrzy” wyżej czyli, że jest lekko podniesiona do góry podobnie jak prądownica sikawki. Strażak, nadaje podniesienie prądownicy na oko, natomiast lufie nie nadajemy podniesienia na oko, lecz przy pomocy suwaka i skali na ramieniu celownika. Jak się nadaje praktycznie to podniesienie? Podniesienie lufie nadajemy wtedy, kiedy suwak nastawimy na odpowiednią skalę. Nastawiając na przykład celownik na 4, nadamy lufie, po wycelowaniu, podniesienie odpowiadające odległości 400 m.

Teraz wam pokażę, w jaki sposób należy nastawiać celownik na żadaną odległość. Nastawcie celownik na 2, a ja sprawdzę (drużynowy sprawdza i poprawia; przerobić w ten sposób kilka nastaw). Na zakończenie drużynowy sprawdza pytaniami zrozumienie przez strzelców przerobionego materiału.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 2 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

Temat: Przyrządy celownicze i ich wykorzystanie — doskonalenie.

Cel: Jak w lekcji 1.

Treść ćwiczenia: Jak w lekcji 1.

Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Jak w lekcji 1.

Przeprowadzenie

Pogadanka ma na celu powtórzenie i pogłębienie wiadomości z lekcji 1. W tym celu najlepiej przerobić cały materiał drogą pytań i odpowiedzi. Drużynowy stawia pytania całej drużynie, wszyscy strzelcy myślą nad odpowiedzią, następnie wywołany odpowiada. Można też żądać, aby trudniejszą odpowiedź powtórzyło kilku strzelców. Odpowiedzi żądać pełnym zdaniem.

Przykłady pytań:

- 1 — Do czego służy przyrząd celowniczy?
- 2 — Co rozumiemy pod nazwą przyrządu celowniczego?
- 3 — Czy ważny jest przyrząd celowniczy i dlaczego?
- 4 — Opisać muszkę.
- 5 — Z jakich części składa się celownik? Wymienić części i pokazać je na własnym kbk.
- 6 — Opisać ramię celownika i suwak.
- 7 — Pokazać na muszce uniwersalnej, jak powinna być zgrana muszka ze szczyrbką.
- 8 — Czy do wycelowania wystarczy tylko zgrać muszkę ze szczyrbką (trzeba przed tym odpowiednio nastawić celownik, czyli nadać nachylenie lufie)?
- 9 — W jaki sposób nadaje się nachylenie lufie (przez nastawienie celownika odpowiadającego odległości do celu)?

- 10 — Uzasadnić konieczność nadawania nachylenia lufie.
 11 — Czy po wycelowaniu muszka ze szczyrbinią „patrzy” w ten sam punkt co lufa?
 12 — Dlaczego lufa „patrzy” wyżej?
 13 — Jak w praktyce nadaje się podniesienie lufie
 14 — Nastawić kolejno celownik 1, 2, 3, . . . 10.

Strzelcy kolejno nastawiają żądany celownik, drużynowy sprawdza.

Na zakończenie drużynowy w kilku słowach podaje uwagi o opanowaniu materiału przez strzelców.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 3 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

Temat: Celowanie i jego elementy.

Cel: Nauczyć zasadniczych elementów celowania.

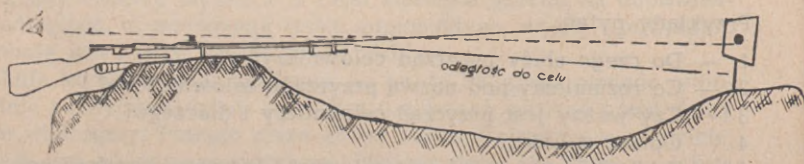
Treść ćwiczenia:

- 1) Powtórka lekcji 1.
- 2) Linia celowania.
- 3) Punkt celowania.
- 4) Odległość do celu.

Czas i miejsce:

0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: 1 model przedstawiający linię celowania oraz schemat według podanego wzoru.



Przeprowadzenie

Do lekcji przygotować model, przedstawiający linię celowania oraz podany schemat, gdyż bez nich trudno będzie strzelcom zrozumieć omawiany materiał. Przed właściwą lekcją drużynowy zadaje kilka pytań z lekcji poprzedniej, dla powtórzenia materiału oraz nawiązania do następnego tematu. Pytania muszą mieć logiczny związek z materiałem przerabianym na obecnej lekcji. Przykłady pytań:

1 — Przy pomocy czego wycelowujemy kbk?

2 — Jak musi być zgrana muszka ze szczerbiną?

3 — Gdzie „patrzy“ lufa, a gdzie szczerbina z muszką, gdy kbk jest wycelowany?

4 — Czy trafimy w cel, skoro lufa „patrzy“ wyżej niż muszka ze szczerbiną? (naturalnie że trafimy, ponieważ pocisk lecąc łukiem tak jak woda z sikawki, padnie tam, gdzie „patrzy“ szczerbina z muszką.

Zapamiętajcie sobie, że punkt, do którego jest wycelowany kbk nazywać będziemy punktem celowania. Powtórzcie! Pokażcie punkt celowania palcem na schemacie.

A teraz powiem wam, co to jest linia celowania.

Linia celowania jest to prosta, przeprowadzona od oka strzelca przez szczerbinę i muszkę do punktu celowania. Powtórzcie! Pokażcie na rysunku! I jeszcze zapamiętajcie sobie: odległość do celu jest to odległość od wylotu lufy do punktu celowania. Powtórzcie! Pokażcie na rysunku!

Na zakończenie przekonać się czy wszyscy strzelcy zrozumieli podany materiał.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 4 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

Temat: Zjawisko strzału.

Cel: Zapoznać ze zjawiskiem strzału.

Treść ćwiczenia:

1) Opis budowy naboju do kbk.

2) Zjawisko strzału (powstawanie strzału oraz procesy zachodzące w naboju).

Czas i miejsce:

0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: 2 przekroje naboju wz. 1908, rysunek z przekrojem komory naboju wraz z nabojem.

Przeprowadzenie

Drużynowo, po postawieniu kilku pytań kontrolnych, rozpoczyna następującą pogadankę: „Wiecie już co to jest linia celowania, punkt celowania i odległość do celu. Obecnie zaznamomię was ze zja-

wiskiem strzału. Strzelec, chcąc oddać strzał, ładuje kbk nabojem. Naboje mamy: bojowe, ślepe i ćwiczebne. Opiszę wam budowę naboju bojowego wz. 1908 (przy okazji drużynowy wyjaśnia, co znaczy „wzór 1908”).

Nabój wz. 1908 (lekki) składa się: z pocisku, łuski, ładunku prochowego i spłonki (pokazuje na przekroju). Spłonka jest wypełniona materiałem zapłonowym; osadzona jest na kowadełku i służy do zapalenia prochu. Powtórzcie to co powiedziałem o naboju! Znając już budowę naboju, łatwo zrozumiecie, jak powstaje strzał. Nabój znajduje się w komorze nabojej. Od tyłu jest mocno zamknięty i zaryglowany zamkiem. Iglica uderza w spłonkę z dużą siłą i zbija ją. Od uderzenia iglicy zapala się materiał zapłonowy w spłonce. Materiał ten jest bardzo czuły na uderzenie, inny materiał, na przykład proch, na pewno nie zapaliłby się od takiego uderzenia. Materiał zapłonowy przy uderzeniu daje iskrę, coś w rodzaju iskry, jaką daje wasz żołnierski but, gdy uderzycie podkówką o kamień lub chodnik. Otóż ta iskra przedostaje się szybko przez 2 otworki w łusce (pokazuje) i zapala znajdujący się w niej proch. Proch spala się nadszybczaj szybko, wytwarzając wielką ilość gazów. Ilość tych gazów zajęłaby prawie 1000 razy większą objętość, niż zajmuje cała zawartość prochu w łusce przed strzałem. Gazy starają się rozprężyć, cisnąc na wszystkie strony. Komora nabojeowa oraz zamek, ryglujący lufę od tyłu nie pozwalają na rozprzestrzenienie gazów w tych kierunkach. Gazy, cisnąc we wszystkich kierunkach, natrafiają od przodu na najmniejszy opór, który mogą pokonać i dzięki temu wypychają pocisk z łuski wciskając go do przewodu lufy”.

Na zakończenie sprawdzić pytaniami, czy wszyscy strzelcy zrozumieli zjawisko strzału.

Omówić krótko pracę strzelców.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 5 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

Temat: Ciśnienie gazów i ich praca w lufie.

Cel: Wyjaśnić powstawanie gazów i ich wpływ na pocisk.

Treść ćwiczenia:

- 1) Powtórka zjawiska strzału.
- 2) Powstawanie gazów i ich praca.
- 3) Wpływ ciśnienia na pocisk, komorę nabojeową i zamek.

Czas i miejsce:

0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Tablica poglądowa.

Przeprowadzenie

W lekcji tej nie ma właściwie nowego materiału. Chodzi tu o pogłębienie materiału z lekcji 4, aby strzelcy utrwalili sobie nabyte wiadomości i należycie zrozumieli zjawisko działania gazów.

Drużynowy rozpoczyna lekcję, stawiając następujące pytania:

- 1 — Z jakich części składa się nabój bojowy wz. 1908?
- 2 — Jaki materiał znajduje się w łusce, a jaki w spłonce?

Następnie drużynowy mówi: „Być może dziwi was, że spłonka zapala się od uderzenia, podczas gdy normalnie przyzwyczailiście się widzieć ogień powstający tylko od płomienia. Dlaczego to spłonka, a właściwie jej materiał wybuchowy, tak łatwo się zapala od uderzenia iglicy. Otóż na pewno widzieliście, jak to kowal uderza młotem o kowadło. Jeżeli bezpośrednio po uderzeniu młotem dotkniecie palcem kowadło, to stwierdzicie, że jest ono ciepłe; ciepło to powstaje właśnie od tarcia zewnętrznych cząsteczek młota i kowadła. Podobnie powstaje ciepło od pocierania drzewa o drzewo, które można w ten sposób nawet zapalić. Od ciepła, które powstaje przy uderzeniu iglicy w spłonkę, zapala się w niej łatwo zapalny i specjalnie na ciepło wrażliwy materiał wybuchowy, od którego z kolei zapala się proch. Proch nie jest tak bardzo wrażliwy na ciepło i dlatego musimy go zapalać materiałem wybuchowym zawartym w spłonce.

A teraz interesować was będzie zapewne dlaczego to przy spalaniu prochu powstają gazy i jak one działają. Często patrzyliście na gotującą się wodę w przykrytym czajniku. Wiecie, że woda od nagrzewania zamienia się w parę i że tej pary powstaje tak dużo, że gdybyście czajnik mocno uszczelnili, to para rozerwałaby go. To znaczy, że gdy woda zamienia się w parę, to pary tej powstaje więcej niż wody. Podobnie rzecz ma się przy spalaniu. Ciało spalając się wytwarza często niewidzialny dla oka gaz. Gaz zamknięty w naczyniu zawsze będzie dążył do powiększenia swej objętości i dlatego będzie parł na wszystkie strony; jeśli spotka przeszkodę słabą, to ją rozerwie lub odrzuci. Gaz w lufie zachowuje się podobnie. Ciśnienie on w każdą stronę, a więc w tył, na boki i do przodu. Na boki i do tyłu nie może się rozprzestrzenić, gdyż mocna komora nabojuowa i zaryglowany zamek na to nie pozwalają. Gaz napotyka od przodu na najmniejszy opór i w tym też kierunku działa, przepychając pocisk przez przewód lufy. Ciśnienie gazu w lufie jest bardzo duże; nie ma w świecie takiego kotła, w którym byłoby tak duże ciśnienie jak w lufie.

Największe ciśnienie powstaje w odległości 6 cm od wlotu lufy i wynosi ono 2800 atmosfer. Ciśnienie w lufie trwa bardzo krótko

i tylko dotąd, dopóki pocisk nie przejdzie przez przewód lufy (1/680 sek.). Dzięki temu, że to ciśnienie trwa tak krótko i jest tak duże i gwałtowne, pocisk może lecieć aż na 3—5 km. A teraz może ktoś z was zapytać, dlaczego to tak duże ciśnienie nie rozerwie lufy. Otóż dlatego że materiał (stal) jest tak silny i takiej grubości, że potrafi się temu ciśnieniu przeciwstawić. W Związku Radzieckim wynaleziono taką stal, która potrafi wytrzymać przeszło 2 razy większe ciśnienie (8 000 atmosfer)."

Drużynowy sprawdza na zakończenie, czy strzelcy zrozumieli podany materiał.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 6 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

Temat: Ruch pocisku w lufie.

Cel: Zaznajomić z ruchem pocisku i znaczeniem ruchu obrotowego w lufie.

Treść ćwiczenia:

- 1) Doskonalenie wiadomości o działaniu gazów.
- 2) Ruch pocisku w przewodzie lufy.
- 3) Znaczenie ruchu obrotowego.

Czas i miejsce:

0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Dziecinna zabawka „bąk”, model przedstawiający wirowy ruch pocisku.

Przeprowadzenie

Drużynowy rozpoczyna lekcje od pytań kontrolnych:

- 1 — W jaki sposób zapala się materiał wybuchowy w spłonce?
- 2 — Dlaczego jeden materiał zapala się od uderzenia, a inny nie? Co jest przyczyną zapalania się?
- 3 — Opisać ciśnienie gazów w lufie.

Właściwa pogadanka: „Mówiłem wam o spalaniu się prochu i o pracy gazów w lufie. Obecnie opowiem wam o ruchu pocisku. Pocisk pod działaniem sprężonych gazów, rozpoczyna swój ruch do przodu. Pocisk w przewodzie lufy nie posuwa się w położeniu takim, jakie miał w komorze naboju, lecz obraca się dookoła swej osi podłużnej podobnie jak śruba w otworze gwintowanym (pokazać na modelu). W czasie swej drogi przez przewód lufy wykonuje on 2 pełne obroty. Ruch obrotowy pocisku w lufie powodują gwinty, o których uczyliście się na lekcjach nauki o broni. Pola tych gwintów mają kaliber mniejszy aniżeli kaliber pocisku. Jest tak dlatego,

ażeby pocisk stawał pewien opór w lufie. Pocisk po opuszczeniu lufy leci dalej, obracając się w powietrzu. Może ktoś z was zapytać się, dlaczego nadajemy pociskowi ruch obrotowy. Przecież dawniej strzelano nie stosując gwintów, a nawet i dziś — myśliwi strzelają z dubeltówek o lufach bez gwintów. Otóż dawniej technika nie stała tak wysoko jak obecnie; nie znano broni gwintowanej, strzelano więc z broni gładkiej. Wówczas wystarczała i taka broń, gdyż walczone z bliskich odległości. Obecnie, jak wiecie strzelamy z pewnych rodzajów broni na odległość 20 a nawet 40 km (działa, działa okrętowe). Dzięki właśnie gwintom uzyskujemy tak wielką donośność oraz celność, bowiem pocisk, gdyby nie miał ruchu obrotowego, to koziółkowałby w powietrzu i nie trafiłby w to miejsce gdzie chcemy, nawet gdybyśmy dali lufie odpowiednie nachylenie. Podobne zjawisko można obserwować, np. na rowerze, który dzięki obracaniu się kół nie przewraca się. Napewno widzieliście również zabawkę dziecinną „bąka”. Bąk puszczony w ruch, dzięki ruchowi obrotowemu nie przewraca się, lecz kręci się dopóki nie straci szybkości. Jak widzicie, gwinty w lufie powodujące ruch obrotowy pocisku zapewniają nam donośność i celność broni”.

Drużynowy zadaje na zakończenie kilka pytań, aby sprawdzić, czy został należycie zrozumiany.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 7 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

Temat: Odrzut broni i jego znaczenie.

Cel: Zapoznać strzelców ze zjawiskiem odrzutu.

Treść ćwiczenia:

- 1) Ruch pocisku w lufie — doskonalenie.
- 2) Odrzut broni.
- 3) Wpływ odrzutu na strzelanie.

Czas i miejsce:

0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Model ilustrujący siłę odrzutu.

Przeprowadzenie

Drużynowy rozpoczyna pogadankę od następujących pytań kontrolnych:

- 1 — Opisać sposób posuwania się pocisku w lufie.
- 2 — Jaka siła popycha pocisk do przodu?
- 3 — Czy siła sprężonych gazów działa również w innych kierunkach i co im się przeciwstawia?

Dalszy ciąg pogadanki drużynowy prowadzi następująco: „Otóż widzicie — siła sprężonych gazów działając, jak to już wam mówiłem, także do tyłu na zamek, powoduje ruch karabina do tyłu, co odczuwamy przez lekkie uderzenie kolby w ramię (pokazać zjawisko na modelu). Zjawisko wstecznego działania gazu nazywamy odrzutem. Takie zjawisko napewno każdy z was sam zauważył, a jeśli nie, to odczuje je na strzelnicy. Karabin podczas strzału nie tylko cofa się z powodu odrzutu, lecz również lufa karabina lekko podskakuje do góry. Jedynie gdy strzelamy z karabina z nałożonym bagnetem, lufa opada w dół wskutek ciężaru bagnetu. Ruch lufy do góry najlepiej można widzieć przy strzelaniu z pistoletu. Zmianę położenia lufy w czasie strzelania do góry lub na dół nazywamy podrzutem. Odrzut broni zaczyna się od chwili, kiedy pocisk wciska się w gwinty. Jeśli w czasie posuwania się pocisku przez przewód lufy karabin zmieni swoje położenie, to strzelec nie trafi tam, gdzie pierwotnie wycelował. Czas przelotu pocisku przez przewód lufy jest bardzo krótki i strzelec potrafi przez ten czas utrzymać karabin w niezmienionym położeniu, jeżeli będzie trzymać kbk mocno przyściśnięty do ramienia. Trzymając kbk mocno wpływamy nie tylko na celność strzału ale również na osłabienie uderzenia kolby w ramię. Podczas strzelania z podpórką należy dla zmniejszenia odrzutu podierać kbk także pod celownikiem, a stopkę kolby trzymać dokładnie w dołku strzeleckim”.

Na zakończenie sprawdzić kilkoma pytaniami zrozumienie przez strzelców podanego materiału.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 8 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

- Temat:** Doskonalenie wiadomości o zjawiskach zachodzących w lufie po wystrzale.
- Cel:** Utrwalić w pamięci strzelców wiadomości z balistyki wewnętrznej.
- Treść ćwiczenia:** Doskonalenie znajomości zjawisk, jakie zachodzą w lufie od chwili wystrzału do chwili opuszczenia lufy przez pocisk.
- Czas i miejsce:** 0,5 godziny, w terenie.
- Sprzęt:** Odpowiednie przekroje i schematy.

Przeprowadzenie

Pogadanka nie obejmuje nowego materiału, lecz ma na celu ugruntowanie nabytych wiadomości. Należy ją prowadzić drogą pytań, np.:

- Od 1 do 15 — jak pytania w lekcji 2.
- 16 — Co to jest punkt celowania?
- 17 — Co to jest linia celowania?
- 18 — Opisać budowę naboju lekkiego do kbk.
- 19 — Jakie jeszcze posiadamy naboje oprócz naboju bojowego oraz jaka jest różnica w ich budowie?
- 20 — W jaki sposób zachodzi zjawisko strzału?
- 21 — Dlaczego prochu nie zapalamy bezpośrednio lecz przy pomocy spłonki?
- 22 — W jaki sposób zapala się spłonka?
- 23 — Co wytwarza się w łusce z chwilą zapalenia prochu?
- 24 — Jak działa ciśnienie gazów w lufie i gdzie ono jest największe?
- 25 — W jakim celu zastosowano gwinty w lufie?
- 26 — Co to jest odrzut broni?
- 27 — Co to jest podrzut broni i jak działa on w kbk?
- 28 — Czy odrzut w kbk jest zjawiskiem dodatnim czy ujemnym?
- 29 — Jak uniknąć zbyt silnego działania odrzutu?

Krótko omówić pracę strzelców.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 9 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

Temat: Szybkość początkowa i energia pocisku.

Cel: Zaznajomić z pojęciem szybkości początkowej i siłą przebijania pocisku.

Treść ćwiczenia: 1) Szybkość początkowa i jej znaczenie.
2) Siła przebijania pocisku.

Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: —

Przeprowadzenie

Drużynowy rozpoczyna jak zwykle pogadankę pytaniami kontrolnymi, na przykład:

- 1 — Ile pełnych obrotów wykonuje pocisk w lufie kbk?
- 2 — W jakim czasie pocisk przebywa cały przewód lufy?

Następnie drużynowy rozpoczyna właściwą pogadankę: „Mówiłem wam, że pocisk w lufie nabiera dużej szybkości, i że czas jego lotu w przewodzie lufy wynosi 1/680 sek. Jednakże musicie wiedzieć, iż pocisk nie od razu osiąga dużą szybkość. Przed strzałem pocisk znajduje się w spoczynku, to znaczy nie ma żadnej szybkości. Po odpaleniu pocisk rozpoczyna ruch z coraz większą szybkością, która osiąga największą ilość metrów na sekundę na odległość kilku centymetrów od wylotu lufy, po czym zaczyna maleć.

Szybkość jaką pocisk posiada w pobliżu wylotu lufy, nazywamy szybkością początkową. Wynosi ona dla pocisku lekkiego 865 m/sek. Może któregoś z was zastanowić, dlaczego mówimy o szybkości pocisku i czy posiada ona jakieś szczególne znaczenie. Otóż tak: szybkość pocisku posiada bardzo duże znaczenie i dlatego dążymy do budowy broni o dużej szybkości początkowej. Zrozumiecie to na bardzo prostym przykładzie. Weźmy np. powietrze lub wodę. Gdy powietrze lub woda znajdują się w spokoju, to nie przeszkadzają nam one w poruszaniu się, gdy jednak znajdują się w ruchu (wiatr, rwąca woda), a szczególnie gdy mają one dużą szybkość (huragan, rwący potok, strumień wody z sikawki strażackiej), to mają one wówczas dużą siłę, np. gwałtowny wiatr może wyrwać drzewo z korzeniami, silny prąd może porwać człowieka itp. Podobnie jest z szybkością pocisku; im pocisk ma większą szybkość, tym siła jego przebijania jest większa, o ile naturalnie materiał, z jakiego pocisk jest zrobiony, jest odpowiedniej jakości. Przy tym musicie zrozumieć, że dzisiaj gdy na polu walki bierze udział duża ilość broni pancерnej, zależy nam bardzo na dużej sile przebijania pocisku. Szybkość pocisku posiada również duże znaczenie przy strzelaniu do celów ruchomych, np. poruszających się żołnierzy, pojazdów mechanicznych, samolotów itp.”

Na zakończenie drużynowy zadaje kilka pytań, aby się przekonać czy go należy zrozumić.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 10 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

Temat: Ruch pocisku i jego droga w powietrzu.

Cel: Zaznajomić strzelców z ruchem pocisku w powietrzu.

Treść ćwiczenia:

- 1) Powtórzenie lekcji poprzedniej.
- 2) Ruch pocisku w powietrzu.
- 3) Tor pocisku i jego kształt.

Czas i miejsce:

0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Model lub schemat toru pocisku.

Przeprowadzenie

Drużynowy rozpoczyna pogadankę od pytań kontrolnych, np.:

1 — W jaki sposób pocisk odbywa drogę przez przewód lufy?

2 — Jakie znaczenie posiada ruch obrotowy pocisku?

3 — Jak szybko pocisk przebywa przewód lufy?

4 — Co to jest szybkość początkowa i jakie ma ona znaczenie?

Właściwa pogadanka: „Na poprzedniej lekcji mówiliśmy o tym, że pocisk po osiągnięciu największej szybkości, po opuszczeniu lufy, traci po pewnym czasie na szybkości. Dlaczego szybkość pocisku z czasem maleje? Może ktoś z was wie? Otóż szybkość pocisku maleje dlatego, ponieważ na drodze lotu pocisku stawia mu opór powietrze oraz działa siła przyciągania ziemi, czyli ciężar samego pocisku. Z tych więc przyczyn pocisk traci na szybkości i nie leci prosto po linii przedłużenia osi przewodu lufy, lecz zakreśla w powietrzu łuk (pokazać na schemacie). Na modelu (schemacie) dokładnie widzicie drogę pocisku w powietrzu. A teraz zapamiętajcie sobie, co to jest tor pocisku. Tor pocisku jest to droga, jaką zakreśla pocisk swym środkiem ciężkości w powietrzu. Tor pocisku posiada kształt linii krzywej. Krzywizny toru mogą być różne. Są np. działa, tak zwane haubice lub moździerze, które zakreślają tory bardziej strome (pokazać na schemacie), oraz mamy broń piechoty, która ma tory płaskie. Dla nas, piechurów, najkorzystniejsze są tory płaskie. Krzywizna toru pocisku kbk będzie najmniejsza na odległościach krótkich np. na 100 m, przy których tor pocisku nieznacznie się wznosi. Ze wzrostem odległości tor pocisku jest coraz wyższy, tak że na pewnych odległościach może pod nim przejść żołnierz w postawie wyprostowanej lub przejechać samochód ciężarowy. Naturalnie że w tym wypadku ten żołnierz lub samochód nie będzie również trafiony. Widzicie więc, jak wielkie znaczenie dla piechoty posiada krzywizna toru pocisku. Dążymy zatem do tego, ażeby nawet pełzający żołnierz nie przesunął się bezkarnie pod torem pocisku. Nie znaczy to, aby broń o torze stromym była zbyt ciężką. Cele, które znajdują się za osłoną i których z broni płaskotorowej trafić nie możemy, musimy zwalczać bronią o torze stromym. Dlatego też w wojsku mamy obok płaskotorowej również broń stromotorową.

Sprawdzić pytaniami, czy strzelcy zrozumieli podany materiał.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 11 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

Temat: Elementy toru pocisku.

Cel: Zaznajomić strzelców z elementami toru pocisku.

- Treść ćwiczenia: Elementy toru pocisku.
Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.
Sprzęt: Tablica z niezbędnymi elementami toru.

Przeprowadzenie

Drużynowy na wstępie zadaje strzelcom kilka pytań kontrolnych, np.:

- 1 — Co nazywamy torem pocisku?
- 2 — Z jakich przyczyn mamy tor pocisku krzywy, a nie prosty?
- 3 — Jakie mamy tory pocisków?

Pogadanka właściwa: „Patrząc na tor pocisku widzicie, że ma on kształt krzywej nieregularnej. Część toru wznosi się najpierw do góry, a potem od pewnego punktu zaczyna opadać. I tu zapamiętajcie: Część toru, która się wznosi, nazywa się częścią wznoszącą, część zaś, która opada, nazywa się częścią opadającą (pokazać). Widzicie, że część wznosząca się jest dłuższa i bardziej płaska niż część opadająca. Stosunek między tymi częściami toru zmienia się w zależności od odległości strzelania. Na średnich odległościach można go przyjąć jak 6:4, to znaczy 6 części wynosi część wznosząca, a 4 części — opadająca. Najwyższy punkt toru nazywamy wierzchołkiem toru, a prostą opuszczoną z wierzchołka toru do poziomu — wierzchołkową toru. Wierzchołkowa toru mierzy nam wysokość tylko w jego najwyższym punkcie; opuszczając prostą do poziomu z każdego innego punktu toru możemy mierzyć jego wysokość w tym punkcie. Mówiliśmy już przedtem o linii celowania i punkcie celowania. Dla utrwalenia w pamięci powtarzam: punkt celowania jest to punkt, do którego jest wycelowany karabin. Linia celowania jest to prosta poprowadzona od oka strzelca przez szczerbinę i muszkę do punktu celowania. Ponadto zapamiętajcie: punkt uderzenia jest to punkt przecięcia się toru pocisku z powierzchnią celu (przeszkody) lub z ziemią. Punkt trafienia jest to środek przestrelony. Linia strzału jest to prosta stanowiąca przedłużenie przewodu lufy przed strzałem. Linia rzutu jest to prosta stanowiąca przedłużenie osi przewodu lufy w chwili strzału”.

Drużynowy, omawiając poszczególne elementy, pokazuje je na schemacie. Nie należy podawać za dużo na raz określeń teoretycznych, gdyż strzelec ich nie zapamięta. Określeń tych można podawać więcej w kompanii szkolnej, w której poziom szeregowców jest wyższy. Określenia pamięciowe należy powtarzać przy każdej okazji, kładąc nacisk na ich zrozumienie.

Na zakończenie zadać kilka pytań, aby przekonać się, czy strzelcy zrozumieli podany materiał.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 12 WIADOMOŚCI O ZASADACH STRZELANIA

Temat: Doskonalenie przerobionego materiału.

Cel: Utrwalić całość przerobionego materiału.

Treść ćwiczenia: Doskonalenie zasadniczych zagadnień z całości przerobionego materiału.

Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Według potrzeby.

Przeprowadzenie

Trudno jest z góry przesądzić, które zagadnienia z całości przerobionego materiału strzelcy przyswoili sobie najslabiej.

Najlepiej pod tym względem będzie się orientował drużynowy. Drużynowy powinien w tej lekcji przerobić materiał, który został przez strzelców najslabiej opanowany, stosując odpowiednie pytania. Należy również zapytać się strzelców, co jest dla nich niejasne i co chcieliby, aby im raz jeszcze gruntownie wytłumaczyć.

Ppłk ALEKSANDER WITKOWSKI

DZIAŁ III

SPOSOBY I ZASADY STRZELANIA Z KBK

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 1 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

- Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.
Cel: a) Nauczyć prawidłowo ustawiać muszkę uniwersalną.
b) Nauczyć przyjmować postawę strzelecką stojąc.
- Treść ćwiczenia: 1) Pokaz wycelowanego kbk przy pomocy diafragmy.
2) Branie linii celowania przy pomocy muszki uniwersalnej.
3) Przyjmowanie postawy strzeleckiej stojąc (bez ładowania).
- Czas i miejsce: 1 godzina, w terenie.
- Sprzęt: 2 stojaki uniwersalne do postawy strzeleckiej stojąc, 2 diafragmy Jankowskiego, 3—4 muszki uniwersalne, 3 tarcze ramowe 1×1 m, 2 figury bojowe (tułowia lub biegnące), worki z piaskiem (darniną) lub stojaki do nauki celowania.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu

Drużynowy przed ćwiczeniem ustawia dwa stojaki do postawy stojącej. Naprzeciw stojaków ustawia dwie tarcze ramowe, oklejone czystym białym papierem. Na tarczy — ponaklejane czarne koła celownicze o średnicy 2,5—5 cm, prostokąt i trójkąty o wymiarach boków 5 cm, przy czym 1 trójkąt odwrócony wierzchołkiem w dół dla ułatwienia nauki prawidłowego celowania na kierunek. Ustawić również trzecią tarczę ramową z większą ilością figur geometrycznych.

Należy zwrócić uwagę (również i w następnych ćwiczeniach), aby tarcze stały wyrównane na jednej wysokości, aby odległość do tarcz była dokładnie wymierzona oraz tło tarcz było z czystego, białego papieru, a figury geometryczne z czarnego papieru lub malowane tuszem. W ogóle należy zwrócić uwagę na staranne i dokładne przygotowanie sprzętu.

Na dwóch stojakach ustawić kbk, wyjąć zamki, a na ich miejsce wstawić diafragmy (znajdujące się w każdej skrzynce dowódcy plutonu). Oczka każdej diafragmy zgrać bardzo dokładnie ze szczerbiną i muszką. Jeden z karabinów dokładnie wycelować pod cel — będzie on służył do pokazu wycelowanego kbk; drugiego kbk nie należy wycelowywać pod cel.

Na odległości 50—100 m należy ustawić 2 figury bojowe — główki lub popiersia. Będą one służyły do ćwiczeń postawy strzeleckiej stojąc. Należy pamiętać, iż do ćwiczeń postaw strzeleckich należy zawsze ustawiać na przedpolu figury bojowe dla łatwiejszego ustawienia się w kierunku.

Ponadto drużynowy powinien przygotować sobie ostro zatemperowany ołówek lub patyk oraz mieć pod ręką kilka muszek uniwersalnych.

Organizacja lekcji

Organizację można tu przyjąć dwojaką. Drużynowy może wszystkie zagadnienia przerabiać sam z całą drużyną albo też może drużynę podzielić na dwie podgrupy; w tym ostatnim wypadku konieczny jest pomocnik drużynowego. Wyobrażam sobie, że w pierwszym dniu drużynowy będzie prowadził lekcję osobiście. Na następnych lekcjach, o ile drużynowy posiada dobrze wyszkolonego strzelca, na którym mógłby polegać — np. z „S.P.”, to wówczas drużynowy może wydzielić podgrupę i powierzyć przeprowadzenie ćwiczeń postawy strzeleckiej stojąc pomocnikowi, sam zaś poprowadzi ćwiczenie z resztą drużyny.

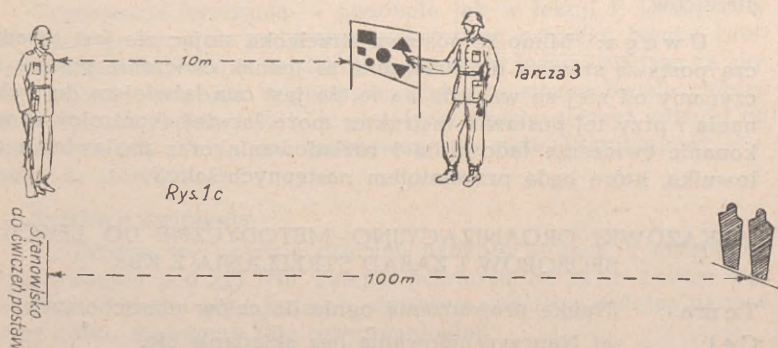
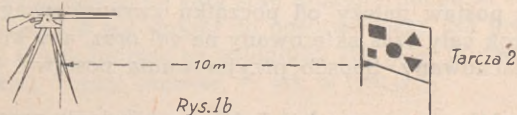
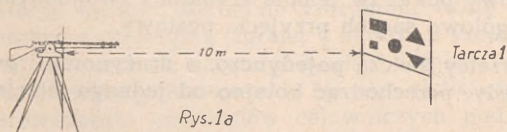
Zmianę w podgrupach można zarządzić po 20—25 minutach. Osobiście przyjmuję tego rodzaju organizację, iż drużynowy nie dzieli na razie podgrupy, pomocnika zaś, którego drużynowy posiada, użyje w sposób podany w przebiegu ćwiczenia.

Przebieg lekcji

I. Drużynowy, mając ustawiony sprzęt, jak wskazałem powyżej, ustawia drużynę półkolem przy stojaku, frontem do tarcz i rozpoczyna ćwiczenie pogadanką wstępną w następujący sposób: „W dniu dzisiejszym przystępujemy do nauki strzelania, czyli do najważniejszej umiejętności, jaką powinniśmy zdobyć w wojsku.

Żołnierz, który nie umie strzelać lub strzela słabo, nie zda egzaminu w walce. Żołnierz taki marnuje tylko amunicję, zrobioną z wielkim trudem przez robotnika polskiego, a swoim niecelnym ogniem może tylko rozzuchwalić przeciwnika. Dlatego też od pierwszej chwili naszej pracy musicie ze szczególną pilnością pracować nad doskonałym opanowaniem celnego strzelania. Gdyby wam obecnie kazano strzelać z karabina, to większość was trafiłaby na przykład do grubego drzewa, strzelając z odległości przypuścmy 2 kroków. Rozumiecie sami, że nie byłoby to wielką sztuką, gdyż można to wykonać nawet bez celowania, skierowując lufę w danym kierunku. Ale, gdybyście strzelali do tego samego drzewa z odległości np. 400 kroków, to napewno niktby z was nie trafił, gdyż w tym wypadku trzeba umieć dokładnie wycelować i oddać strzał, a wy tego jeszcze zrobić nie umiecie. Co to znaczy wycelować karabin? Wycelować karabin, to znaczy dokładnie nastawić kbk w kierunku celu. Jak wygląda taki dokładnie ustawiony czyli wycelowany kbk, zobaczycie to przez oczko diafragmy". Strzelcy na rozkaz drużynowego podchodzą kolejno do stojaka (rys. 1a), gdzie znajduje się kbk z diafragmą zgraną z celem i każdy z nich obserwuje zgranie muszki ze szczyrbką i celem. Strzelcowi, który popatrzył przez diafragmę, drużynowy daje muszkę uniwersalną i poleca tak ustawić muszkę i szczyrbkę, jak to było pokazane za pomocą diafragmy. W wypadku, gdy strzelec ustawi muszkę źle lub niedokładnie, drużynowy każe mu popatrzeć jeszcze raz przez diafragmę lub też poprawić go przez innego strzelca. Po obejrzeniu wycelowanego kbk przez wszystkich strzelców, należy część ich uczyć brania linii celowania przy pomocy muszki uniwersalnej, a część (2—3) ustawić przy stojaku z kbk niewycelowanym do celu (rys. 1b), gdzie będą ćwiczyć naprowadzanie kbk pod wskazany cel na drugiej tarczy ramowej (koło, trójkąt lub prostokąt). Każdy ze strzelców musi kilka razy ustawić muszkę uniwersalną tak jak to widział przez diafragmę oraz naprowadzić linię celowania pod wskazany cel za pomocą kbk z diafragmą. Drużynowy nadzoruje i poprawia czynności strzelców. Podczas ćwiczenia każdy strzelec powinien być zatrudniony. Jeśli z braku sprzętu nie wszyscy strzelcy mogą być zajęci, to należy pomocnikowi nakazać przeprowadzenie z nimi następującego ćwiczenia: pomocnik nakazuje żołnierzowi stanąć naprzeciw trzeciej tarczy (twarzą do niej), a następnie sam stanąwszy przy tarczy, zwraca się do żołnierza „tu jest trójkąt — widzicie! macie naprowadzić koniec mojego ołówka na środek podstawy trójkąta (pokazuje) podając — w prawo, w lewo, w górę, w dół. Gdy oówek będzie w celu powiecie „gotów”. W ćwiczeniu tym chodzi o to, by strzelcy nauczyli się podprowadzać ostrze ołówka na środek podstawy celu (rys. 1c).

Już w tej lekcji drużynowy powinien znaleźć strzelców, którzy nie zamykają lewego oka i odnotować ich w swojej książeczce. Jeśli, który ze strzelców nie potrafi w ogóle zamykać lewego oka, można początkowo pozwolić na przykrywanie oka furażerką. Zamykanie lewego oka można ćwiczyć w następujący sposób: strzelec zamyka



oba oczy, następnie przykrywa dłonią przymkniętą powiekę lewego oka, starając się szeroko otworzyć prawe oko, gdy jest już ono szeroko otwarte, strzelec powoli odsłania lewą powiekę i na nowo ją przymyka. W ten sposób można wyćwiczyć zamykanie lewego oka. Może się zdarzyć, że strzelec pomimo ćwiczeń nie może zamknąć lewego oka, natomiast zamyka łatwo prawe oko; należy mu wówczas pozwolić strzelać z lewego ramienia.

Przy ćwiczeniach celowania należy zwracać uwagę, aby strzelcy szeroko otwierali prawe oko (lepszą widoczność celu). Ma to duże znaczenie przy strzelaniu na dalsze odległości.

II. Po przerobieniu ćwiczeń celowania, drużynowy ustawia strzelców w szeregu, w odstępach 1—2 kroków, frontem do figur bo-

jowych na przedpolu i ćwiczy przyjmowanie postawy stojąc. Przy tym należy:

- 1) Podać co będzie przerabiane.
- 2) Podać cel danego ćwiczenia.
- 3) Na jaki rozkaz przybiera się daną postawę.
- 4) Wykonać wzorowy pokaz (w tempie szybkim i zwolnionym).
- 5) Wyjaśnić szczegółowo sposób przyjęcia postawy.

Po wyjaśnieniu strzelcy ćwiczą pojedynczo, a drużynowy i pomocnik poprawiają błędy, przechodząc kolejno od jednego strzelca do następnego.

Przy ćwiczeniach postaw należy od początku zwracać uwagę, aby strzelcy mieli wzrok cały czas skierowany na cel oraz, aby kierunek postawy był zachowany. Sposób przyjmowania postawy — według instrukcji.

Na zakończenie należy przeprowadzić krótkie omówienie pracy strzelców.

U w a g a: Mimo że postawa strzelecka stojąc nie jest zasadniczą postawą strzelca do strzelania, to jednak ćwiczenia postaw zaczynamy od niej ze względu na to, że jest ona łatwiejsza do wykonania i przy tej postawie instruktor może łatwiej skontrolować wykonanie ćwiczenia ładowania i rozładowania oraz nastawiania celownika, które będą przedmiotem następnych lekcji.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 2 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.

Cel: a) Nauczyć celowania bez składania się.
b) Nauczyć przyjmowania postawy stojąc, z ładowaniem.

Treść ćwiczenia:

- 1) Celowanie w postawie leżąc lub siedząc za stołem, ze stojaka lub darniny, bez składania się, na odległość 10 m.
- 2) Przyjmowanie postawy strzeleckiej stojąc z ładowaniem (bez nastawiania celownika).

Czas i miejsce:

1 godzina, w terenie.

Sprzęt: 1 stojak uniwersalny do postawy stojąc, 3 diafragmy Jankowskiego, 1—2 muszki uniwersalne, 3 tarcze ramowe z figurami geometrycznymi, 2 figury bojowe (tułwia lub biegnących).

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu

Drużynowy przygotowuje: 1 stojak z umocowanym kbk z diafragmą do celowania stojąc — wycelowany pod cel jak w lekcji 1 (odl. 10 m). Będzie on służył do pokazu wycelowania kbk dla tych, którzy niezbyt dokładnie zrozumieli istotę celowania. 2 kbk ćwiczebne z diafragmą (zgraną z muszką i szczyrbką ale niewycelowane) umieszczone na podpórkach z darniny, workach z piaskiem lub też drewnianych stojakach. Na nich słabsi strzelcy będą ćwiczyć naprowadzanie przyrządów celowniczych pod cel. Ponadto należy przygotować na cały stan drużyny podpórki z darniny, worki z piaskiem lub też stojaki do postawy leżąc. Na przedpolu należy ustawić 2 figury bojowe na odległości 100 m — do ćwiczeń postawy strzeleckiej. Tarcze ramowe — jak w lekcji 1.

Organizacja ćwiczenia

Organizacja ćwiczenia — podobnie jak w lekcji 1. Drużynowy nie dzieli drużyny na podgrupy, lecz ćwiczy całością. Naukę celowania przewiduje się w tej lekcji w postawie leżąc i siedząc za stołem; jednak celowanie w postawie siedzącej można będzie przerobić w tym wypadku, jeśli plac strzelecki będzie niezbyt odległy od koszar lub gdy stoły będą umocowane na stałe. Przyjmujemy wypadek, że stołów brak.

Przebieg ćwiczenia

I. Drużynowy ustawia drużynę naokoło stojaka z karabinem wycelowanym pod cel. Na wstępie powtarza, na czym polega wycelowanie kbk, po czym każe pojedynczym strzelcom kolejno patrzeć przez oczko diafragmy (dla przypomnienia).

Strzelcy po spojrzeniu przez oczko diafragmy odchodzą na swe stanowiska i tam rozpoczynają ćwiczenie celowania do jednej z figur geometrycznych na tarczy (bez składania się).

Ćwiczenie to odbywa się w następujący sposób: strzelec kładzie kbk na podpórcę, w odpowiednim wgłębieniu (darnina, worek z piaskiem) lub też umocowuje kbk na stojaku; następnie kładzie się z tyłu za kbk i poruszając całym karabinem wycelowuje go w spód jakiejś figury geometrycznej. Po wycelowaniu kbk melduje „strzelec X gotów”. Przy nastawianiu kbk należy głowę trzymać z tyłu kolby a nie z boku; położenie nadawać przez nacisk dłoni na kolbę karabina. Po meldunku strzelca „gotów”, drużynowy sprawdza wycelowanie, wskazuje błąd sam lub każe to zrobić innemu strzelcowi; dobre wycelowanie pochwali, następnie zrusza kbk i każe wycelować do innej figury. Dla urozmaicenia może drużynowy za-

rządzić ćwiczenie zamykania lewego oka, jak opisałem w lekcji 1. Ponadto pomocnik może w tym czasie ćwiczyć znajdowanie środka figur geometrycznych podobnie jak w lekcji 1, biorąc z drużyny po jednym strzelcu.

II. Po upływie około 0,5 godziny, drużynowy robi zbiorczą drużyny i przerabia ćwiczenie przyjmowania postawy strzeleckiej stojąc z ładowaniem (bez nastawiania celownika). Przed przejściem do nauki ładowania należy powtórzyć przyjmowanie postawy. Po kilkakrotnym przerobieniu postawy stojąc, drużynowy robi pokaz ładowania kbk, a następnie po objaśnieniu nakazuje je pojedynczo ćwiczyć. Ładowanie najlepiej trenować opierając kbk o jakąś podpórkę. Przy ładowaniu uczyć równocześnie rozładowania.

Przy nauce ładowania nie wymagać początkowo zbyt rygorystycznie, aby strzelcy mieli bezwzględnie wzrok skierowany do przodu, gdyż będzie to dla nich zbyt trudne. Jednakże już od początku trzeba im zwrócić uwagę na konieczność ładowania przy jednoczesnym obserwowaniu przedpoła. Należy również trenować samo ładowanie i rozładowanie w dowolnej postawie z oparciem kbk.

Na zakończenie w krótkich słowach omówić ćwiczenie.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 3 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.

Cel: a) Uczyć celowania bez składania się.
b) Doskonalić postawę z ładowaniem.

Treść ćwiczenia:

- 1) Celowanie leżąc lub siedząc za stołem bez składania się na odległość 15 m.
- 2) Przyjmowanie postawy strzeleckiej stojąc z ładowaniem i rozładowaniem (bez nastawiania celownika).

Czas i miejsce:

1 godzina, w terenie.

Sprzęt: 3 tarcze ramowe z figurami geometrycznymi jak w lekcji 1, stojaki drewniane lub metalowe do nauki celowania, 1 muszka uniwersalna, 2 figury bojowe.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu

Przed ćwiczeniem drużynowy przygotowuje sprzęt: 3 tarcze ramowe na odległości 15 m, w odstępach 5—8 metrów. Na linii stanowisk — podpórki z darniny, worków z piaskiem lub drewniane (metalowe) stojaki. Figury bojowe należy ustawić nieco z boku, na odległości 100 m. Muszkę uniwersalną wykorzystuje drużynowy do

wyjaśnienia zgrania przyrządów celowniczych, o ile by zaszła tego potrzeba.

Rozmieszczenie sprzętu — jak w ćwiczeniach poprzednich.

Organizacja lekcji — jak w lekcjach poprzednich.

Przebieg lekcji

I. Drużynowy zapowiada, że tematem ćwiczenia będzie dalsza nauka celowania, jednakże na większą odległość, a mianowicie 15 m, przy czym dodaje, że w każdym następnym ćwiczeniu będzie żądał coraz bardziej dokładnego celowania. Następnie każe strzelcom zająć stanowiska (przy podpórkach) i wycelować kbk do wskazanej figury geometrycznej. Drużynowy nakazuje wzajemną kontrolę wycelowania przez strzelców, następnie kontroluje sam dając wskazówki i wyjaśnienia. Przy kontroli zwraca uwagę na coraz to większą precyzję i dokładność. Strzelców, którzy osiągnęli całkowitą umiejętność dokładnego celowania, może drużynowy użyć do kontroli swych kolegów. Każdy ze strzelców powinien przynajmniej kilka razy wycelować kbk i to za każdym razem do innej figury geometrycznej. Dla urozmaicenia można przeplatać lekcję ćwiczeniami, np. w zamykaniu lewego oka lub też krótką powtórką materiału z balistyki. Można również w dalszym ciągu przerabiać ćwiczenia znajdowania środka figur geometrycznych.

II. Po nauce celowania (20 — 25 minut) drużynowy ustawia drużynę i nakazuje ćwiczyć pojedynczo postawę strzelecką stojąc z ładowaniem i rozładowaniem, przyspieszając nieco tempo. Trenować również samo ładowanie i rozładowanie w dowolnej postawie.

Na zakończenie w kilku słowach omówić pracę strzelców.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 4 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.

Cel: a) Doskonalić celowanie bez składania się.
b) Doskonalić postawę strzelecką stojąc.

Treść ćwiczenia:

- 1) Celowanie leżąc lub siedząc za stołem bez składania się na odległości 20 metrów.
- 2) Przyjmowanie postawy strzeleckiej stojąc z ładowaniem i nastawianiem celownika.

Czas i miejsce:

1 godzina, w terenie.

Sprzęt: 3 tarcze ramowe 1×1 m z figurami geometrycznymi, worki z piaskiem (darnina) lub stojaki do nauki celowania, 2 figury bojowe — jak w lekcji 1, 1 muszka uniwersalna.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu

Przed rozpoczęciem ćwiczenia, przygotować sprzęt jak w lekcji 1, z tą różnicą, że tarcze ramowe ustawić na odległości 20 m od linii stanowisk.

Organizacja — jak w lekcji 1.

Przebieg lekcji

I. Drużynowy przed rozpoczęciem lekcji zapowiada, że przedmiotem ćwiczenia będzie dalsze celowanie, lecz na odległość 20 metrów. W lekcji tej chodzi o dalsze wyrobienie precyzji i dokładności w celowaniu oraz przyzwyczajenie oka do dalszych odległości.

Ćwiczenie prowadzić podobnie jak w lekcji poprzedniej, urozmaicając go trenowaniem zamykania lewego oka, znajdowaniem środka podstaw figur geometrycznych bądź też kilkuminutowym powtórzeniem zagadnień z balistyki.

II. W drugiej części ćwiczenia przerabiać postawę strzelecką stojąc z ładowaniem i nastawianiem celownika. Na początku powtórzyć przyjęcie postawy oraz ładowanie, a następnie pokazać nastawianie celownika (kbk załadowany). W ćwiczeniu tym położyć nacisk na dokładność oraz kolejność czynności (przyjęcie postawy, załadowanie, nastawienie celownika, rozładowanie i powrót do postawy). Trenować również ładowanie i rozładowanie w dowolnej postawie.

Po skończonej lekcji krótko omówić ćwiczenie, podając zaobserwowane błędy oraz pracę wyróżniających się strzelców.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 5 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.

Cel: a) Doskonalić celowanie na odległość 25 m.

b) Nauczyć przyjmowania postawy strzeleckiej leżąc.

Treść ćwiczenia:

1) Celowanie leżąc bez składania się na odległości 25 m.

2) Przyjmowanie postawy strzeleckiej leżąc, z wykorzystaniem podpórki (bez składania się).

Czas i miejsce:

1 godzina, w terenie.

Sprzęt: 3 tarcze ramowe z figurami geometrycznymi, 2 figury bojowe, stojaki ew. worki z piaskiem (darnina).

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu i organizacja ćwiczenia — jak w lekcjach poprzednich.

Przebieg ćwiczenia

I. Drużynowy przeprowadza część pierwszą tak samo jak w lekcjach poprzednich, kładąc nacisk na dalsze doskonalenie celowania ale już na odległość 25 m.

II. W drugiej części lekcji powtórzyć na początku przyjęcie postawy stojąc z ładowaniem kbk i nastawianiem celownika, a następnie pokazać, jako ćwiczenie nowe, postawę strzelecką leżąc. Na tej lekcji należy pokazać i objaśnić jedynie samo przyjęcie postawy wyłącznie do otwarcia zamka oraz powrót do postawy. Kilkakrotne przećwiczenie postawy leżąc powinno zakończyć lekcje. Trenować ładowanie i rozładowanie w dowolnej postawie z oparciem kbk.

Na zakończenie omówić krótko pracę strzelców, podając swoje uwagi.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 6 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.

Cel: a) Doskonalić naukę celowania.

b) Uczyć przyjmowania postawy strzeleckiej leżąc.

Treść ćwiczenia:

1) Celowanie leżąc na odległość 50 m bez składania się.

2) Przyjmowanie postawy leżąc z ładowaniem.

Czas i miejsce:

1 godzina, w terenie.

Sprzęt:

3 tarcze ramowe, 1 wskaźnik do sprawdzenia jednolitości celowania (trójkąta błędów), 2 figury bojowe, ostro zatemperowany ołówek, kartonowe kartki do kontroli jednolitości celowania — na cały stan drużyny z nazwiskami strzelców, pineski.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu

Na odległości 50 m przed stanowiskami ustawić 2 tarcze ramowe z figurami geometrycznymi oraz 1 tarczę na odległości 10 m, oklejoną czystym, białym papierem. Na tarczach ramowych, ustawionych na 50 m, można nakleić główkę zieloną, (fig. boj. nr 11) zmniejszoną dwukrotnie. Począwszy od tej lekcji należy w następujących stosować, zamiast figur geometrycznych, zielone figury bojowe na białym tle.

Organizacja ćwiczenia

W organizacji ćwiczenia nie będzie zasadniczo żadnych zmian. Drużyna ćwiczy w całości w ciągu 0,5 godziny celowanie, bez składania się, na odległość 50 m. W tym czasie jeden z aktywistów, odpowiednio przygotowany prowadzi trójkąt błędów, kolejno ze wszystkimi strzelcami drużyny. Dla każdego strzelca powinna być przygotowana oddzielna kartka z nazwiskiem, wykonana ze sztywnego kartonu.

Następne 0,5 godziny należy wykorzystać na ćwiczenie postawy strzeleckiej leżąc z ładowaniem.

Przebieg ćwiczenia

I. Drużynowy na wstępie podaje drużynie treść ćwiczenia, po czym nakazuje zająć stanowiska i celować, bez składania się, do tarczy z główką na 50 m. Przeprowadza kontrolę celowania osobiście i nakazuje kontrolować się strzelcom wzajemnie. W tym czasie przygotowany odpowiednio strzelec przeprowadza ćwiczenie kontroli i jednolitości celowania z 3 punktami (trójkąt błędów) bez punktu instruktora. Ćwiczenie to należy przeprowadzać następująco: na tarczy ramowej mocno wkopanej w ziemię (odległość 10 m) przypina się pineskami kartkę danego strzelca. Pomocnik staje przy tarczy — strzelec zaś na stanowisku. Na kartce kartonowej, podzielonej na kilka prostokątów, pomocnik nakłada wskaźnik tak, aby środek wskaźnika znajdował się mniej więcej w środku prostokąta na kartonie. Trzymając wskaźnik nieruchomo, pomocnik każe strzelcowi wycelować dokładnie pod czarne koło wskaźnika i zameldować „gotów”. Gdy strzelec zamelduje wycelowanie, pomocnik robi ołówkiem punkt i odrywa wskaźnik. Poucza przy tym strzelca, że od tej chwili nie wolno kbbk poruszać. Następnie instruktor przykłada wskaźnik w dowolnym miejscu na tarczy i nakazuje strzelcowi naprowadzić wskaźnik, tak aby znalazł się na linii szczerbina — muszka, to znaczy tak, jak karabin był pierwotnie wycelowany. Po zameldowaniu przez strzelca „gotów”, pomocnik stawia drugi punkt. Podobnie stawia następny punkt. W ten sposób otrzymamy 3 punkty, które po połączeniu dadzą trójkąt. Wielkość tego trójkąta daje obraz jednolitości celowania. Ocenę trójkąta przeprowadza dowódca plutonu.

II. Po ćwiczeniach celowania drużynowy przerabia dalsze szkolenie w przyjmowaniu postawy strzeleckiej leżąc bez podpórki i z wykorzystaniem podpórki, wprowadzając przy tym ćwiczenie ładowania i rozładowania. Ładowanie strzelcy już ogólnie znają, gdyż przerabiali je przy postawie stojąc, wobec tego drużynowy tylko je przypomina. Nakazuje on strzelcom przyjąć postawę leżąc,

aż do momentu otwarcia zamka i zapowiada „odpiąć ładownicę i wyjąć łódkę“; po wykonaniu przez strzelców tej czynności, zapowiada dalej „wsadzić łódkę do komory zamkowej“ itd. Drużynowy przed wykonaniem zapowiada każdą czynność, a strzelcy ją powoli wykonują. Z biegiem czasu należy ćwiczenia te prowadzić w coraz szybszym tempie. Na zakończenie lekcji drużynowy omawia błędy i wyróżnia najlepiej pracujących strzelców.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 7 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.

Cel: a) Uczyć celowania leżąc na 50 m.

b) Doskonalić przyjmowanie postawy leżąc.

Treść ćwiczenia:

1) Celowanie leżąc na odległość 50 m, bez składania się.

2) Przyjmowanie postawy strzeleckiej leżąc z wykorzystaniem podpórki i nastawianiem celownika.

Czas i miejsce:

1 godzina, w terenie.

Sprzęt: Jak w lekcji 6.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu i organizacja — jak w lekcji 6.

Lekcja ta stanowi doskonalenie dotychczas przerobionego materiału. Nowym elementem tej lekcji będzie jedynie nastawianie celownika w postawie leżąc. Ponadto należy ćwiczyć trójkąt błędów ze strzelcami, którzy go w poprzedniej lekcji nie przerobili lub też uzyskali ocenę niedostateczną.

Przebieg ćwiczenia

I. Przebieg ćwiczenia będzie taki sam jak w lekcji poprzedniej. Przy nauce celowania wymagać dokładności i szybkości wycelowania. Można tu już wprowadzić moment współzawodnictwa w celowaniu. Położyć nacisk na podciąganie wyników strzelców słabszych.

II. Przyjęcie postawy wraz z ładowaniem i rozładowaniem było już przerabiane w postawie stojąc i leżąc. Należy objaśnić nową czynność, a mianowicie nastawianie celownika w postawie leżącej i przećwiczyć je, przy czym przyjmowanie postawy ćwiczyć z wykorzystaniem podpórki i bez niej. Ćwiczyć również ładowanie i rozładowanie w dowolnej postawie.

Na zakończenie krótko omówić lekcję.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 8 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

- Temat:** Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.
- Cel:** a) Uczyć celowania na odległość 100 m.
b) Doskonalić postawę strzelecką leżąc.
- Treść ćwiczenia:** 1) Celowanie leżąc, na odległość 100 m, bez składania się.
2) Przyjmowanie postawy strzeleckiej leżąc — jak w lekcji 7.
- Czas i miejsce:** 1 godzina, w terenie.
- Sprzęt:** 1 tarcza ramowa $1,5 \times 1,5$ m z nalepioną tarczą sportową nr 6 (głowa), 1 tarcza ramowa, 1×1 m z czystym, białym tłem — do ćwiczenia trójkąta błędów, 1 wskaźnik i kartki z nazwiskami — na cały stan drużyny, stojaki lub worki z piaskiem (darnina) do celowania, 2 figury bojowe.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu

W odległości 100 m od stanowisk ustawić tarczę sportową nr 6, zaś na odległość 10 m tarczę ramową do ćwiczeń trójkąta błędów. Na linii stanowisk — stojaki, worki z piaskiem lub darnina.

Przebieg ćwiczenia

I. Drużynowy na wstępie podaje treść ćwiczenia, a następnie zarządza celowanie do tarczy na 100 m i sam kontroluje prawidłowość wycelowania; jego pomocnik przerabia w tym czasie trójkąt błędów z punktem instruktora. Ćwiczenie to ma na celu nie tylko sprawdzić jednolitość celowania strzelca ale również prawidłowość tego celowania. Ćwiczenie to należy przerabiać następująco: strzelec przykłada wskaźnik do kartki przyklejonej do tarczy ramowej. Instruktor wycelowuje karabin w spód czarnego koła wskaźnika. Po wycelowaniu każe strzelcowi zaznaczyć punkt podając głośno „zaznacz”. Strzelec zaznacza punkt czarnym ołówkiem i oznacza go literą K, następnie przechodzi do kbk, a instruktor do tarczy. Strzelec nie ruszając karabina naprowadza wskaźnik podając „wyżej”, „niżej”, „w prawo”, „w lewo” tak długo, dopóki spód czarnego koła wskaźnika nie znajdzie się na linii celowania. Czynność tą powtarza się 3 razy i za każdym razem zaznacza się punkt. W wyniku 3 zaznaczone punkty strzelca dadzą nam obraz skupienia, a odchylenie punktu instruktora (K) od środkowego punktu trójkąta,

da nam miarę prawidłowości celowania strzelca. Należy tu pamiętać, iż tylko dokładne i prawidłowe wycelowanie karabina przez instruktora pozwoli na dokładną ocenę prawidłowości celowania strzelca. Po zakończeniu instruktor wzywa strzelca do tarczy i wyjaśnia mu błędy, np.: wszystkie punkty strzelca ułożyły się ponad punktem instruktora i to na jednej wysokości. Instruktor wyjaśnia strzelcowi, iż celuje muszką „cienką”, a ponadto nie celuje jednolicie w kierunku. Kartki z trójkątami błędów przedstawia drużynowy do wglądu dowódcy plutonu, który ocenia je i wystawia odpowiedni stopień w książeczce strzeleckiej oraz zapisuje uwagi do swego zeszytu.

II. Po ćwiczeniu celowania drużynowy przerabia doskonale postawy leżąc jak w lekcji 7, z wykorzystaniem podpórki i bez oraz ładowanie i rozładowanie kbk.

Na zakończenie drużynowy omawia krótko ćwiczenie.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 9 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.

Cel: a) Doskonalić strzelców w celowaniu na 100 m
b) Nauczyć składania się w postawie leżąc.

Treść ćwiczenia:

- 1) Celowanie leżąc na 100 m bez składania się.
- 2) Doskonalenie przyjmowania postawy leżąc ze składaniem się (bez oddania strzału).

Czas i miejsce:

1 godzina, w terenie.

Sprzęt: Jak w lekcji 8.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu i organizacja — jak w lekcji 8.

Przebieg ćwiczenia

I. Przebieg ćwiczenia — jak w lekcji 8. Przedmiotem ćwiczenia jest doskonalenie w celowaniu na 100 m oraz dalsza kontrola jednolitości celowania z punktem instruktora (trójkąt błędów). Trójkąt błędów przerabiają przede wszystkim ci strzelcy, którzy otrzymali słabą ocenę.

II. Z kolei drużynowy przerabia ćwiczenie postawy leżąc ze składaniem się. Najpierw drużynowy kontroluje przyjmowanie postawy, ładowanie i nastawianie celownika, a następnie robi pokaz składania się bez podpórki, po czym wykonuje składanie się w tempie powolnym ze szczegółowym objaśnieniem czynności.

Przy objaśnianiu zwrócić uwagę na następujące momenty:

— tułów strzelca leży na ziemi swobodnie, bez naprężenia i równomiernie przylega do niej dolną częścią piersi, nogi lekko rozwarte na boki, pięty zaś do środka,

— prawa ręka, obejmując szczelnie szyjkę, trzyma ją bez zbyt- niego naprężenia, palec wskazujący pierwszym członem — na języku spustowym, środkowy zaś nie dotyka kabłąka (aby go nie narażać na działanie odrzutu broni),

— kolba kbk, przyciągnięta do ramienia, szczelnie przylega do dołka strzeleckiego,

— łokcie rozstawione na bok, nie dalej jak 10 — 13 cm od płaszczyny pionowej kbk,

— ciało strzelca skierowane nieco w lewo do linii kbk,

— głowa lekko przyłożona prawym policzkiem do kolby kbk, szyja nienaprężona i nie wyciągnięta zbyt- nio wprzód (raczej swobodna).

Po szczegółowym objaśnieniu, drużynowy przerabia ze strzelcami ćwiczenie, zwracając uwagę na wymienione wyżej szczegóły. Początkowo należy wymagać raczej powolnego lecz dokładnego wykonania czynności.

Pod koniec drużynowy przerabia ćwiczenie w ściągnięciu spustu. W tym celu należy ustawić drużynę w dwuszeregu, w odstepie jednego kroku między dwójkami, twarzami do siebie, lufy kbk oparte wzajemnie na ramionach. Każdy ze strzelców powinien kilka razy przeciwiczyć ściągnięcie spustu. Drużynowy sprawdza prawidłowość ściągnięcia spustu przez nakładanie własnego palca na palec ćwiczącego, podając przy tym własne wskazówki.

Na zakończenie należy krótko omówić ćwiczenie, wyróżniając dobrze pracujących strzelców.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 10 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.

Cel: a) Nauczyć łączyć wszystkie elementy strzału.

b) Doskonalić w przyjmowaniu postawy stojącej.

Treść ćwi-

czenia: 1) Przyjmowanie postawy strzeleckiej leżąc z podparciem wraz ze składaniem się i oddaniem strzału nabojem ćwiczebnym.

2) Przyjmowanie postawy strzeleckiej stojąc z ładowaniem i nastawianiem celownika.

Czas i miej-

sce: 1 godzina, w terenie.

Sprzęt: 1 tarcza ramowa z nalepką nr 6, 1 tarcza do ćwiczeń trójkąta błędów, 2 figury bojowe, 1 szkło kontrolne.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu i organizacja — jak w lekcji 9.

Przebieg ćwiczenia

I. Drużynowy, przed ćwiczeniem, wyjaśnia strzelcom, że na tej lekcji będą przerabiać oddawanie strzału, a więc będą łączyć razem te wszystkie czynności, których się nauczyli na lekcjach poprzednich. Przed przystąpieniem do właściwego ćwiczenia, drużynowy wyjaśnia strzelcom sposób wstrzymania oddechu, podkreślając ważność tej czynności dla strzelania. Po objaśnieniu, drużynowy nakazuje strzelcom zrobić wdech a następnie lekki wydech i wstrzymać oddech. Po wstrzymaniu oddechu przez strzelców wyjaśnia, iż właśnie ten moment jest najlepszym do oddania strzału.

Następnie drużynowy nakazuje zająć stanowiska ogniowe, leżąc z podpórką, załadować kbk i nastawić celownik. Po wykonaniu tych czynności przez strzelców, drużynowy każe im się złożyć, wycelować i przez moment utrzymać kbk wycelowany, a następnie przerwać celowanie i opuścić kolbę. W ten sposób drużynowy nakazuje ćwiczyć strzelcom dalej samodzielnie (bez opuszczania iglicy).

Po wykonaniu tych czynności, drużynowy na jednym ze stanowisk kolejno wzywa do siebie strzelców i kontroluje oddanie strzału nabojem ćwiczebnym przez szkło kontrolne, zwracając uwagę na prawidłowe wykonanie poszczególnych czynności. Strzelec, który został skontrolowany przez drużynowego, może już samodzielnie oddawać strzał.

W tym czasie pomocnik drużynowego przeprowadza „trójkąt błędów” — jak w lekcji 9, lecz na 25 m.

II. W drugiej części ćwiczenia drużynowy doskonali przyjmowanie postawy stojąc, zwracając uwagę nie tylko na dokładność, ale i czas wykonania czynności ładowania i nastawiania celownika (na tę część lekcji przeznaczyć czas, który pozostanie po przerobieniu oddania strzału w pierwszej części lekcji).

Na zakończenie drużynowy krótko omawia ćwiczenie, zwracając uwagę na braki poszczególnych strzelców przy oddawaniu strzału.

U w a g a: Należy przyjąć, iż każdego strzelca na każdej lekcji powinno się przynajmniej raz skontrolować przez szkło kontrolne. Przy kontroli należy zwrócić uwagę szczególnie na płynność ścia-

gania spustu i wstrzymywanie oddechu. Należy pamiętać, iż strzelcy mają skłonność po zrobieniu wdechu wstrzymywać oddech, co łatwo wykryć po rumieńcach na twarzy, silnym jej zaczerwienieniu i wystąpieniu potu na czole. Po zaobserwowaniu takich objawów należy przerwać celowanie i odpowiednio pouczyć strzelca.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 11 I 12 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

- Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.
Cel: a) Doskonać łączne wykonywanie wszystkich elementów strzału.
b) Doskonać postawę strzelecką leżąc „na czas”.
- Treść ćwiczenia: 1) Oddawanie strzału nabojem ćwiczebnym do tarczy na odległość 100 m.
2) Przyjmowanie postawy leżąc „na czas”, z ładowaniem i nastawianiem celownika.
- Czas i miejsce: 1 godzina na każdą lekcję.
- Sprzęt: 1 tarcza ramowa z nalepką sportową nr 6, 1 tarcza ramowa do trójkąta błędów, 1 wskaźnik, 2 figury bojowe, 1 szkło kontrolne.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu i organizacja — jak w lekcji 10.

Przebieg ćwiczenia

I. Drużynowy podaje strzelcom, iż będą w dalszym ciągu przerabiać oddawanie strzału nabojem ćwiczebnym jak w poprzedniej lekcji, oraz że nauczą się dziś meldowania punktu oddania. Następnie drużynowy nakazuje strzelcom zająć stanowisko w postawie strzeleckiej leżąc z podpórką i ćwiczyć samodzielnie oddawanie strzału nabojem ćwiczebnym, sam zaś, przy jednym ze stanowisk, kontroluje kolejno wszystkich strzelców w oddaniu strzału nabojem ćwiczebnym, żądając, aby strzelcy meldowali wycelowanie kbk w momencie uderzenia iglicy w spłonkę.

Uwaga: Ćwiczenie w uchwyceniu punktu oddania jest ważne, gdyż zmusza strzelca do uważnego celowania w momencie ściągania spustu, a poza tym zdradza ewentualne zamykanie oka przez strzelca w czasie strzału.

Pomocnik drużynowego przerabia w tym czasie trójkąt błędów na 25 m — jak w lekcji 10.

II. W ćwiczeniach postawy strzeleckiej leżąc bez podparcia z ładowaniem i nastawieniem celownika wymagać, aby strzelcy wykonywali czynności dokładnie lecz w coraz krótszym czasie. Czas wykonywania wszystkich czynności ograniczyć do 9 sek.

Na zakończenie krótko omówić pracę strzelców.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 13 I 14 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

Temat: Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.

Cel: a) Doskonalić w oddawaniu strzału nabojem ślepym.
b) Doskonalić postawę strzelecką stojąc i leżąc.

Treść ćwiczenia:

- 1) Oddawanie strzału nabojem ślepym na odległość 100 m.
- 2) Doskonalenie przyjmowania postawy stojącej (czas 7 sek.) i leżącej (9 sek.).

Czas i miejsce:

1 godzina na każdą lekcję.

Sprzęt: Jak w lekcjach poprzednich, ponadto po 2 do 3 sztuki amunicji ślepej na strzelca.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu i organizacja — jak w lekcji 12.

Przebieg ćwiczenia

I. Na wstępie drużynowy zapowiada, że przedmiotem ćwiczeń będzie dalsze doskonalenie oddawania strzału nabojem ćwiczebnym oraz przyjmowanie postawy leżąc i stojąc. Podaje przy tym, iż oddawanie strzałów będzie się odbywać tak jak na strzelnicy (wykonanie komend — meldunki).

Następnie drużynowy nakazuje strzelcom zająć stanowiska leżąc i ćwiczyć oddanie strzału nabojem ćwiczebnym do tarczy, sam zaś przeprowadza kontrolę oddania strzału nabojem ślepym przez szkło kontrolne. Strzelcom, którzy zdradzają obawę przed strzałem, może drużynowy wkładać nabój ślepy niewidocznie na zmianę z nabojem ćwiczebnym. Należy zwrócić szczególną uwagę na meldowanie punktu oddania strzału. Oddanie strzału przerabiać w warunkach strzelania rzeczywistego na strzelnicy (komendy, meldunki itd.).

W omówieniu podkreślić popełniane błędy i wyróżnić strzelców, którzy spokojnie i prawidłowo oddają strzał.

**WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE
DO LEKCJI 15 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK**

- Temat:** Nauka prowadzenia ognia do celów nieruchomych.
- Cel:**
- a) Sprawdzić stopień przygotowania strzelców do odbycia pierwszego strzelania amunicją sportową.
 - b) Doskonalić celowanie i oddanie strzału nabojem ćwiczebnym w postawie leżąc.
- Treść ćwiczenia:**
- 1) Strzelanie sportowe nr 1.
 - 2) Doskonalenie oddawania strzału w postawie leżąc.
- Czas i miejsce:** 1 godzina, w terenie.
- Sprzęt:** 1 tarcza sportowa nr 6, 2 tarcze sportowe nr 1, amunicja sportowa (4 szt. na strzelca), 2 kbk sportowe, 1 szkło kontrolne, kilka ćwiczebnych naboji sportowych, nalepki, klej, pakuży, wycior oraz metryki strzeleckie.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu

Ustawić na odległość 100 m tarczę sportową na 6, a na odległości 25 m tarczę sportową nr 1; ponadto ustawić figury bojowe do ćwiczenia postaw strzeleckich.

Organizacja lekcji

Drużyna w całości ćwiczy oddawanie strzałów nabojem ćwiczebnym. Drużynowy przerabia pojedynczo oddanie strzału nabojem sportowym. Dowódca plutonu prowadzi strzelanie sportowe.

Przebieg ćwiczenia

I. Drużynowy zapowiada na wstępie treść ćwiczenia, a następnie zarządza zajęcie stanowisk „leżąc” i przerabianie pojedynczo oddawania strzału nabojem ćwiczebnym do tarczy nr 6, sam zaś wywołuje po jednym strzelcu i przerabia oddawanie strzału nabojem sportowym — ćwiczebnym, doskonaląc strzelców w zachowaniu się, jakie będzie obowiązywało na strzelnicy bojowej. Strzelców, którzy przerobili oddanie strzału nabojem sportowym ćwiczebnym, odsyła do strzelania amunicją sportową.

Pomocnik drużynowego nadzoruje strzelców przy oddawaniu strzału nabojem ćwiczebnym.

II. Drużynowy po zakończeniu ćwiczenia w oddaniu strzału nabojem sportowym przerabia ćwiczenia postaw strzeleckich.

Omówić błędy strzelców i wyróżnić dobrze ćwiczących.

Uwaga: W wypadku gdyby nie było kbk sportowych, drużynowy przerabia oddanie strzału nabojem ślepym lub ćwiczebnym.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE
DO LEKCJI 16 I 17 SPOSOBÓW I ZASAD STRZELANIA Z KBK

- Temat:** Nauka prowadzenie ognia do celów nieruchomych.
- Cel:**
- a) Sprawdzić stopień przygotowania strzelców do odbycia strzelania amunicją bojową.
 - b) Doskonalić oddawanie strzału i przyjmowanie postaw strzeleckich leżąc i stojąc.
- Treść ćwiczenia:**
- 1) Strzelanie sportowe nr 2.
 - 2) Doskonalenie oddawania strzału nabojem ćwiczebnym (ślepy) leżąc z podpórką do tarczy nr 6.
 - 3) Doskonalenie postawy strzeleckiej stojąc i leżąc z ładowaniem i rozładowaniem oraz nastawianiem celownika.
- Czas i miejsce:** 1 godzina na każdą lekcję.
- Sprzęt:** 1 tarcza sportowa nr 6, 2 tarcze sportowe nr 1, 2 kbk sportowe, amunicja sportowa, szkło kontrolne, 2 figury bojowe, amunicja ślepa po 2 — 3 sztuki na strzelca.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu i organizacja — jak w lekcji 15.

Przebieg ćwiczenia

I. Drużyna trenuje oddanie strzału nabojem ćwiczebnym do tarczy nr 6. Drużynowy kontroluje przez szkło kontrolne oddanie strzału nabojem ślepy oraz sprawdza umiejętność zachowania się na strzelnicy. Jest to ostatnia kontrola przed strzelaniem amunicją bojową.

Pomocnik drużynowego przerabia pojedynczo z każdym strzelcem oddanie strzału nabojem ćwiczebnym z kbk sportowego. Strzelców, którzy przerobili ćwiczenie, odsyła do strzelania sportowego na punkt kontrolny dowódcy plutonu.

II. W drugiej części zajęć, drużynowy przerabia doskonalenie postawy strzeleckiej „stojąc” na lekcji 16 a „leżąc” na lekcji 17 lub, dla większego urozmaicenia, przerabia obie postawy na każdej lekcji (z ładowaniem i rozładowaniem oraz nastawianiem celownika).

Po zakończeniu ćwiczenia drużynowy omawia błędy, a na lekcji 17, jako ostatniej przed strzelaniem bojowym, przeprowadza powtórzenie warunków pierwszego strzelania amunicją bojową.

Mjr KAROL SZARY

DZIAŁ IV

RZUCANIE GRANATAMI RĘCZNYMI

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 1 RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

- Temat: Walka granatem.
Cel: Nauczyć żołnierzy prawidłowego rzucania granatami.
Treść ćwiczenia: Rzut granatem na donośność stojąc.
Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.
Sprzęt: 12 granatów ćwiczebnych RG 42 z zapalnikami, 2 chorągiewki czerwone.

Przeprowadzenie

W przeddzień ćwiczenia drużynowy przygotowuje sprzęt i teren, na którym ma się odbyć ćwiczenie.

Na początku ćwiczenia drużynowy podaje jego temat i treść, następnie dzieli drużynę na dwie grupy: do rzucania i do zbierania granatów. Rzucaniem kieruje osobiście, zaś w grupie do zbierania granatów wyznacza spośród strzelców starszego grupy. Linie ogniowe należy oznaczyć czerwonymi chorągiewkami. Na kierunku rzutu, począwszy od 20 metrów, należy oznaczyć co 5 m odległości rowkami wysypując je wapnem lub cegłą, bądź też oznaczyć odległości tabliczkami.

Drużynowy po ustawieniu strzelców w szeregu za linią ognia, rozpoczyna w ten sposób: „Widzieliście na pokazie jak wasi starsi koledzy umieją celnie rzucać granatami ręcznymi. Gdy dołożycie starań, to w krótkim czasie będziecie rzucać tak jak oni, a może i lepiej. A teraz pokażę wam rzut granatem w postawie stojąc”. Drużynowy wykonuje wzorowy rzut granatem, a następnie, podając so-

bie sam komendy, wykonuje rzut w zwolnionym tempie, objaśniając jednocześnie wykonywane podczas rzutu czynności następująco: „ażeby wykonać rzut granatem z postawy stojąc, należy lewą nogę wysunąć do przodu na lewo w skos, stojąc w rozkroku ująć granat prawą ręką. Czynności te wykonuje się na komendę „przygotować granaty”. Na komendę „jednym granatem ognia!” należy: przenieść ciężar ciała na nogę prawą — uginając ją w kolanie — lewa noga wyprostowana przylega stopą do ziemi, prawa zaś ręka wyciągnięta na prawo w skos w dół; przenosząc ciężar ciała na nogę lewą wykonać energiczny ruch prawą ręką do przodu i w momencie, gdy ręka znajdzie się w najwyższym punkcie, wyrzucić granat do przodu; po rzucie granatu należy przyjąć postawę swobodną. Rzucanie granatem i zbieranie granatów wykonać na mój rozkaz”.

Po pokazie i objaśnieniu, drużynowy wydaje rozkaz „pierwsza grupa na linię ogniową marsz!”, „od strzelca X na 5 kroków w lewo odstęp!” „Grupa pod dowództwem strzelca Y do zbierania granatów odmaszerować!”. Po ustawieniu drużyny, drużynowy przystępuje do ćwiczenia w rzucaniu, zwracając uwagę na prawidłową postawę podczas rzutu. Po wykonaniu 3 rzutów przez ćwiczących, drużynowy wydaje rozkaz „zebrać granaty!”, dokonuje zmiany grup i przerabia to samo ćwiczenie z drugą grupą.

U w a g i: Przerabiane ćwiczenie ma na celu przyswojenie sobie przez strzelców prawidłowej postawy podczas rzutu oraz sprawdzenie, na jaką odległość rzucają granatem poszczególni strzelcy drużyny.

W krótkim omówieniu drużynowy wyróżnia strzelców, którzy dobrze opanowali ćwiczenie.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 1a RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Nauczyć strzelców właściwości bojowych i opisu granatu wz. 42.

Treść ćwiczenia:

- 1) Podział granatów.
- 2) Właściwości bojowe granatów wz. 42.
- 3) Ogólny opis granatu wz. 42.

Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Po jednym granacie: RG-42, F-1, RPG-40, RPG-43, próbkę granatu RG-42, zapalnik UZRG, 1 stół lub płachtą.

Przeprowadzenie

W przeddzień ćwiczenia drużynowy przygotowuje sprzęt. Przed rozpoczęciem ćwiczenia, drużynowy ustawia drużynę wokół stołu (płachty) tak, ażeby każdy szeregowiec mógł wszystko widzieć; po podaniu tematu i treści ćwiczenia drużynowy przystępuje do lekcji właściwej.

Zagadnienie 1

„Widzicie ułożone tu różnego rodzaju granaty. Granaty ręczne służą do rażenia nieprzyjaciela bezpośrednio przed walką wręcz, podczas walki w rowach strzeleckich, schronach, osiedlach itp. Mamy również specjalne granaty przeciwczołgowe do zwalczania czołgów nieprzyjaciela. W zależności od przeznaczenia dzielimy granaty na 3 zasadnicze grupy: granaty zaczepne, granaty obronne, i granaty przeciwczołgowe”.

Drużynowy wymieniając daną grupę pokazuje odpowiedni granat. Dla utrwalenia w pamięci, drużynowy zadaje strzelcom kilka pytań, na przykład:

- 1 — Do czego służą granaty ręczne?
- 2 — Do czego służą granaty przeciwczołgowe?
- 3 — Na jakie zasadnicze grupy dzielimy granaty?
- 4 — Wskażcie granat zaczepny, obronny, przeciwczołgowy.

Po stwierdzeniu przyswojenia sobie przez strzelców podanych wiadomości, drużynowy przystępuje do przerabiania drugiego zagadnienia.

Zagadnienie 2

„Nauczę was teraz właściwości bojowych granatu zaczepnego. Ręczny granat wz. 42 jest granatem zaczepno - odłamkowym o działaniu ze zwłoką, to znaczy, że nie wybucha natychmiast po wyrzuceniu lecz dopiero po upływie 3—4 sekund. Waga granatu — 400 gr. Służy on do zwalczania nieprzyjaciela podczas szturmów oraz do walki w głębi obrony nieprzyjaciela“ Drużynowy zadaje pytania celem powtórzenia i utrwalenia właściwości bojowej granatu wz 42.

Zagadnienie 3

Ręczny granat wz. 42 składa się z następujących części:

- skorupy,
- ładunku kruszącego,
- zapalnika UZRG.

Skorupa służy do pomieszczenia ładunku kruszącego, ładunek kruszący służy do rozerwania skorupy, zaś zapalnik do spowodowania wybuchu ładunku kruszącego.

Skorupa składa się: z płaszcz granatu, zamkniętego od góry wiekiem, od spodu zaś dnem. Do wieka przymocowana jest nagwintowana obsada dla wkręcenia zapalnika, korek zabezpieczający obsadę zapalnika przed zanieczyszczeniem, taśma odłamkowa. Drużynowy, posługując się przekrojem granatu wz. 42, pokazuje dokładnie poszczególne części, a następnie zadaje pytania sprawdzające:

- 1 — Z jakich zasadniczych części składa się granat wz. 42?
- 2 — Z czego składa się skorupa granatu?

Na zakończenie drużynowy wyróżnia żołnierzy, którzy dobrze przyswoili sobie podany materiał.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 2 RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Nauczyć żołnierzy celnie rzucać granatem.

Treść ćwiczenia: Rzut granatem na celność (kierunek, donośność), na odległość 20 i 25 m stojąc.

Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: 12 granatów ćwiczebnych wz. 42 z zapalnikami, 4 figury bojowe nr 14, 2 chorągiewki czerwone i 2 chorągiewki białe.

Przeprowadzenie

Dzień przed ćwiczeniami drużynowy przygotowuje sprzęt oraz w terenie, gdzie ma się odbyć ćwiczenie, oznacza miejsce postawienia 2 figur na odległości 20 i 2 figur na odległości 25 m, zaznaczając wokół nich koła (rowki) o promieniu 1, 2, 3 m (najlepiej oznaczyć koła wapnem lub tłuczoną cegłą). Przed rozpoczęciem ćwiczenia drużynowy podaje jego temat i treść.

Ćwiczenie właściwe drużynowy rozpoczyna następująco:

„Na poprzedniej lekcji nauczyliście się prawidłowej postawy do rzutu granatem i prawidłowego wykonania rzutu z postawy stojąc. Dzisiaj będziecie przerabiać rzut granatem, z tą tylko różnicą, że będziecie rzucać do celu (figur) na odległość 20 i 25 m. Musicie dojść do takiej wprawy, ażeby każdy granat padł w pobliżu celu”.

Następnie drużynowy wyznacza strzelców do zbierania i wydaje komendę: „pierwsza grupa na linię białych chorągiewek marsz!“, „druga grupa pod dowództwem strzelca Y, do zbierania granatów odmaszerować!“. Na linii wyjściowej drużynowy wydaje każdemu strzelcowi po jednym granacie i podaje komendę: „na linię ognio-
wą marsz!“. Na linii ogniowej sprawdza umiejętność przyjmowania postawy do rzutu granatem, następnie przystępuje do rzutu z dwoma strzelcami na odległość 20 m. Jeżeli rzuty strzelców były celne, wykonuje rzut z następnymi. Strzelcy, którzy rzucili celnie na odległość 20 m, przechodzą do rzucania na 25 m, pozostali ćwiczą w dalszym ciągu rzut na 20 m.

Na linii ogniowej drużynowy wydaje następujące komendy: „Przygotować granaty!“. Na tę komendę żołnierz przygotowuje granat, ujmując go prawą ręką. „Do figury 1 granatem ognia!“ — na tę komendę żołnierz wykonuje rzut jak w lekcji 1. Po przerebieniu ćwiczenia z grupą pierwszą, drużynowy wydaje komendę „zebrać granaty!“. Z drugą grupą przerabia ćwiczenia jak z pierwszą. Przez cały czas ćwiczenia, drużynowy zwraca uwagę na prawidłowe przyjmowanie postawy i wykonywanie rzutów oraz zapisuje wyniki według oceny: 3 trafienia granatem w koło o promieniu 1 m — wynik bardzo dobry, 3 trafienia granatem w koło o promieniu 2 m — wynik dobry, 3 trafienia granatem w koło o promieniu 3 m — wynik dostateczny. Drużynowy przez cały czas ćwiczenia musi utrzymać wzorową dyscyplinę, ażeby zapobiec niebezpiecznym wypadkom.

Na zakończenie drużynowy wyróżnia żołnierzy, którzy dobrze opanowali ćwiczenie oraz daje odpowiednie wskazówki tym, którzy wykazali braki.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 2a RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Nauczyć żołnierzy opisu zapalnika UZRG.

Treść ćwiczenia: 1) Powtórzenie lekcji 1a.
2) Opis zapalnika UZRG.

Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Jak w lekcji 1a, prócz tego przekrój zapalnika UZRG.

Przeprowadzenie

Sprzęt należy przygotować w przeddzień ćwiczenia. Przeprowadzenie ćwiczenia — w myśl wskazówek podanych w lekcji 1a. Przed rozpoczęciem ćwiczenia drużynowy podaje temat i treść ćwiczenia.

Zagadnienie 1

„Na ostatniej lekcji zaznajomiliście się z granatami ręcznymi, obecnie, dla utrwalenia w pamięci, powtórzmy niektóre zagadnienia z materiału przerobionego na poprzednich ćwiczeniach.

- 1 — Powiedzcie mi do czego służą granaty ręczne?
- 2 — Do czego służą granaty przeciwczołgowe?
- 3 — Na jakie zasadnicze grupy dzielimy granaty?
- 4 — Pokażcie mi granat zaczepny?
- 5 — Jakiego wzoru jest ten granat?
- 6 — Jakie są właściwości bojowe granatu RG-42?
- 7 — Z jakich części składa się granat wz. 42?
- 8 — Do czego służy skorupa granatu?
- 9 — Do czego służy ładunek kruszący?
- 10 — Do czego służy zapalnik?
- 11 — Z czego składa się skorupa granatu?

Zagadnienie 2

„Zapalnik czasowy UZRG jest przeznaczony do wywołania detonacji (wybuchu) ładunku kruszącego. Składa się z dwóch głównych części:

- 1) urządzenia uderzeniowego,
- 2) urządzenia pobudzającego.

Obie te części połączone są łącznikiem. Urządzenie uderzeniowe składa się z:

- a) kadłuba,
- b) wkrętki kadłuba,
- c) przewodnicy iglicy — górnej,
- d) przewodnicy iglicy — dolnej,
- e) sprężyny iglicy,
- f) iglicy,
- g) dźwigni spustowej,
- h) zawleczonej z kółkiem.

Posługując się przekrojem, drużynowy pokazuje poszczególne części zapalnika, a następnie zadaje pytania celem powtórzenia nazw części:

- 1 — Do czego służy zapalnik?
- 2 — Z ilu i z jakich części składa się zapalnik?
- 3 — Z jakich części składa się urządzenie uderzeniowe?

Następnie drużynowy opisuje uderzenie zapalające. Urządzenie zapalające składa się z:

- a) spłonki zapalającej,
- b) opóźniacza,
- c) spłonki pobudzającej.

Opóźniacz składa się z:

- a) obsady,
- b) ścieżki prochowej.

Celem powtórzenia materiału drużynowy zadaje pytania:

- 1 — Z czego składa się urządzenie zapalające?
- 2 — Z czego składa się urządzenie uderzeniowe?
- 3 — Do czego służy zapalnik?
- 4 — Z jakich części głównych składa się zapalnik?

Na zakończenie drużynowy wyróżnia strzelców, którzy dobrze opanowali materiał.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 3 RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Doskonalic żołnierzy w rzucaniu granatów do celu stojąc.

Treść ćwiczenia:

Rzucanie granatem na celność, na odległość 30 m, w postawie stojąc.

Czas i miejsce:

0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Jak w lekcji 2.

Przeprowadzenie

Na dzień przed ćwiczeniem, drużynowy przygotowuje sprzęt oraz teren jak w lekcji 2, z tą tylko różnicą, że 2 figury ustawia na 25 m, a 2 na 30 m.

Strzelcom słabszym rozkazuje ćwiczyć rzut na 25 m, pozostającym zaś strzelcom (którzy wypełnili warunki na ostatniej lekcji) ćwiczyć rzut na 30 m. Sposób przeprowadzenia — jak w lekcji 2.

W omówieniu podkreśla znaczenie celnego rzutu w walce, na przykład podczas szturm.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 3a RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Doskonalić wiadomości o zapalniku.

Treść ćwic-

- czenia: 1) Opis zapalnika — doskonalenie.
2) Działanie zapalnika.

Czas i miej-

sce: 0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: 2 granaty RG-42, przekrój granatu RG-42, przekrój zapalnika UZRG, 1 płachta — namiot.

Przeprowadzenie

W przeddzień ćwiczenia drużynowy przygotowuje sprzęt. Na wstępie podaje temat i treść. Przeprowadzając powtórzenie opisu zapalnika, należy pytać przede wszystkim strzelców słabszych.

Zagadnienie 1

- 1 — Do czego służy zapalnik wz. UZRG?
- 2 — Z jakich głównych części składa się zapalnik?
- 3 — Z jakich części składa się urządzenie uderzeniowe?
- 4 — Z jakich części składa się urządzenie zapalające?
- 5 — Z czego składa się opóźniacz?
- 6 — Do jakich granatów możemy używać zapalnika wz. UZRG?
- 7 — Co to jest granat zaczepny i jakiego jest wzoru?

Zagadnienie 2

„Ażeby zapalnik działał, trzeba zwolnić dźwignię spustową przez wyjęcie zawlecзки. Chcąc wyjąć zawleczkę, należy palcem lewej ręki przekreślić kółko zawlecзки w lewo, a następnie wyciągnąć zawleczkę. Wyjęcie zawlecзки nie spowoduje żadnych zmian w zapalniku, o ile będziemy naciskać (prawą ręką) dźwignię spustową. Gdy rzucimy granat, dźwignia spustowa zostanie zwolniona, widełki dźwigni wysuwają się z otoczonej części iglicy. Iglica pod wpływem sprężyny uderza w słonkę zapalającą, powodując jej zapalenie. Płomień słonki zapala ścieżkę prochową opóźniacza, przez którą płomień po 3,2—4 sekundach dochodzi do słonki pobudzającej. Działanie słonki pobudzającej wywołuje detonację (wybuch) ładunku kruszącego, co powoduje rozerwanie skorupy granatu na drobne odłamki, które działają na wszystkie strony“.

Przy omawianiu działania zapalnika należy wykonywać dane czynności powoli i w ten sposób, ażeby zachodzące zmiany w położeniu poszczególnych części składowych zapalnika mogli strzelcy zobaczyć.

Po omówieniu działania zapalnika, drużynowy zadaje kilka pytań, np.:

- 1 — W jaki sposób wyjmujemy zawleczkę zapalnika?
- 2 — Pod wpływem czego iglica uderza w spłonkę?
- 3 — Co powoduje zapalenie ścieżki prochowej?
- 4 — Jak długo pali się ścieżka prochowa?
- 5 — Do czego służy spłonka pobudzająca?

Po tych pytaniach można nakazać powtórzyć całość działania zapalnika.

Po omówieniu zwrócić uwagę na trzymanie granatu po wyjęciu zawleczki zapalnika.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 4 RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Nauczyć żołnierza celnego rzutu z postawy leżąc.

Treść ćwiczenia:

Rzut granatem leżąc, na odległość 15 m.

Czas i miejsce:

0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: 2 figury bojowe nr 11, 12 granatów ćwiczebnych RG-42 z zapalnikami, 2 chorągiewki czerwone i 2 białe.

Przeprowadzenie

W terenie, gdzie ma się odbyć ćwiczenie, należy przygotować rów strzelecki długości 3 m i szerokości 1 m, w którym umieścić 2 figury bojowe nr 11. Linię ogniową oznaczyć czerwonymi chorągiewkami. Na początku podać temat i treść ćwiczenia.

Drużynowy rozpoczyna ćwiczenie następująco: „Na poprzednich lekcjach przerabialiśmy rzut granatem do celu w postawie stojąc. Nie zawsze jednak w warunkach bojowych żołnierz będzie mógł wykonać rzuty stojąc, często będzie musiał również rzucać i leżąc. Dlatego dziś będziecie się uczyć rzutu granatem w postawie leżąc. Ażeby wykonać rzut granatem leżąc, należy położyć się na lewy bok i w tej postawie przygotować granaty do rzutu; podczas tej czynności nie wolno unosić do góry głowy ani też rąk. Czynność tę wyko-

nuje się na rozkaz „przygotować granaty!”. Po przygotowaniu granatu, opierając się na lewej dłoni, należy unieść energicznie tułów, wykonać szybki rzut granatem do celu i przyłgnąć z powrotem do ziemi. Czynność tę wykonuje strzelec na komendę „granatem ognia!”. Drużynowy wykonuje wzorowy pokaz rzutu granatem leżąc i następnie, (podając sobie sam komendę) wykonuje czynności powoli, równocześnie je objaśniając. Ćwiczenie to przerabia się z bronią; kbk w czasie rzutu pozostaje na ziemi, przy lewej ręce. Po rzucie żołnierz przyjmuje postawę strzelecką leżąc, z bronią w gotowości do otwarcia ognia”.

Po pokazie i objaśnieniu drużynowy przystępuje do ćwiczenia z żołnierzami.

Ocena rzutów:

bardzo dobrze	— trafić do rowu 3 granatami,
dobrze	— trafić do rowu 2 granatami,
dostatecznie	— trafić do rowu 1 granatem.

Na zakończenie ćwiczenia drużynowy podkreśla, że niejednokrotnie w czasie działań bojowych żołnierz będzie zmuszony do wykonania rzutu granatem z postawy leżąc z bliskiej odległości do nieprzyjaciela. Dlatego też każdy żołnierz musi opanować rzut granatem we wszystkich postawach. „Powinniście — dodać — brać wzór ze strzelca (w tym miejscu wymienić jednego lub kilku strzelców, którzy wyróżnili się dobrymi rzutami)”

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 4a RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Cel: Walka granatem.
Tema t: Doskonalenie w opisie granatu i zapalnika.
Treść ćwiczenia: Doskonalenie opisu granatu RG-42 i zapalnika.
Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.
Sprzęt: 2 granaty ćwiczebne RG-42, 1 granat ćwiczebny F-1, 1 zapalnik ćwiczebny UZRG, 1 przekrój zapalnika, 1 stół lub płachta — namiot.

Przeprowadzenie

Przeprowadzenie ćwiczenia — jak w lekcji 2a i 3a.

Po zadaniu kilku pytań z lekcji 2a i 3a na tematy, które na poprzednich lekcjach były najsłabiej opanowane, drużynowy zadaje pytania ogólne, w celu stwierdzenia stopnia przyswojenia przez strzelców opisu granatu RG-42 i zapalnika UZRG.

- 1 — Opiszcie mi granat RG-42.
- 2 — Opiszcie zapalnik UZRG.
- 3 — Opiszcie działanie zapalnika UZRG.

Na zakończenie lekcji drużynowy zaznajamia żołnierzy z granatem obronnym F-1, wyjaśniając, że zasadnicza różnica między granatem RG-42 a granatem F-1 dotyczy skorupy, a mianowicie skorupa F-1 waży 600 gr. i ma większe pole rażenia. Główne części granatu F-1 są te same co w granacie RG-42, przy czym do granatu obronnego F-1 używa się również zapalnika UZRG.

W krótkim omówieniu należy wymienić strzelców, którzy należycie opanowali znajomość granatu RG-42 i działanie zapalnika UZRG.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 5 RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Nauczyć żołnierzy celnego rzutu granatem leżąc.

Treść ćwiczenia:

Rzut granatem na celność leżąc, na odległość 20 m.

Czas i miejsce:

0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt:

2 figury nr 11, 12 granatów ćwiczebnych RG-42 i F-1 oraz 2 chorągiewki czerwone.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu i terenu jak w lekcji 4 z tą różnicą, że linię ogniową oznaczyć w odległości 20 m.

Przebieg ćwiczenia — jak w lekcji 4.

W ćwiczeniu tym zwrócić uwagę na strzelców, którzy jeszcze słabo opanowali rzut granatu leżąc. Stawiać jako przykład strzelców najlepiej rzucających, zachęcając wszystkich do współzawodnictwa. Najlepsze wyniki podać przed frontem drużyny. Ocena rzutów — jak w lekcji 4.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 5a RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

- Temat:** Walka granatem.
- Cel:** Nauczyć żołnierzy uzbrajania, rozbijania i przeglądu granatu.
- Treść ćwiczenia:**
- 1) Uzbrojenie i rozbijenie granatu.
 - 2) Przegląd i sprawdzenie granatu.
- Czas i miejsce:** 0,5 godziny, w terenie.
- Sprzęt:** 8 granatów ćwiczebnych RG-42, 8 torb do granatów, 8 zapalników UZRG ćwiczebnych, 1 płachta—namiot.

Przeprowadzenie

Na wstępie drużynowy podaje temat i treść ćwiczenia oraz zadaje kilka pytań kontrolnych.

Zagadnienie 1

Ażeby granat wybuchł, należy przed tym wkręcić zapalnik. Czynność tę nazywamy uzbrajaniem granatu. Ażeby granat uzbroić należy:

- a) wykręcić korek lub zdjąć kapturek metalowy,
- b) wkręcić zapalnik w obsadę zapalnika.

Czynności te wykonuje się na rozkaz „Przygotować granaty!”.

Ażeby granat rozbijć, należy:

- a) wykręcić zapalnik, zawinąć go w papier i schować do przegródki w torbie granatów,
- b) wkręcić korek do obsady zapalnika lub nałożyć metalowy kapturek.

Po pokazaniu i objaśnieniu powyższych czynności przerobić je praktycznie.

U w a g a. Granat można rozbijć tylko w tym wypadku, jeśli zawleczka nie została jeszcze wyciągnięta z zapalnika.

Zagadnienie 2

Przed użyciem granatu i zapalnika należy je przegłębnie, stwierdzając:

- a) czy korek łatwo się wykręca,
- b) czy gwint w obsadzie nie jest uszkodzony lub zardzewiały,
- c) czy zawleczka zapalnika nie jest uszkodzona lub jej końce złamane,
- d) czy zapalnik z łatwością daje się wkręcić do obsady.

Należy pamiętać, iż zapalnik znajduje się zawsze w położeniu bojowym. Rozkładanie zapalnika i sprawdzanie jego urządzeń jest wzbronione. Również jest zabronione wkręcanie zapalnika siłą. ka pytań, na przykład:

Jako sprawdzenie przerobionego materiału drużynowy daje kilka pytań, na przykład:
1 — Co należy zrobić przed użyciem granatów i zapalników bojowych?

2 — Jak należy się zachować w wypadku, gdy zapalnik nie daje się wkręcić do obsady?

3 — Czy można rozkładać zapalnik bojowy?

Po stwierdzeniu, że materiał został opanowany, drużynowy zarządza praktyczną naukę sprawdzania posiadanych granatów i zapalników, kontrolując i udzielając wskazówek strzelcom.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 6 RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Doskonalenie w rzucaniu granatem stojąc i leżąc.

Treść ćwiczenia:

Doskonalenie rzutu granatem na celność stojąc i leżąc.

Czas i miejsce:

0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt:

2 figury bojowe nr 14, 2 figury bojowe nr 11, 2 chorągiewki czerwone i 2 białe, 12 granatów ćwiczebnych RG-42 z zapalnikami.

Przeprowadzenie

W przeddzień przygotować sprzęt i teren, jak w lekcji 2 i 4. Ćwiczenia przeprowadzać z bronią. Przed rozpoczęciem ćwiczenia drużynowy podaje jego temat i treść oraz zadaje strzelcom kilka pytań kontrolnych na temat uzbrajania granatu.

Właściwe ćwiczenie drużynowy rozpoczyna w ten sposób: „Dzisiejsze ćwiczenie ma na celu doskonalenie was w celnym i szybkim rzucaniu granatami. Każdy z was wykona dzisiaj rzut 3 granatami w postawie stojąc z tym, że na linii białych chorągiewek wykonacie następujące czynności: na komendę „przygotować granaty!”, każdy z was uzbroi granat tak, jak to wykonaliście na poprzedniej lekcji nauki o granatach. Na linii ogniowej (linia czerwonych chorągiewek) wydam rozkaz „do figur — jednym granatem — ognia!”. W przeciągu 20 sekund od podanej komendy musicie wyrzucić granat (wyjmując oczywiście zawleczkę zapalnika)“.

Po omówieniu czynności drużynowy przystępuje do ćwiczeń praktycznych.

Po wykonaniu rzutu w postawie stojącej należy przeciwżyć rzut w postawie leżącej, jak w lekcji 4.

W omówieniu wyróżnić strzelców najlepiej rzucających.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 6a RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Nauczyć żołnierzy obchodzenia się z granatami i ich przechowywaniem.

Treść ćwiczenia:

- 1) Obchodzenie się z granatem bojowym.
- 2) Przechowywanie granatu bojowego.

Czas i miejsce:

0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: 4 granaty ćwiczebne RG-42, 4 granaty ćwiczebne F-1, 8 zapalników ćwiczebnych UZRG, 1 płachta—namiot.

Przeprowadzenie

W ćwiczeniu tym specjalnie zwrócić uwagę na obchodzenie się z granatami bojowymi, w celu uniknięcia w przyszłości nieszczęśliwych wypadków.

Rozpoczynając ćwiczenie, drużynowy podaje temat i cel, a następnie stawia pytania kontrolne, np.:

- 1 — W jaki sposób uzbrajamy granat?
- 2 — Czy można rozbroić granat po wyjęciu zawleczonego zapalnika?
- 3 — Czy wolno wkręcać siłą zapalnik, a jeżeli nie to dlaczego?

Zagadnienie 1

Z powodu nieumiejętnego i nieostrożnego obchodzenia się z granatami, a szczególnie z zapalnikami, zdarzają się nieszczęśliwe wypadki zranień a niekiedy nawet i śmierci. Dla uniknięcia nieszczęśliwych wypadków musimy pamiętać o tym, że:

- granatów, a szczególnie zapalników nie wolno rozkładać,
- nie wolno naprawiać uszkodzeń w urządzeniach zapalnika,
- o wszelkich uszkodzeniach należy meldować swemu dowódcy,
- chronić granaty, a szczególnie zapalniki od uderzeń, gdyż można spowodować wybuch,

— wilgotne lub zanieczyszczone granaty i zapalniki należy wytrzeć szmatką i przesuszyć na słońcu lub w ciepłym pomieszczeniu.

Po podaniu powyższych punktów drużynowy za pomocą pytań sprawdza zrozumienie przez strzelców podanego im materiału.

Zagadnienie 2

1 — Granaty i zapalniki, które nie są przeznaczone do użycia, należy przechowywać w opakowaniu fabrycznym.

2 — Należy przechowywać oddzielnie granaty i oddzielnie zapalniki.

3 — Uzbierać granat wolno tylko na rozkaz dowódcy.

4 — Uzbrojenia i rozbrojenia granatu można dokonywać jedynie w warunkach zapewniających bezpieczeństwo dla otoczenia.

5 — Naukę budowy granatów i zapalników oraz sposoby obchodzenia się z nimi można przeprowadzać tylko na granatach i zapalnikach ćwiczebnych.

Po podaniu powyższych zasad drużynowy sprawdza za pomocą pytań ich zrozumienie.

1 — Jak przechowuje się granaty?

2 — Kiedy wolno granat uzbroić i rozbroić?

3 — Co należy zrobić, gdy granat lub zapalnik jest uszkodzony?

4 — Jakich granatów i zapalników wolno używać do nauki?

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 7 RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Doskonalic żołnierzy w rzucaniu granatami.

Treść ćwiczenia: Doskonalenie rzutu granatem — jak w lekcji 6.

Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Jak w lekcji 6.

Przeprowadzenie

Teren do ćwiczeń — jak w lekcji 2 i 4. Sposób przeprowadzania — jak w lekcji 6. W ćwiczeniu tym dążyć do zmechanizowania wykonywanych czynności. Położyć nacisk na podciągnięcie słabszych strzelców. Jako nowe ćwiczenie wprowadzić komendę „przerwij ogień!”. Na tę komendę żołnierz rozbraja granat tylko w tym wypadku, jeżeli zawlecza zapalnika nie została wyjęta, w przeciwnym wypadku żołnierz melduje „granat uzbrojony”.

Uwaga. Ćwiczenie to powinno być sprawdzianem opanowania dotychczas przerobionego materiału.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 8 RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

- Temat:** Walka granatem.
- Cel:** Nauczyć żołnierzy rzucać granatem w marszu.
- Treść ćwiczenia:** Rzucanie granatem na celność w marszu na odległość 25 do 30 m.
- Czas i miejsce:** 0,5 godziny, w terenie.
- Sprzęt:** 12 granatów ćwiczebnych RG-42, 12 zapalników ćwiczebnych UZGR; 3 figury bojowe nr 11, 2 chorągiewki czerwone i 2 białe.

Przeprowadzenie

W przeddzień ćwiczenia przygotować sprzęt. W terenie, gdzie się odbędzie ćwiczenie, przygotować rów strzelecki długości 5 m i szerokości 1 m. W rowie umieścić 2 figury bojowe nr 11 w odstępach 3 m. jedna od drugiej. Na odległości 30 m od rowu oznaczyć czerwonymi chorągiewkami linię ogniową, zaś białymi linię wyjściową. Przed rozpoczęciem ćwiczenia drużynowy podaje temat i treść ćwiczenia oraz zadaje, w razie potrzeby, pytania kontrolne.

Zagadnienie 1

„Na poprzednich lekcjach przerabialiście rzucanie granatami w postawie stojącej i leżącej, dzisiaj zaś będziecie ćwiczyć rzucanie granatem w marszu. Ćwiczenie to ma na celu przygotowanie was do rzucania granatami podczas szturm. Pokażę wam jak to wygląda”.

Drużynowy wykonuje pokaz, a następnie objaśnia strzelcom czynności, pokazując to samo w tempie powolnym. Następnie drużynowy podaje przebieg ćwiczenia: „Na linii białych chorągiewek pierwsza zmiana otrzymuje po 1 granacie i zapalniku. Na komendę „przygotować granaty!” strzelcy zawieszają uzbrojone granaty za pas i ładują kbk 4 nabojami ćwiczebnymi. Na komendę „do szturm, naprzód!” strzelcy z kbk, gotowymi do strzału, maszerują w kierunku przedmiotu szturm (figur bojowych). W odległości 10 kroków od linii ogniowej, strzelec przekłada kbk do lewej ręki, wyjmując granat, odbezpiecza go, i na komendę „do rowu nieprzyjaciela, 1 granatem — ogień!” rzuca granat, po czym bez zatrzymania się przeskakuje przez rów i szturmuje aż do komendy „stój”.

Ćwiczenie przeprowadza osobiście drużynowy z każdą zmianą. Na linii wyjściowej, z jego polecenia, jeden ze strzelców przygotowuje następne zmiany. W tym czasie wyznaczony zastępca przerabia z pozostałymi strzelcami rzucanie granatem w miejscu na odległość 35 m do figury bojowej nr 11.

Na zakończenie drużynowy omawia wyniki poszczególnych strzelców, wyróżniając tych, którzy najlepiej wykonali ćwiczenie.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 9a RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Doskonalić żołnierzy w rzucaniu granatami w marszu.

Treść ćwiczenia: Rzucanie granatem na celność, w marszu, na odległość 35—40 m.

Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Jak w lekcji 8.

Przeprowadzenie

W przeddzień ćwiczenia, drużynowy przygotowuje sprzęt. Przygotowanie terenu — jak w lekcji 8, z tą tylko różnicą, że linię ogniwą należy wyznaczyć 35 m przed rowem.

Ćwiczenie przeprowadza się w ten sam sposób jak na lekcji 8. W ćwiczeniu tym należy dążyć do wyrobienia u strzelców pewności rzutów i zmechanizowania wykonywanych czynności.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 10 RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

Temat: Walka granatem.

Cel: Doskonalić rzucanie granatem do celu w marszu.

Treść ćwiczenia: Rzucanie granatem na celność w marszu, na odległość 45 m.

Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.

Sprzęt: Jak w lekcji 8.

Przeprowadzenie

Teren do ćwiczeń i rozstawienie celów — jak w lekcji 8. Linie ogniową oznaczyć czerwonymi chorągiewkami 40 m przed rowem, linię zaś wyjściową oznaczyć białymi chorągiewkami. Sposób przeprowadzenia ćwiczenia — jak w lekcji 8. W czasie ćwiczenia zwrócić szczególną uwagę na uzbrajanie granatów oraz trzymanie kbk podczas uzbrajania granatu.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 11 RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

- Temat: Walka granatem.
Cel: Nauczyć żołnierzy rzucać granatami w biegu.
Treść ćwiczenia: Rzucanie granatem na kierunek i donośność w biegu.
Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.
Sprzęt: 12 granatów ćwiczebnych RG-42, 12 zapalników ćwiczebnych UZRG, 3 figury bojowe nr 11 oraz 2 figury bojowe nr 14, 2 chorągiewki czerwone i 2 białe.

Przeprowadzenie

W przeddzień przygotować sprzęt do ćwiczeń oraz przeprowadzić instruktarz z pomocnikiem, który będzie prowadził ćwiczenie z podgrupą w rzucaniu granatem stojąc, na odległość 40 m. Teren do ćwiczenia — jak w lekcji 8. 2 figury bojowe nr 14 ustawić w odległości 30 m za rowem nieprzyjaciela, w odstępnie 10 m między figurami. Linie ogniową oznaczyć na odległości 40 m od rowu.

Przed rozpoczęciem ćwiczenia, podać jego temat i treść. Właściwe ćwiczenie drużynowy rozpoczyna następująco: „Na ostatniej lekcji rzucaliście granatem w marszu. Dzisiaj nauczycie się rzutu granatem w biegu“.

Następnie drużynowy wykonuje wzorowy pokaz. Po pokazie podaje przebieg ćwiczenia, a więc: wydawanie granatów, ich zbrojenie i domarsz do linii ogniowej (jak na ostatnim ćwiczeniu). Po dojściu do linii ogniowej, żołnierz przygotowuje granat do rzutu i z okrzykiem „hura“ biegnie naprzód i rzuca granat do rowu nieprzyjaciela. Po podaniu sposobu przeprowadzenia ćwiczenia, drużynowy rozpoczyna praktyczne ćwiczenie z pierwszą zmianą. Pozostała grupa strzelców, pod kierownictwem pomocnika, doskonalili się w rzucaniu granatów w postawie stojącej na odległość 40 m. Po przerozbrojeniu ćwiczenia ze wszystkimi strzelcami, drużynowy omawia zauważone błędy i daje wskazówki w jaki sposób należy je usunąć, wyróżnia strzelców, którzy opanowali ćwiczenia bardzo dobrze.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 12
RZUCANIA GRANATAMI RĘCZNYMI

- Temat: Walka granatem.
Cel: Doskonalić w rzucaniu granatem w biegu.
Treść ćwiczenia: Rzucanie granatem na kierunek i donośność w biegu.
Czas i miejsce: 0,5 godziny, w terenie.
Sprzęt: Jak w lekcji 11.

Przeprowadzenie

Przygotowanie sprzętu i terenu oraz sposób przeprowadzenia — jak w lekcji 11. Zwrócić uwagę na strzelców słabszych, przerabiając z nimi kilkakrotnie rzut w biegu. Starać się, aby poziom wyszkolenia strzelców był możliwie jednolity. W omówieniu porównać wyniki początkowe z wynikami osiągniętymi i udowodnić strzelcom, że tylko przez systematyczną pracę można osiągnąć wyniki bardzo dobre.

Ppłk ALEKSANDER WITKOWSKI

DZIAŁ V

OBSERWACJA POLA WALKI I WSKAZYWANIE CELÓW

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 1, 2, 3 i 4 OBSERWACJA POLA WALKI I WSKAZY- WANIE CELÓW

Temat: Zapamiętywanie przedmiotów terenowych w marszu
(w terenie łatwym i trudnym).

Cel: Rozwinąć u strzelców zdolność obserwowania.

Treść ćwic-

czenia: Do lekcji 1 i 2 — marsz po drodze i obserwacja w cza-
sie posuwania się,

— opis terenu i przedmiotów tereno-
wych po drodze posuwania się.

Do lekcji 3 i 4 — marsz i obserwacja po drodze posu-
wania się,

— meldowanie zaobserwowanych zmian
w terenie (po osi marszu).

Czas i miej-

sce: 0,5 godziny na każdą lekcję, w terenie.

Przeprowadzenie

Naukę obserwacji należy prowadzić w formie krótkich ćwiczeń, najlepiej pół-godzinnych. Jeśli teren jest odległy, można łączyć 2 lekcje razem. Przy szkoleniu obserwacji w tego rodzaju ćwiczeniach należy pamiętać, że ludzie różnych zawodów i o różnych zainteresowaniach powołani do wojska, będą różnie patrzeć w teren i różnie go widzieć. Rolnik na przykład będzie zwracać uwagę przede wszystkim na łąny zbóż, zasiewy, ludzi pracujących w polu, natomiast malarz zwróci uwagę na piękno krajobrazu itd. Toteż należy położyć nacisk na to, aby strzelec patrzył w teren okiem żołnierza i oceniał go pod kątem widzenia wojskowym.

Lekcje przeprowadza się następująco: na wstępie drużynowy wyjaśnia strzelcom jak niezmiernie ważną dla żołnierza jest umiejętność obserwowania i zapamiętywania terenu. Żołnierz powinien umieć obserwować w marszu i w miejscu. Obserwować należy nie tylko nieprzyjaciela ale również teren, w którym się znajdujemy. Obserwując teren w marszu nie wystarczy na niego patrzeć, lecz również trzeba go dobrze zapamiętać, aby móc go potem opisać. Po tej krótkiej pogawędce drużynowy zapowiada: „Dziś będziecie się uczyć obserwacji terenu w marszu. W tym celu przejdziemy krótki odcinek drogi, w czasie przechodzenia go uważnie obserwujcie teren, abyście go mogli potem opisać“. Następnie drużynowy maszeruje z drużyną uprzednio wybraną drogą (nie dłuższą niż 800 do 1 000 m). Należy wybierać taką trasę, ażeby zbytnio nie oddalać się od placu ćwiczeń.

Po przejściu wyznaczonego odcinka, drużynowy nakazuje strzelcom kolejno opisać teren, który widzieli maszerując po osi marszu. Przy opisie należy zwracać uwagę strzelców na przedmioty terenowe, które z wojskowego punktu widzenia mają ważne znaczenie, na przykład: las — można w nim ukryć ruchy wojsk; pagórek — daje dobre warunki obserwacji itd. Ponadto należy uczyć strzelców opisywać teren w pewnym porządku, aby dowódca mógł się zorientować, co do charakteru opisywanego terenu.

Na zakończenie należy krótko omówić pracę strzelców, dając im odpowiednie wskazówki.

Lekcję pierwszą należy przeprowadzić w łatwych warunkach, tj. w terenie, w którym rzeźba i sytuacja nie jest bogata. W lekcji tej strzelcy uczą się tylko obserwować, a następnie opisywać zaobserwowany teren.

Lekcję drugą należy przeprowadzić w tym samym terenie, w którym odbyto pierwszą lekcję. Na lekcji tej strzelcy, obserwując znany już sobie teren, powinni dostrzec i zapamiętać zmiany jakie w nim zaszły.

Lekcję 3 i 4 należy przeprowadzić w taki sam sposób jak lekcję 1 i 2 lecz w terenie trudniejszym, bardziej urozmaiconym. Jeśli chodzi o ćwiczenie w dostrzeganiu zmian, to w terenie, w którym już uprzednio było przeprowadzone ćwiczenie obserwacji, należy porobić pewne zmiany, ustawiając nowe przedmioty na charakterystycznych punktach terenowych lub też usuwając poprzednio znajdujące się. Zależać to będzie od pomysłowości i fantazji organizującego ćwiczenie, np. można ustawić krzak na gołym, a charakterystycznym pagórku, gdzie go przedtem nie było, można wystawić figurę pozorującą obserwatora itp.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE
DO LEKCJI 5, 6, 7 i 8 OBSERWACJI POŁA WALKI I WSKA-
ZYWANIA CELÓW

Temat: Zapamiętywanie terenu i przedmiotów terenowych w pa-
sie obserwacji.

Cel: Rozwijać u strzelców zdolności obserwowania.

Treść ćwi-

czenia: Do lekcji 5 i 6 — zapamiętywanie terenu w wyzna-
czonym pasie,
— opis widzianego terenu i jego przed-
miotów.

Do lekcji 7 i 8 — obserwacja w wyznaczonym pasie,
— wykrywanie zmian zaszłych w da-
nym pasie obserwacji.

Czas i miej-

sce: 0,5 godziny na każdą lekcję, w terenie.

Przeprowadzenie

Przed ćwiczeniem drużyny wybiera odpowiedni teren dla da-
nego ćwiczenia. Teren powinien być łatwy, z niewielką ilością przed-
miotów terenowych. Po wybraniu terenu drużyny określa pas ob-
szerwacji (4 punktami — lewą i prawą granicę) oraz wybiera miej-
sce, skąd strzelcy będą obserwowali. Ćwiczenie rozpoczyna druży-
nowy od nawiązania do lekcji poprzedniej, a następnie podaje treść
nowej lekcji oraz orientuje ogólnie o przebiegu ćwiczenia. W ozna-
czonym czasie drużyny prowadzi drużynę w wybrany teren, wska-
zuje pas obserwacji oraz nakazuje obserwować przez kilka minut
wskazany odcinek terenu. Po upływie wyznaczonego czasu nakazuje
strzelcom odwrócić się i opisać (pojedynczo), co w terenie widzieli.
Przy tym należy przyjąć pewien porządek opisywania terenu, roz-
poczynając od przedmiotów najdalszych i idąc do coraz bliższych
albo też rozpoczynając od najbliższych i iść do najdalszych. W ten
sam sposób należy przeprowadzić lekcję 6, lecz już w innym terenie,
bardziej urozmaiconym.

Lekcję 7 i 8 należy przeprowadzić w tym samym terenie, lecz po
dokonaniu w nim przedtem pewnych zmian. Ćwiczenie będzie pole-
gało nie tylko na obserwacji w oznaczonym pasie, ale również na
wykrywaniu zmian, jakie zaszły w terenie od ostatniego ćwiczenia.
Szybkie i bystre wykrywanie zmian będzie stanowiło podstawę do
oceny zdolności obserwacyjnych poszczególnych strzelców drużyny.

Mjr TEODOR ŁUKASIK

DZIAŁ VI

OCENA ODLEGŁOŚCI

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO - METODYCZNE DO LEKCJI 1 OCENY ODLEGŁOŚCI

- Temat: Ocena odległości za pomocą domiaru.
Cel: Uzasadnić strzelcom konieczność znajomości odległości do celu oraz nauczyć sposobu mierzenia odległości krokami.
- Treść ćwiczenia: 1) Wpływ prawidłowej oceny odległości na celność strzelania.
2) Sposoby oceny odległości.
3) Mierzenie odległości przy pomocy kroków.
- Czas i miejsce: 1 godzina, w terenie.
Sprzęt: 2 chorągiewki, cyrkiel połowy (ew. zeszyty i ołówki).

Przeprowadzenie

Drużynowy rozpoczyna ćwiczenie od podania tematu i treści ćwiczenia

Zagadnienie 1 i 2 drużynowy omawia metodą pogadanki, 3 zaś przerabia praktycznie, kładąc nacisk, aby każdy ze strzelców odmierzał odległość indywidualnie.

Zagadnienie 1

„Widzieliście na pokazie przebijalność i skuteczność pocisku, że strzały oddane przez waszych kolegów były celne. Przypuszczaliście zapewne, że trafienie do celu zależy wyłącznie od prawidłowego oddania strzału. Dziś przekonacie się, że nie wystarczy tylko dobrze wycelować i oddać strzał, ale trzeba także wiedzieć, jaka jest

odległość do celu. Mogliście zaobserwować, że strzelający nastawiali, stosownie do odległości do celu, odpowiednie celowniki. Po co to robili? Było to konieczne, aby, strzelając na różne odległości, nadać lufie odpowiednie podniesienie. Widzieliście także przez diafragmę, że chociaż szczelina i muszka wycelowane są pod cel, to jednak lufa „patrzy” wyżej. Dlaczego tak jest? Otóż dlatego, że pocisk leci po linii krzywej, podobnie jak strumień wody z sikawki strażackiej. Strażak, gdy chce by strumień wody poszedł wyżej, podnosi wyżej otwór sikawki, czyniąc to „na oko”. My w tym wypadku podnosimy celownik; żeby jednak wiedzieć, o ile go podnieść, musimy znać odległość do celu”.

Zagadnienie 2

Jak więc należy ocenić odległość do celu? Jest kilka sposobów oceny lub obliczenia odległości, jak np.: „na oko”, dalmierzem, według głosu itd. Zasadniczym jednak sposobem jest ocena bezpośrednim pomiarem terenu krokami, a najczęściej stosowanym jest sposób oceny odległości „na oko”. Żołnierz musi umieć w sposób najprostszy ocenić odległość do celu, a to nie jest rzecz łatwa i wymaga stałego treningu. Pamiętajcie, że od właściwej oceny odległości zależy ustawienie celownika, a co za tym idzie i celność strzału.

Dziś nauczą się mierzyć odległość krokami.

U w a g a. Podczas pogadanki drużynowego, pomocnik odmierza dokładnie cyrklem połowym odległość 200 m (o ile przedtem nie była odmierzona) i oznacza ją chorągiewkami.

Zagadnienie 3

„Jak należy zmierzyć odległość krokami? Należy przejść po prostu pewien ściśle odmierzony odcinek terenu, na przykład 200 m i liczyć kroki podwójne, to znaczy tylko na lewą lub tylko na prawą nogę. Krok powinien być normalny. Odcinek taki mierzymy trzykrotnie. Może się okazać, że za każdym razem wypadnie nam inna ilość kroków, na przykład: 129, 131, 130. W takim wypadku dodajemy te liczby i dzielimy przez 3. Otrzymamy przeciętną np. 130 kroków. To znaczy, że na przejście 200 m trzeba 130 kroków podwójnych”. Następnie drużynowy rozkazuje wszystkim strzelcom przejść trzykrotnie odcinek 200 m i zapamiętać zmierzoną ilość kroków podwójnych.

Na zakończenie drużynowy sprawdza ile kroków podwójnych wynosi pomiar każdego ze strzelców, podając swoje uwagi.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 2 OCENY ODLEGŁOŚCI

- Temat:** Ocena odległości za pomocą domiaru.
Cel: Powtórzyć mierzenie odległości krokami oraz nauczyć zamiany kroków na metry.
Treść ćwiczenia: 1) Mierzenie odległości krokami.
2) Zamiana kroków na metry.
Czas i miejsce: 30 minut, w terenie.
Sprzęt: Chorągiewki, cyrkiel polowy (w razie potrzeby zeszyty i ołówki).

Przeprowadzenie

Przed ćwiczeniem należy w wybranym terenie odmierzyć cyrkiem odcinek 200 m i oznaczyć go chorągiewkami (w wypadku gdyby odcinek nie był zmierzony, drużynowy poleca wykonać pomiar pomocnikowi w czasie przerabiania pytań kontrolnych). Do ćwiczenia zamiany kroków na metry należy odmierzyć odległości w krokach do kilku przedmiotów terenowych.

Po podaniu tematu i treści ćwiczenia drużynowy stawia następujące pytania kontrolne:

- 1 — Jakie są zasadnicze sposoby oceny odległości?
- 2 — Dlaczego potrzebna jest znajomość oceny odległości?
- 3 — Ile kroków podwójnych zrobiliście na odcinku 200 m?

Zagadnienie 1

„Nauczyliście się mierzyć odległość krokami. Dziś powtórzyacie jeszcze raz odmierzanie odległości na 200 m, a następnie nauczycie się zamieniać kroki na metry. Potrzebne jest to do przeliczenia zmierzonej odległości w krokach na odległość w metrach, ponieważ celownik kbk ma podziałkę w metrach“.

Następnie drużynowy zarządza mierzenie odległości 200 m krokami podwójnymi.

Zagadnienie 2

„Wiemy, że na przebycie odległości 200 m trzeba zrobić na przykład 130 kroków podwójnych. Ile zatem metrów wypada na 1 krok podwójny? Obliczenie jest proste. Podzielimy 200 przez 130, a otrzymamy wielkość 1 kroku podwójnego w metrach. W naszym wypadku wynosi on 1 metr 54 cm. Liczbę tę nazwiemy współczynnikiem kroku. Znając wielkość współczynnika dla swojego kroku

podwójnego możemy łatwo przeliczyć na metry odległość mierzoną krokami; w tym celu trzeba pomnożyć ilość kroków przez współczynnik. Przykład: obliczcie ile jest kroków do tego krzaka (nakazuje odmierzyć krokami). Mówicie, że jest 200 kroków podwójnych. Powiedzcie mi, ile kroków mieliście na 200 m? Jeśli mieliście 130 kroków to podzielcie 200 przez 130 i otrzymacie 1 m 54 cm, to znaczy wielkość jednego kroku podwójnego. Ile zatem wynosić będzie odległość w metrach do krzaka? 200 kroków pomnożone przez $1,54 = 308$ m.

Po zrozumieniu przez strzelców podanego sposobu przeliczania kroków na metry, drużynowy dzieli drużynę na kilka grup, w zależności od ilości uprzednio zmierzonych odległości do przedmiotów terenowych, i rozkazuje obliczyć do nich odległość w metrach. Strzelcy mierzą krokami odległość do wskazanych przedmiotów i przeliczają je na metry. Drużynowy sprawdza wyniki, omawia błędy i podaje rzeczywistą odległość.

Na zakończenie poleca strzelcom wykorzystać każdą okazję do doskonalenia się w mierzeniu odległości i przeliczaniu jej na metry.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 3 OCENY ODLEGŁOŚCI

Temat: Ocena odległości „na oko“.

Cel: Nauczyć żołnierzy określania odległości według wielkości celów i przedmiotów terenowych na różnych odległościach oraz porównania ich z wielkością przedmiotu lub celu, do którego odległość jest znana.

Treść ćwiczenia:

- 1) Ocena odległości „na oko“ — jej znaczenie.
- 2) Ocena odległości „na oko“ do przedmiotów terenowych na 100, 150, 200 m.

Czas i miejsce:

30 minut, w terenie.

Sprzęt: 9 figur (biegnących), 4 chorągiewki, gwizdek.

Przeprowadzenie

W przeddzień drużynowy wybiera przedmioty terenowe lub punkty, gdzie ustawi figury oraz wymierza cyrklem połowym odległości do nich.

Pomocnikowi pokazuje wybrane i oznaczone miejsca oraz zapoznaje go z planem ćwiczenia. Ustala z nim znaki i sygnały.

Pokazujących figury rozstawia w dniu ćwiczenia podczas przerwy, dając im określone zadania i ustalając z nimi sygnały.

Ćwiczenie przeprowadza w ten sposób, że najpierw omawia krótko dane zagadnienie, a następnie przerabia je praktycznie.

Lekcję rozpoczyna drużynowy od podania tematu i treści ćwiczenia oraz pytań kontrolnych:

- 1 — Jaki jest wasz współczynnik kroku?
- 2 — Jakie znacie sposoby oceny odległości?
- 3 — Jak przelicza się odległość zmierzoną krokami na metry?

Zagadnienie 1

„Powiedzieliśmy w pierwszej lekcji, że jednym z najczęściej stosowanych sposobów oceny odległości jest ocena „na oko“. Co to znaczy „na oko“? Żołnierz mający wprawę, rzuciwszy okiem na dany cel w terenie, powinien umieć ocenić, jak do niego jest daleko. Możecie powiedzieć, że taka ocena będzie niedokładna, że lepiej zmierzyć odległość krokami. Słusznie, najlepiej byłoby mierzyć krokami. Jednak w walce jest to niemożliwe. Nieprzyjaciel na pewno nam na to nie pozwoli. Dlatego też musicie się nauczyć określać odległość do celu na oko. Jeśli będziecie codziennie, przy każdej okazji, zaprawiać się w takiej ocenie odległości, to uzyskacie taką wprawę, że omylicie się najwyżej o 10%, a to jest dopuszczalne. Od czego zależy dokładność oceny odległości „na oko“? Oprócz ostrości wzroku, zależy ona od wielkości i wyrazistości kształtów przedmiotów, ich koloru w stosunku do tła oraz od oświetlenia i przezroczystości powietrza. Przedmiot lub cel o wyraźnych kształtach i odróżniającym się od otoczenia kolorze, będzie lepiej widoczny niż przedmiot zlewający się z tłem, np. czarny pień na tle zielonej łąki będzie bardzo dobrze widoczny; jeśli oświetli go przy tym słońce, będzie się wydawał nam bliżej, niż ten sam przedmiot o kolorze podobnym do łąki i nieoświetlony. Przedmiot znajdujący się bliżej będzie wydawał się większy i będzie lepiej widoczny niż ten sam przedmiot znajdujący się dalej. Im dalej znajduje się przedmiot, tym wydaje się mniejszy i tym gorzej go widać. Powiedziałem wam tylko o niektórych czynnikach wpływających na dokładność oceny odległości. Są jeszcze inne, ale o nich będziemy mówili na następnych lekcjach.

Popatrzcie się teraz w teren w tym kierunku i powiedzcie mi, co widzicie? Widzicie dwa krzaki (2 figury). Powiedzcie mi, jak jest daleko do prawego, a jak daleko do lewego krzaka (figury)?“

U w a g a. Wybrać dwa krzaki lub inne przedmioty terenowe (jeśli ich nie ma, ustawić przedtem 2 figury jednakowej wielkości o różnych kolorach, w pewnym odstępnie od siebie. Tło wybrać jednakowe. Odległość do obu figur jednakowa — 100 m. W innym kierunku ustawić również na 100 m 2—3 figury o jednakowym kolorze, w dużych odstępach od siebie, na różnym tle).

Gdy strzelcy ocenią odległość do figur czy też krzaków, do których odległość jest z góry wymierzona, drużynowy każe im oznaczyć do nich odległość. Otrzymawszy różne odpowiedzi podaje odległość rzeczywistą i wyjaśnia przyczynę popełnionych błędów.

Zagadnienie 2

Wybrać (lub ustawić) przedmioty terenowe: krzaki, kamienie, gałęzie drzew, figury na odległości 100, 200 m na jednym kierunku, z małymi odstępami. Potem pokazać znowu na innym kierunku figury na tych samych odległościach, lecz w dużych odstępach, możliwie na tym samym tle. Rozkazać strzelcom przypatrzeć się jak wygląda przedmiot czy figura na zasadniczej odległości 100 m.

Wskazać przy tym, że na przykład ta sama figura na odległości 200 m wydaje się mniejsza. Następnie na innym kierunku pokazać figury, każdą osobno, na odległościach 100, 150, 200 m (nie koniecznie po kolei). Strzelcy obserwują i meldują ocenę odległości. Dla skontrolowania słuszności tej oceny drużynowy poleca odmierzyć odległość do figur krokami i podać ją w metrach. W ten sposób strzelcy powtórzą sposób bezpośredniego pomiaru odległości w terenie oraz skontrolują trafność własnej oceny „na oko”. Ocenę odległości prowadzić w postawie leżąc.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 4 OCENY ODLEGŁOŚCI

- Temat:** Ocena odległości „na oko”.
- Cel:** Zapoznać z czynnikami wpływającymi na ocenę odległości i doskonalić ocenę „na oko”.
- Treść ćwiczenia:** Ocena odległości „na oko” do przedmiotów terenowych na 100, 200, 300 m — sprawdzenie ich krokami.
- Czas i miejsce:** 30 minut, w terenie.
- Sprzęt:** 2 tarcze kolorowe (biała i brązowa), 9 figur różnych, 2 chorągiewki, gwizdek.

Przeprowadzenie

W przeddzień drużynowy przygotowuje sprzęt, wybiera teren, odmierza odległości do przedmiotów lub miejsc, gdzie ustawi czy też

pokaże figury. Pomocnika i pokazujących figury poucza dokładnie o sposobie ich pracy, ustala z nimi znaki i sygnały porozumiewawcze. Ćwiczenie organizuje w ten sposób, że na poparcie swoich słów daje przykłady w terenie, np. jaskrawy cel — lepiej widoczny (pokazują się 2 różnokolorowe tarcze). Ocenę odległości na 100, 200 i 300 m uczy podobnie jak w lekcji 3, to znaczy pokazuje przedmioty na tych odległościach i wskazuje różnicę ich widoczności. Potem na znak lub sygnał pokazuje figury różnej wielkości, w różnych kierunkach i poleca ocenić do nich odległość „na oko”. Ocenioną odległość każe zanotować i sprawdzić krokami. Żołnierze oceniają odległość w postawie leżącej.

Lekcję rozpocząć od podania tematu i treści ćwiczenia oraz postawienia pytań kontrolnych:

- 1 — Dlaczego umiejętność dokładnej oceny odległości „na oko” jest ważna?
- 2 — Jakie czynniki wpływają na dokładność takiej oceny odległości?
- 3 — Który przedmiot będzie wydawał się bliższy, duży czy mały?

Zagadnienie 1

„Na ostatnim ćwiczeniu mówiliśmy o niektórych czynnikach, wpływających na ocenę odległości „na oko”; dziś omówimy następne. Mówiliśmy, że cel o wyraźnym kolorze, stojący na jednolitym tle, różniącym się od niego kolorem, będzie dobrze widoczny i będzie wydawał się bliższym. Natomiast ten sam cel, na tle niejednolitym, jak gdyby się zgubi, będzie gorzej widoczny i będzie robił wrażenie, jakby się oddalał. Dzisiaj przekonacie się, że przedmiot drobny (krzak, kamień, mały kopic, pojedynczy strzelec) wydają się dalsze, niż znajdujące się na tej odległości przedmioty duże (las, góra, osiedle, kolumna). Poza tym przekonacie się, że przedmioty jaskrawe wydają się bliższe, aniżeli przedmioty o kolorach ciemnych, (granatowe, czarne, brązowe). Przedmiot biały, na przykład na śniegu, będzie jak gdyby oddalał się. Pamiętajcie, że w dni pochmurne, w czasie deszczu, mroku, mgły, wszystkie odległości wydają się zwiększone i odwrotnie, w dzień słoneczny — zmniejszone. Biorąc pod uwagę wymienione właściwości powinniście umieć robić odpowiednie poprawki przy ocenie odległości. Dla przykładu porównajcie krzak z lasem przed nami. Jaka jest odległość od nich? Oceńcie na oko i powiedzcie mi. Albo popatrzcie w teren na 2 tarcze: 1 biała i 1 brązowa. Jaka jest do nich odległość? (tarcze na jednakowej odległości).

Z kolei drużynowy przechodzi do ćwiczenia praktycznego.
Na zakończenie drużynowy omawia wyniki ćwiczenia i podkreśla wpływ wyżej omówionych czynników na ocenę odległości.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 5 OCENA ODLEGŁOŚCI

- Temat:** Ocena odległości „na oko” (teren trudny).
Cel: Doskonać ocenę odległości na oko w terenie trudniejszym oraz na większych odległościach.
Treść ćwiczenia: 1) Ocena odległości do przedmiotów terenowych na 100, 200, 300, 400 m.
2) Sprawdzenie odległości krokami.
Czas i miejsce: 30 minut, w terenie.
Sprzęt: Cyrkiel połowy, 4 figury (biegnących), 4 figury różne, wskaźniki z numerami od 1 — 4.

Przeprowadzenie

W przeddzień drużynowy wybiera teren dość trudny do oceny odległości, to znaczy teren pofalowany, o niejednakowym tle, porośnięty krzakami. Oznacza linię, na której wybiera przedmioty lub ustawia je w terenie. Przygotowuje na ćwiczenie kilka figur, o różnych wymiarach i kolorach oraz wskaźniki z kolejnymi numerami celów. Pomocnika i pokazujących figury poucza się w terenie.

W dzień ćwiczeń (przed rozpoczęciem) poleca rozmieścić w terenie figury i schować je. Ćwiczenie rozpoczyna od podania tematu i treści oraz postawienia pytań kontrolnych:

- 1 — Jak wpływa dzień pochmurny na ocenę odległości?
- 2 — Jak ocenicie odległość do celu o jaskrawym kolorze?
- 3 — Czy do przedmiotu dużego i małego, stojących na tej samej odległości, ocenicie odległość jednakowo?

Zagadnienie 1

Dziś nauczycie się oceniać odległość do przedmiotów na większej odległości i w terenie trudniejszym. Wiecie już jak wpływa na ocenę odległości oświetlenie, tło, kolor i wielkość przedmiotu.

Dziś zobaczycie, jaki wpływ na ocenę odległości ma ukształtowanie terenu. W terenie równym ocenić odległość nie jest tak trudno, ponieważ możemy porównać z sobą odcinki lub je zestawiać ze

sobą w myśli. W terenie pofałdowanym lub górzystym popełniamy błąd oceniając odległość do przedmiotu przeważnie za krótko. Dlaczego tak się dzieje? Otóż dlatego, że nie widzimy wgłębień terenu i nie bierzemy ich pod uwagę i dlatego przedmiot wydaje się nam tak bliski. Kto był w górach, wie, że przedmiot znajdujący się na odległości 20 km wydaje się nam, jakby był na odległości 5 km. Nachylenie terenu również ma wpływ na ocenę odległości. Obserwując stok, określamy przedmiot zawsze bliżej; jest on jak gdyby nachylony do nas i dlatego jest lepiej widoczny. Na przeciwstoku — oceniamy za daleko.

Drużynowy wskazuje 1 przedmiot na terenie równym, drugi na terenie pofałdowanym (oba na jednakowej odległości), każe ocenić do nich odległość i sprawdzić krokami. Następnie pokazuje przedmioty na odległościach 100, 200, 300, 400 m ustawione w jednej linii z małymi odstępami. Strzelcy obserwują, notują sobie w pamięci szczegóły widoczne na tych odległościach i zapamiętują wielkość przedmiotu oraz szczegóły na różnych odległościach. Następnie drużynowy wywołuje lub pokazuje na innym kierunku przedmioty różnej wielkości i na różnych odległościach polecając strzelcom ocenić do nich odległość „na oko” oraz sprawdzić krokami. Można również wybrać przedmioty na odległościach 150, 250, 350 m.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 6 OCENY ODLEGŁOŚCI

- Temat: Ocena odległości „na oko” do celów żywych.
Cel: Zaznajomić z oceną odległości „na oko” do celów żywych i nauczyć sporządzania tabelki widoczności.
Treść ćwiczenia: 1) Pokaz celów żywych na zasadniczych odległościach — 100, 200, 300 i 400 m.
2) Opis widzialności tych celów.
Czas i miejsce: 30 minut, w terenie.
Sprzęt: Gwizdek, chorągiewka, kartki papieru, ołówki.

Przeprowadzenie

W przeddzień oznaczyć linie w terenie, odmierzyć odległości. Wybrać i wyszkolić pozorujących. W dzień ćwiczenia ustawić 4 strzelców z karabinami na odległościach od 100 — 400 m. Na znak drużynowego, cele leżące po kolei wstają; strzelcy obserwują szczegóły i notują na kartkach lub w zeszytach, sporządzając tabelkę widoczności, stosownie do ostrości własnego wzroku. Drużynowy

podaje, na co należy zwrócić szczególną uwagę. Pokazać cele żywe w postawie klęcząc i leżąc. Z kolei rozstawia cele żywe w różnych kierunkach i na różnych odległościach, wybierając teren łatwy. Strzelcy oceniają odległości do celów posługując się tabelką widoczności.

Przykład takiej tabelki:

Odległość w metrach	Rodzaj przedmiotów i celów
400 — 300	Można odróżnić kolory na sylwetce człowieka
200	Można odróżnić zarys głowy i ramion
150	Widoczne ręce i szczegóły wyposażenia
100	Widoczna twarz, szczegóły wyposażenia oraz umundurowanie.

Podobną tabelkę można opracować dla różnych rodzajów przedmiotów i celów, tak w dzień słoneczny jak i pochmurny.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 7 OCENY ODLEGŁOŚCI

Temat: Ocena odległości „na oko” (teren trudniejszy).
Wykazać różnicę w ocenie odległości w terenie trudnym oraz doskonalić umiejętność sporządzania tabeli widoczności.

Treść ćwiczenia:

- 1) Pokaz jak w lekcji 6 (w terenie trudniejszym).
- 2) Czynniki wpływające na dokładność oceny.
- 3) Sporządzenie tabeli widoczności.

Czas i miejsce: 30 minut, w terenie.

Sprzęt: Gwizdek, chorągiewka, cyrkiel polowy, zeszyty i ołówki.

Przeprowadzenie

W przeddzień wybrać teren urozmaicony (pokryty krzakami o różnym tle) i wymierzyć odległości od 100 — 400 m. Wybrać i pouczyć pozorujących. Ćwiczenie rozpocząć od podania tematu i treści ćwiczenia oraz pytań kontrolnych:

- 1 — Jak oceniacie odległość w terenie pofałdowanym — bliżej czy dalej?
- 2 — Co widać na odległości 100 m u strzelca stojącego?
- 3 — Jak oceniacie odległość do celu małego — bliżej czy dalej?

Zagadnienie 1 i 3

Podczas pytań kontrolnych pomocnik rozmieszcza 4 strzelców w terenie (wybrany w przeddzień). Jeśli jest słońce, należy ustawić część celów w słońcu, część zaś w cieniu. Drużynowy wywołuje po kolei poszczególne cele i każe strzelcom ocenić do nich odległość i zaobserwować szczegóły. Strzelcy notują w tablicach widoczności szczegóły widoczne na różnych odległościach.

Zagadnienie 2

Drużynowy przypomina strzelcom za pomocą pytań o czynnikach wpływających na ocenę odległości.

Przedmioty i cele wydają się bliższe:

- a) gdy są jaskrawe,
- b) gdy stoją na jednobarwnym i jednolitym tle (las, śnieg, łąka), a są innego koloru niż tło,
- c) gdy znajdują się w terenie górzystym,
- d) gdy są oświetlone,
- e) gdy są duże.

Przedmioty lub cele wydają się dalej:

- a) gdy są drobne,
- b) gdy są ciemnego koloru,
- c) gdy stoją na tle jaskrawym, różnokolorowym,
- d) w dzień pochmurny, w czasie deszczu, mroku, mgły.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 8 OCENY ODLEGŁOŚCI

Temat: Ocena odległości „na oko” (teren łatywy).

Cel: a) Doskonalić ocenę odległości do celów żywych,
b) Doskonalić znajomość przyczyn, powodujących złudzenie wydłużania się, odległości.

Treść ćwiczenia:

- 1) Samodzielna ocena odległości „na oko“, do celów żywych.
- 2) Przynajmniej „wydłużania się“ odległości (doskonalenie).

Czas i miejsce:

30 minut, w terenie.

Sprzęt: Gwizdek, chorągiewki.

Przeprowadzenie

Drużynowy, w przeddzień ćwiczenia, wraz z pomocnikiem i pozorującymi, udaje się w teren i wybiera miejsce, w którym zamierza poukrywać cele. Odległości do tych miejsc należy dokładnie wymierzyć cyrklem polowym. Przeprowadza instruktarz z pomocnikiem i pozorującymi.

Ćwiczenie rozpoczyna od zaznajomienia strzelców z tematem i treścią ćwiczenia oraz stawia pytania kontrolne:

- 1 — Co można zobaczyć u strzelca na odległości 200 m?
- 2 — Jak wpływa mgła na ocenę odległości?
- 3 — Jak wpływa teren na ocenę odległości?

Zagadnienie 1

W czasie pytań kontrolnych pomocnik rozstawia cele i maskuje je w terenie. Drużynowy wywołuje poszczególne cele, strzelcy zaś oceniają odległość rzeczywistą, na jakiej cel się znajduje.

Zagadnienie 2

Drużynowy powtarza przerobiony materiał — jak w lekcji 7, sprawdzając wiadomości strzelców przy pomocy pytań.

WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE DO LEKCJI 9 OCENY ODLEGŁOŚCI

Temat: Ocena odległości „na oko“ (w terenie trudniejszym).

- Cel:
- a) Doskonalić znajomość przyczyn „skracania“ się odległości
 - b) Doskonalić umiejętność oceny odległości „na oko“, do celów żywych.

Treść ćwiczenia:

- 1) Samodzielna ocena odległości „na oko” do celów żywych do 400 m.
- 2) Przyczyny powodujące złudzenie skracania odległości.

Czas i miejsce:

30 minut, w terenie.

Sprzęt: Według potrzeby.

Przeprowadzenie

Przygotowanie ćwiczenia — jak w poprzedniej lekcji.

Pytania kontrolne:

- 1 — Jak wpływa na ocenę odległości tło jaskrawe?
- 2 — Jakie szczegóły widać u strzelca stojącego na odległości 300 m?
- 3 — Jak wpływa tło na ocenę odległości?

Zagadnienie 1

Przeprowadzenie ćwiczenia — jak w poprzedniej lekcji.

Zagadnienie 2

Przeprowadzenie — jak w lekcji 7, zagadnienie 2.

Omówienie

Drużynowy omawia przerobiony dotychczas materiał podkreślając, iż tylko stałe doskonalenie się w ocenie odległości pozwoli na uzyskanie dobrych wyników.

Drużynowy ponadto omawia osiągnięcia poszczególnych strzelców, wyróżniając tych, którzy zrobili najlepsze postępy.





32800 /
2

17150